

DIE LINKE U NEMAČKOJ

PARTIJA DEMOKRATSKOG SOCIJALIZMA

DIE LINKE.

Partijski program uz osvrt na razvoj organizacije

IMPRESSUM

Publikacija:

DIE LINKE u Nemačkoj – partija demokratskog socijalizma
Partijski program uz osvrt na razvoj organizacije

Izdavač:

Rosa Luxemburg Stiftung
Regionalna kancelarija za jugoistočnu Evropu
Gospodar Jevremova 47, Beograd, Srbija

Redakcija:

Boris Kanzleiter

Prevod:

Ines Meštrović i Sonja Đerasimović

Lektura i korektura:

Dragomir Olujić Oluja

Pojmovnik i kratice:

Dragomir Olujić Oluja i Krunoslav Stojaković

Dizajn:

Ana Humljan

Priprema za štampu:

Dejan Dimitrijević

Štampa:

Standard 2, Beograd, maj 2013. godine

Tiraž:

500

DIE LINKE U NEMAČKOJ

PARTIJA DEMOKRATSKOG SOCIJALIZMA

Partijski program uz osvrt na razvoj organizacije

DIE LINKE.

**ROSA
LUXEMBURG
STIFTUNG
SOUTHEAST
EUROPE**

Beograd 2013

SADRŽAJ

Predgovor	7
Program partije DIE LINKE	9
Preambula	13
1. Odakle smo, ko smo	18
2. Krize kapitalizma – krize civilizacije	24
3. Demokratski socijalizam u 21. veku	39
4. Reformski projekti levice – koraci za transformaciju društva	47
4.1. Kako bi želeli da živimo? Dobar posao, socijalna bezbednost i pravednost	48
4.2 Na koji način donositi odluke? Demokratizacija društva	61
4.3. Na koji način učiti i istraživati? Slobodan pristup obrazovanju i znanju	75
4.4. Kako očuvati prirodu i društvo? Socijalno-ekološka transformacija	79
4.5. Na koji način iz osnova promeniti Evropsku uniju? Demokratija, socijalna država, ekologija i mir	86
4.6. Kako da postignemo mir? Razoružanje, kolektivna bezbednost i zajednički razvoj	89
5. Zajedno za promenu politike i bolje društvo	94
Cornelia Hildebrandt:	
Pogled iznutra na njemačku stranku DIE LINKE	103
Pojmovnik	130
Skraćenice	132

PREDGOVOR

U ovoj publikaciji objavljujemo dva teksta o nemačkoj partiji DIE LINKE (Levica). Partija DIE LINKE osnovana 2007. godine, relativno je nova politička snaga koja se u međuvremenu etablirala kao važan faktor na političkoj sceni u Saveznoj Republici Nemačkoj. U nju su se udružile dve organizacije koje su postojale još ranije: Partija demokratskog socijalizma (PDS) sa težištem rada u Istočnoj Nemačkoj i Izborna alternativa za rad i socijalnu pravdu (WASG), koja se u biti razvila iz leve opozicije unutar Socijaldemokratske partije (SPD) u Zapadnoj Nemačkoj. Treću grupu članova, koja je danas aktivna u DIE LINKE, čine ljudi koji prethodno nisu bili članovi ni jedne druge partije.

Politički proboj DIE LINKE počeo je izborima za Bundestag u septembru 2009. godine, kada je sa 11,9 odsto glasova ušla u parlament kao jaka frakcija (klub zastupnika). Ovaj ogromni uspeh može biti pripisan, pre svega, razočaranju mnogih građana neoliberalnom politikom tzv. velike koalicije hrišćanskih demokrata (CDU) i socijaldemokrata (SPD). Nakon što je SPD od 2009. u opoziciji, prostor za delovanje DIE LINKE nažalost je opet smanjen. Prema prognozama DIE LINKE na izborima za Bundestag u septembru ove godine neće ostvariti onako dobar rezultat kao 2009. DIE LINKE će verovatno opet imati svoju frakciju u Bundestagu.

Iz dva teksta koji slede, čitaoci mogu steći predstavu o programu i političkom razvitku partije DIE LINKE. Prvi tekst je osnovni program stranke, koji je nakon duge debate vođene unutar partije usvojen na kongresu u Erfurtu, u oktobru 2011, i na referendumu nakon kongresa podržan glasovima velike većine članova stranke. Partija je prema tom programu koncipirana kao pluralistička organizacija, koja je utemeljena u tradiciji komunističkog, socijalističkog i socijaldemokratskog radničkog pokreta te feminističkog i drugih emancipatorskih pokreta. Poseban naglasak stavljen je na „raskid sa staljinizmom kao sistemom“. Program

istovremeno sadrži načelnu kritiku kapitalizma kao dominantnog ekonomskog modela. U njemu je razvijena ideja demokratskog socijalizma kao moguće alternative. Pojedini delovi programa u prvom redu odnose se na politički i istorijski kontekst u Nemačkoj. Ako zanemarimo taj specifični kontekst, veći deo programa relevantan je za redefinisane pozicije međunarodne levice i levičarskih partija. To je ujedno i najvažniji razlog zbog kojeg je Regionalna kancelarija Fondacije Roza Luksemburg (RLS) za jugoistočnu Evropu, bliska partiji DIE LINKE, odlučila da ovi tekstovi budu prevedeni.

Drugi tekst je napisala Cornelia Hildebrandt sa Instituta za društvenu analizu (IfG) pri Rosa Luxemburg Stiftungu u Berlinu. Ona analizira poziciju DIE LINKE unutar partijskog sistema u Saveznoj Republici Nemačkoj, socijalnu strukturu članstva i razvitak partijske strukture. Objašnjava i oko kojih se političkih i strateških pitanja vode kontroverzne diskusije unutar partije.

Beograd, april 2013.

Boris Kanzleiter

Direktor Regionalne kancelarije Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe

PROGRAM PARTIJE DIE LINKE

**USVOJEN NA KONGRESU PARTIJE U ERFURTU,
ODRŽANOM OD 21. DO 23. OKTOBRA 2011,
POTVRĐEN GLASANJEM ČLANOVA U
DECEMBRU 2011.**

Bertolt Brecht

Pitanja radnika koji čita

Ko je sagradio sedmovratu Tebu?
U knjigama stoje imena kraljeva.
Jesu li kraljevi dovlačili kamene blokove?
A više puta razarani Vavilon –
Ko ga je toliko puta podizao? U kojim su kućama
Lime, blistave od zlata, živeli graditelji?
Kuda su ono veče kad je završen Kineski zid
Otišli njegovi zidari? Veliki je Rim
Pun slavluka. Ko ih je podigao? Nad kime li su to
Trijumfovali cezari? Jesu li u mnogoopevanoj Vizantiji
Postojale za njene žitelje samo palate?
I u legendarnoj su Atlantidi
One noći kad ju je progutao okean
Davljenici urlikom dozivali svoje robove.

Mladi Aleksandar osvojio je Indiju,
On sam?
Cezar je potukao Gale.
Zar s njim nije bio bar neki kuvar?
Filip Španski je plakao kad mu je mornarica
Potonula. Zar niko drugi nije plakao?
Fridrih Drugi je pobedio u Sedmogodišnjem ratu.
Ko je pored njega pobedio?

Svaka stranica po jedna pobeda.
Ko je zgotovio pobedničku gozbu?
Svaki deset godina po jedan velikan.
Ko je snosio troškove?

Toliko izveštaja.
Toliko pitanja.

Preveo Slobodan Glumac

u: Bertolt Breht, Pesme sirotog B. B., IRO Rad, Edicija „Reč i misao“, Beograd 1985.

PREAMBULA

DIE LINKE se zalaže za

Kao socijalistička partija DIE LINKE se zalaže za alternative za bolju budućnost. Mi, demokratski socijalisti i socijalistkinje, demokratski levičari različitih političkih biografija, svetonazorskih i verskih uverenja, muškarci i žene, stari i mladi, „starosedeoici“ i useljenici, ljudi sa posebnim potrebama i bez njih, udružili smo se u novu partiju leveice. Polazimo od ljudskog sna da svet može da bude bolji.

Mi nismo i nećemo da budemo poput onih partija koje se ponizno predređuju željama ekonomskih silnika i koje se zbog toga međusobno gotovo više i ne razlikuju.

Sledimo konkretan cilj: borimo se za društvo u kojem ni jedno dete neće morati odrastati u siromaštvu, u kojem će svi ljudi na osnovu samoopredelenja živeti u miru, dostojanstvu i socijalnoj bezbednosti i moći demokratskim putem da utiču na društvene odnose. Da bismo to ostvarili, treba nam drugačiji ekonomski i društveni sistem: demokratski socijalizam.

Vanredne ideje, vizije i stvaralačku snagu ljudi želimo da iskoristimo za uverljive političke projekte da bismo pobedili siromaštvo i glad, te ovladali posledicama klimatskih promena i ekoloških katastrofa.

Ne možemo se pomiriti sa svetom u kojem interesi profita odlučuju o perspektivama miliona muškaraca i žena, a eksploatacija, ratovi i imperijalizam čitavim državama oduzimaju nadu i budućnost.

Tamo gde vlada profit ostaje malo prostora za demokratiju. Nesputana sloboda velikih koncerna znači neslobodu za većinu ljudi.

Polazimo od tradicija demokratije i socijalizma, borbe za ljudska prava i emancipaciju, protiv fašizma i rasizma, imperijalizma i militarizma. Želimo da prevladamo sve društvene odnose u kojima ljude izrabljuju, obespravljaju i tutorišu, u kojima im uništavaju socijalna i prirodna egzistencijalna osnova.

Nove mogućnosti za sticanje znanja, kulturnu razmenu i komunikaciju želimo da iskoristimo za budućnost vrednu življenja. Želimo da ojačamo vladavinu prava i socijalnu državu da bi žene i muškarci mogli suvereno da odlučuju o svom radnom i slobodnom vremenu i da bi mogli da iskoriste šanse za participaciju, obrazovanje i socijalnu solidarnost.

Bezgranično bogatstvo za desetak hiljada onih na vrhu društvene lestvice, gubitak dostojanstva sve većeg broja siromašnih i pad blagostanja velike većine nisu rezultat internacionalizacije trgovine i proizvodnje, nego globalnog kapitalizma. Konsekvence za Nemačku vide se na svakom koraku: sve veći broj radnika koji primaju minimalne plate, zatvaranje radnih mesta, smanjenje socijalnih davanja, osiromašene opštine i gradovi, nedostatak praktikantskih mesta, socijalne privilegije u obrazovanju, medicinske usluge za dve klase ljudi, stari ljudi koji su pali u siromaštvo ili nemaju adekvatnu medicinsku negu koja bi im omogućila dostojanstvenu starost. Preovlađujuća politika podređena je interesima šefova koncerna i vlasnika imovine. Taj je program protiv interesa većine građana. Zbog toga zagovaramo globalnu saradnju i solidarnost, a ne pravo jačeg. Svet pod diktatom svemoćnog globalnog kapitalizma nije svet kojem valja težiti. Egzistencijalne potrebe i interesi većine građana moraju biti središnje teme ekonomije i politike.

Želimo da doprinesemo pretvaranju pasivnog nezadovoljstva u aktivan otpor. Suprotstavljamo se dampingu plata, socijalnoj pljački i rasprodaji javnih dobara. Želimo da promenimo odnos snaga u društvu i borimo se za drukčiju politiku. Demokratiju, mir, jednakost, ravnopravnost, internacionalizam i solidarnost ubrajamo u naše osnovne vrednosti. One su neodvojivo povezane sa mirom, očuvanjem prirode i emancipacijom. Borimo se za promenu sistema, jer je kapitalizam, koji počiva na nejednakosti, eksploataciji i konkurenciji, nespojiv sa ovim ciljevima.

Udružili smo se u novu političku snagu koja se zalaže za mir i jednakost, demokratska je i socijalna, ekološka i feministička, otvorena i pluralistička, polemička i tolerantna. Zajedno sa građanima u Nemačkoj, Evropi i svetu, sa sindikatima i pokretima, tražimo alternativna rešenja i društvene alternative. Želimo da izgradimo društvo demokratskog socijalizma, u kojem je međusobno priznavanje slobode i jednakosti svakog čoveka uslov solidarnog razvoja svih. Borimo se za promenu opredelenja u politici, koja će otvoriti put prema radikalnoj transformaciji društva, kojom bi se prevladao kapitalizam.

U svom programu spajamo tri osnovne ideje:

- Individualna sloboda i osobni razvoj svakog čoveka kroz ravnopravno društveno učešće, u uslovima samoodređenja i solidarnosti – to je naša ideja vodilja solidarnog društva. Tu se prevazilazi premoć profita, a cilj ekonomije su pouzdani i dobri životni uslovi za sve.
- Podređivanje privrede solidarnom razvoju i očuvanju prirode – to smatramo drugom idejom vodiljom. Ona iziskuje socijalnu i ekološku reformu koja bi vodila održivom razvoju, umesto rastu usmerenom samo na profit.
- Ostvarivanje te dve ideje iziskuje duži emancipacijski proces u kojem demokratske, socijalne i ekološki osvešćene snage prevazilaze dominaciju kapitala, te nastaje društvo demokratskog socijalizma.

DIE LINKE se bori

- **za drugačiji, demokratski ekonomski poredak** kojim se tržišna usmerenost proizvodnje i distribucije podređuje demokratskim, socijalnim i ekološkim okvirima i kontroli. On mora počivati na javnom i demokratski nadziranom vlasništvu nad uslugama od opšteg interesa, društvenom infrastrukturom, energetikom i finansijskim sektorom. Želimo demokratsko podruštvljenje drugih strukturno važnih sektora na osnovu državnog, komunalnog, zadružnog ili radničkog vlasništva. Privredu treba podrediti striktnoj kontroli tržišnog takmičenja. U svim preduzećima treba efikasno obezbediti prava radnika i pravo na saodlučivanje;
- **za socijalno-ekološku transformaciju** usmerenu ka održivom privređivanju i životu, štedljivom odnosu prema resursima i očuvanju okoline. Treba nam regulisani, održivi razvoj u kombinaciji sa više socijalne pravde. Želimo energetske reforme na bazi obnovljivih izvora energije, bez nuklearne energije, koja ne bi pala na teret ljudi u južnim delovima sveta, niti ostvarena daljim uništavanjem ekoloških resursa;
- **za pravo na dobar posao kojim se može obezbediti egzistencija.** Dobri poslovi za sve, ali manje rada po pojedincu – to je ono što želimo postići u okviru pune zaposlenosti. DIE LINKE se zalaže za preraspodelu rada kroz skraćivanje radnog vremena, za iste naknade za isti posao i zakonski propisanu minimalnu platu kojom se može obezbediti egzistencija. Zalažemo se za široku zaštitu od otkaza i borimo se protiv slabo plaćenih poslova, bednih plata i zamene regularnih radnih mesta najamnim radom ili fiktivnim samozapošljavanjem;
- **za društvo u kojem niko nije isključen**, u kojem će svaki čovek naći okvirne uslove u kojima može slobodno razvijati svoje sposobnosti, veštine i talenat, u kojem niko neće biti marginalizovan i u kojem svako može dati svoj doprinos;

- **za pravednu raspodelu rada između polova.** Žene i muškarci moraju imati dovoljno vremena za rad, porodicu, brigu o deci, partnere i prijatelje, politički angažman i individualno dalje usavršavanje, slobodno vreme i kulturu. DIE LINKE se zauzima za to da svi ljudi imaju više prostora za odluke o svom životu i vremenu. Slobodno raspolaganje svojim vremenom, za koje se zalažemo, naš je odgovor na istoriju potlačnosti, gospodarenja nad radom i nad drugim ljudima;
- **za socijalnu sigurnost,** za obezbeđenje egzistencijalnog minimuma i osnovnog staranja bez sankcija, koji bi zaista sprečili siromaštvo, i široku zaštitu od otkaza. Spajanje i smanjenje pomoći za nezaposlene i socijalne pomoći, uvedeno reformom Harz IV, treba ukinuti. Svako ima pravo na rad i pravo da odbije konkretne ponude za zapošljavanje, a da pritom ne mora da strahuje od ukidanja pomoći ili drugih sankcija;
- **za zakonski propisanu penziju na principu solidarnosti za sve,** koja neće dovesti do osiromašenja, a koju bi paritetno finansirali zaposleni i preduzeća, i koja bi obezbedila određeni životni standard „pod stare dane“, te za razliku od privatnih penzija (3. stub) ne bi zavisila od hirova finansijskih tržišta. Društvo u kojem su milioni starih ljudi osuđeni na život u siromaštvu nije humano društvo. Da bi se izbeglo siromaštvo penzionera, tražimo uvođenje minimalne penzije na principu (međugeneracijske) solidarnosti u okviru zakonskog penzionog osiguranja (1. stub);
- **za zdravstveno osiguranje i osiguranje medicinske nege** za građane na principu solidarnosti, pri čemu bi svi izdvajali doprinose u skladu sa svojim primanjima, te koje bi u slučaju potrebe pokrilo sve medicinske usluge i potrebnu negu bolesnika. Zdravstvena briga ne sme da zavisi od „dubine džepa“. Odbijamo nejednak tretman pacijenata;
- **za kvalitetno, besplatno i svima pristupačno obrazovanje,** od predškolskog uzrasta, preko strukovnog obrazovanja i studija, do daljeg usavršavanja. Obrazovanje je fundamentalno za samoodređenje, solidarnost sa drugima, aktivno učešće u društvu i demokratski angažman;
- **za kulturnu raznolikost i participaciju u kulturnom bogatstvu društva,** za kulturno obrazovanje od samog početka. Svi ljudi treba da dobiju mogućnost da se bave kulturom i koriste kulturnu ponudu (učestvuju u kulturnoj komunikaciji). Obaveza je države da štiti i podstiče kulturu;
- **za pravedan poreski sistem** koji rasterećuje one koji zarađuju malo ili prosečno, a više opterećuje osobe sa visokim primanjima, te koji veliku imovinu, nasledstva, prihode od kapitala i profite koncerna u mnogo većoj meri koristi za finansiranje područja od opšteg društvenog značaja i socijalno-ekološke reforme. Dohodak i imovinu želimo da preraspodelimo odozgo prema dole i da na taj način obezbedimo i poboljšamo finansiranje javnih usluga;

- **za ostvarivanje demokratije i vladavine prava**, protiv ucena velikih koncerna, za zabranu donacija preduzeća partijama, za nespojivost mandata u politici i ekonomiji, za više direktne demokratije, pre svega u obliku referenduma, za utuživost prava nezavisno o dubini džepa, za političke štrajkove i generalni štrajk kao sredstva radničke borbe, za jačanje građanskih prava i demokratizaciju svih društvenih sfera. Kapitalizam uništava demokratiju ekonomskom moći. Zato zagovaramo demokratiju i slobodu u društvu demokratskog socijalizma bez eksploatacije i potlačenosti;
- **za prevazilaženje svih oblika diskriminacije** na osnovu pola, starosne dobi, socijalnog statusa, svetonazora, verske pripadnosti, seksualnog opredeljenja i identiteta ili na osnovu bilo kojeg oblika invaliditeta. Za partiju DIE LINKE antifašizam je u praksi povezan sa borbom protiv militarizma, antisemitizma, netolerancije prema islamu, rasizma i nacionalizma;
- **za novi početak Evropske unije**, kao demokratske, socijalne, ekološke unije mira, za primat socijalnih prava nad slobodama unutrašnjeg tržišta EU, za veće i bolje minimalne standarde socijalne zaštite i zaštite okoline, koji bi vredeli u celoj Evropi, te korporativne poreze i poreze na imovinu, za demokratsku kontrolu Evropske centralne banke, te za koordinisanu i demokratski kontrolisanu privrednu politiku koja se bori protiv konkurencije bazirane na dampingu plata i radnih uslova, socijalnih davanja i ekoloških standarda. Evropska unija koja podstiče konkurenciju privrednih lokacija, tržišno takmičenje i damping, te ih brani po svaku cenu, diskredituje evropsku ideju;
- **za mir i razoružanje, protiv imperijalizma i rata**, za svet bez oružja za masovno uništenje, za zabranu izvoza oružja i za transformaciju ratne industrije u civilnu proizvodnju – to je za nas konverzija ratne industrije. DIE LINKE se nikada neće usuglasiti sa učešćem Nemačke u ratu. Rat ne rešava problem. Rat je uvek deo problema. Nemačku vojsku (Bundeswehr) treba vratiti iz svih misija u inostranstvu, treba striktno zabraniti vojni angažman u zemlji i ukinuti zakone za slučaj vanrednog stanja, koji predviđaju i omogućavaju operacije nemačke vojske u zemlji. DIE LINKE traži poštovanje međunarodnog prava i ljudskih prava, jačanje civilne razvojne pomoći, prevenciju sukoba, mirno rešavanje konflikata i prestanak ekonomske eksploatacije Trećeg sveta;
- **za međunarodnu solidarnost i saradnju radi poboljšanja životnih uslova svih ljudi**. Svet je dovoljno bogat da bi se pošteno moglo prehraniti celokupno čovečanstvo. Solidarni smo sa svima koji se bore za mir, socijalnu i političku pravdu i ostvarenje ljudskog dostojanstva.

1. Odakle smo, ko smo

DIE LINKE se oslanja na levičarska demokratska stajališta i tradicije socijalističkog, socijaldemokratskog i komunističkog radničkog pokreta, kao i feminističkih i drugih emancipatorskih pokreta. Povezujemo politička iskustva Demokratske Republike Nemačke i Savezne Republike Nemačke.

Građanske revolucije 18. i 19. veka težile su slobodi, jednakosti i bratstvu, boreći se protiv verskih dogmi i privilegija aristokratije. Humanizam i prosvetiteljstvo, ljudska prava i demokratija bili su presudni za radnički i ženski pokret. Tražili su ostvarivanje prava i sloboda za sve ljude. No, tek je oslobođenje od dominacije kapitala i patrijarhalnih struktura omogućilo ostvarivanje slobode i jednakosti svih ljudi kao socijalističke perspektive. To su nam pre svih pokazali Marx, Engels i Rosa Luxemburg.

U 19. veku radnici su bili organizovani u sindikatima. Suprotstavljali su se eksploataciji od kapitala da bi ostvarili svoje interese. Borili su se za bolje radne i životne uslove, za veća primanja i pravo na saodlučivanje. Formirali su zadruge i udruženja radi solidarnosti u svakodnevnom životu, izvan radnih odnosa, te radi potrebe za kulturom i obrazovanjem. Sve većom politizacijom radničkog okruženja, radnički pokret dobiva i svoje političke predstavnike. Državni aparat protiv njih se žestoko borio, služeći se metodom šargarepe i batine, socijalnim reformama i Zakonom o socijalistima. Uprkos tome, socijaldemokratija je na pragu 20. veka u Nemačkoj postala moćna politička i kulturna sila, čija nas tradicija i danas obavezuje.

Početak 19. veka ojačao je ženski pokret koji se borio za političku, ekonomsku, socijalnu i kulturnu ravnopravnost žena i za promenu društvenih prilika i u privatnoj sferi. Pozivamo se na političke teorije ženskog pokreta i feminizma, kod kojih je centralni aspekt kritika svih oblika vladavine u kojima su žene potlačene ili dovedene u nepovoljniji položaj, te u celom svetu traže ostvarivanje ljudskih prava žena i ukidanje bilo kakvog oblika diskriminacije na osnovu pola.

Stav prema ratu 1914. godine podelio je nemačku socijaldemokratiju. Vođstvo SPD-a zagovaralo je politiku nacionalističkog izolacionizma i na kraju se izjasnilo za rat. Odustalo se od solidarnosti evropskog radništva za mir. Takvom pogubnom razvoju nemačke socijaldemokratije usprotivili su se, među ostalima, Karl Liebknecht i Rosa Luxemburg, koji su to platili svojim životima.

Revolucija u Nemačkoj 1918-1919. bila je jedan u nizu revolucionarnih pokreta i ustanaka nakon Prvog svetskog rata, kako u Evropi tako i izvan nje. Ugušena je uz pomoć vođstva Socijaldemokratske partije. Suprotstavljena stajališta prema revoluciji u Nemačkoj, a kasnije i u Sovjetskom Savezu, produbila su jaz unutar radničkog pokreta. Nezavisna socijaldemokratska partija Nemačke (USPD), Komunistička partija Nemačke (KPD) i pokret socijalističke levice danas su podjednako deo nasleđa partije DIE LINKE, kao i istorija socijaldemokratije.

Nakon Prvog svetskog rata Nemačka se našla u krvavom građanskom ratu, koji je trajao do leta 1919. godine i odneo hiljade života i doveo do velikog ogorčenja. Posledice su bile dramatične. Naime, podela radničkog pokreta olakšala je uspon nemačkim fašistima i sprečila zajednički otpor kada su oni preuzeli vlast. U Reichstagu su poslanici građanskih stranaka na osnovu Zakona o ovlašćenjima ustavnih organa glasali za Hitlera, koji je time dobio neograničenu moć, što je značilo kraj Weimarske Republike.

Otpor komunista, socijaldemokrata, sindikalaca, verski angažiranih ljudi i drugih fašističkom varvarstvu, koje je počelo da se širi, brutalno je ugušen. Mnoge su ubili nacisti, drugi su završili u zatvoru i logorima ili su bili u bekstvu. Borba protiv antidemokratskih stajališta, protiv antisemitizma, rasizma, podjarmljivanja radničkih organizacija i protiv militarizma zato je za nas nerazdvojno povezana sa istinskim antifašizmom.

Varvarstvo i zločinački rat nemačkih fašista uništili su brojne delove Evrope. Milioni Jevreja, Sinta, Roma, invalida i homoseksualaca sistematski su ubijeni. Protiv Sovjetskog Saveza vođen je rat do istrebljenja. Upravo je Sovjetski Savez podneo najveće žrtve u borbi protiv fašizma. Nakon rata, pod uticajem pobedničkih sila u Zapadnoj Evropi uspostavljene su građanske demokratije sa kapitalističkim ekonomskim poretkom, a u Srednjoj i Istočnoj Evropi socijalističke države.

Nemačka zbog besprimernih zločina Nemaca nad Jevrejima tokom Drugog svetskog rata snosi posebnu odgovornost i zato se mora suprotstaviti svakom obliku antisemitizma, rasizma, potlačenosti i rata. Ta nas odgovornost posebno obavezuje da se zalažemo za pravo Izraela na egzistenciju. Istovremeno zagovaramo mirno rešavanje sukoba na Bliskom Istoku u okviru rešenja „dve države“, pa time i međunarodno priznanje samostalne i održive palestinske države, na osnovu rezolucija UN-a.

„Nikad više rat, nikad više fašizam“ – zavet iz Buchenwalda 50-tih godina nije imao veliku rezonancu samo u Istočnoj, nego i u Zapadnoj

Nemačkoj. „Uništenje nacizma zajedno sa njegovim korenima naše je geslo. Izgradnja novog sveta mira i slobode naš je cilj.“ To je cilj koji nas obavezuje. Iskustva onih koje su proganjali nemački nacisti obeležila su prvobitno pravo na azil u Ustavu Savezne Republike Nemačke, no to je pravo danas toliko izgubilo na supstanci da je neprepoznatljivo, a DIE LINKE ga želi ponovno uspostaviti.

U Zapadnoj Nemačkoj – kao i u drugim zemljama Zapadne Evrope – nastojanja da se uspostavi novi socijalistički poredak nakon rata bila su bezuspešna. Početak Hladnog rata diktirao je politički razvoj. U Saveznoj Republici Nemačkoj, osnovanoj 1949. godine, komunistička partija je bila slaba i izložena sve većoj represiji, a 1956. je i zabranjena. Tako su i antifašisti pripadnici pokreta otpora bili izloženi represalijama, ponovnim hapšenjima i zabrani rada. Denacifikacija društva većim delom nije provedena. Socijaldemokratska partija (SPD) je tokom Adenauerove ere bila u opoziciji. Nakon 1959. je malo-pomalo napuštala svoje vizije o novom ekonomskom i društvenom poretku koji bi prevazišao kapitalizam.

U Saveznoj Republici Nemačkoj ljudi su iskusili sve veće društveno blagostanje, u kojem su participirali svi slojevi društva, te parlamentarnu demokratiju. Međutim, istovremeno su opstajale autoritarne i birokratske državne strukture. Od 60-tih godina razvija se vanparlamentarna društveno-kritička opozicija. To je bio pokret koji se zalagao za više demokratije i solidarnosti, za veće pravo pojedinca na samoostvarenje, bio protiv autoritarnih tendencija, privilegija u obrazovanju, moći medija i kapitala, te rata u Vijetnamu koji tada vode SAD.

Sindikati su u oštrim sukobima uspeli izboriti povećanje plata, skraćeno radno vreme i bolje usluge socijalne države. U privredi i društvu trebalo je da bude više demokratije. No, iskustva tih borbi pokazuju nam, na žalost, da u kapitalističkom društvu demokratija prestaje na kapijama tvornica i na vratima kancelarija i dućana. Zato su nužne stalne polemike da bi se i u preduzećima očuvali ljudsko dostojanstvo, prihvatljivi radni uslovi i pravo na privatnu sferu.

Formirao se novi ženski pokret, koji se borio protiv patrijarhalnih struktura, koje vode do potlačenosti i diskriminacije žena, kako u javnom, tako i u privatnom životu. Jednakost muškaraca i žena pokazala se važnim korakom na putu prema promeni društvenih odnosa, sa ciljem ostvarivanja društva sa pravednijim odnosima među polovima. Međutim, iskustva te borbe pokazala su da u patrijarhalnom društvu jednakost

prestaje na kućnim vratima, a da se oslobođenje žena može postići samo ukidanjem nejednake podele rada među polovima.

Ekološki pokret zalaže se za proizvodnju i način življenja koji su spojivi sa zaštitom prirode, a bori se protiv korišćenja nuklearne energije. Internacionalne grupe podupiru oslobodilačke pokrete u Africi, Latinskoj Americi i Aziji i bore se za solidarnu saradnju u razvojnoj politici.

Mirovni pokret je zahtevao razoružanje, pre svega uklanjanje oružja za masovno uništenje. Podupirao je i obeležio politiku detanta, kojoj je 70-tih i 80-tih godina pošlo za rukom da smiri i ublaži opasnu konfrontaciju dva bloka posleratnog razdoblja. Uprkos povećanju plata za koje su se izborili sindikati u teškim pregovorima, skraćanju radnog vremena i poboljšanju socijalnih usluga, zbog zakona za slučaj vanrednog stanja i represivne unutrašnje politike, kao posledice sukoba sa RAF-om, zahtevima demokratskog pokreta udovoljeno je samo jednim delom.

Na istoku Nemačke živote ljudi obeležio je eksperiment socijalizma. Brojni istočni Nemci nakon 1945. zalagali su se za bolji društveni poređak, za miroljubivu antifašističku Nemačku. Nacionalizacijom krupne industrije, banaka, osiguranja i zemljišnom reformom stvoreni su vlasnički odnosi kojima je trebalo obezbediti da ekonomske delatnosti budu usmerene na opšte dobro, te zaštititi zaposlene od izrabljivanja.

U aprilu 1946. godine osnovana je Socijalistička partija Nemačke (SED). Spajanje komunističke (KPD) i Socijalističke partije (SPD) lekcija je do koje se došlo nakon podele radničkog pokreta, koja je trajala nekoliko decenija, a obrazloženo je zajedničkim otporom članova SPD-a i KPD-a fašizmu. Velika većina članova KPD-a i SPD-a podržala je ovo spajanje, svesna njegove neophodnosti. Međutim, ono je provedeno uz pritiske. Tako su pre svega progonjeni socijaldemokrati koji su se suprotstavljali tom udruživanju.

U iskustva ljudi u Istočnoj Nemačkoj ubrajaju se puna zaposlenost i ekonomska nezavisnost žena, gotovo potpuno prevazilaženje siromaštva, celoviti sistem socijalnog osiguranja, visok stepen socijalne jednakosti šansi u obrazovanju, zdravstvu i u kulturi, te restrukturisanje poljoprivrede u zadružna i državna preduzeća. Načelo „Nemačka više nikada ne sme pokrenuti rat“ bio je državni rezon. Sa druge strane, tu su i iskustva državne samovolje i ograničenih sloboda, te izgradnja državnog aparata za kontrolu sopstvenih građana. Pokušaji da se provedu značajne reforme nakon kratkog bi vremena uvek bili autoritarno ugušeni. Demokratija je

bila uskraćena, a ekološko usmerenje nije imalo baš mnogo izgleda. Centralizacija ekonomskih odluka i birokratizirano planiranje i vođenje nacionalne ekonomije, te znatno ograničenje samostalnosti preduzeća dugoročno su doveli do zaostajanja u inovativnosti i efikasnosti. Time se smanjila atraktivnost ekonomskog modela DDR-a.

Iz ovog se primera jasno vidi: pokušaj socijalizma bez demokratskog participiranja velike većine građana, kojim autoritarno upravljaju državno i partijsko vodstvo, propašće pre ili kasnije. Bez demokratije nema socijalizma. Zato su članovi SED-a/PDS-a na vanrednom kongresu u jesen 1989. poručili: „Definitivno raskidamo sa staljinizmom kao sistemom“. Taj raskid sa staljinizmom takođe vredi i za partiju DIE LINKE. Međutim, svođenje istorije DDR-a, pa čak i SED-a, samo na staljinizam, niti je u skladu sa istorijom, niti je tačno. I u DDR-u se u različitim etapama vodila žustra diskusija o socijalizmu, postojala je bogata kulturna i intelektualna scena, bilo je sjajnih filmova, romana, likovne umetnosti, muzike, a umetnost, kultura i obrazovanje itekako su bili dostupni stanovnicima. Raskid sa staljinizmom ne tiče se samo Istoka, nego je podjednako značajan i za Zapad. Demokratija, vladavina prava i podela vlasti su uslov bez kojeg se ne može.

Deo građanskog pokreta DDR-a, među njima i reformatori iz SED-a, u jesen 1989. zauzeli su se za mirnu, demokratsku, socijalnu i ekološku transformaciju i političku promenu ka boljem socijalizmu. Taj projekt je, ipak, propao 1990. Jednako neuspešan bio je i pokušaj da se postave nove demokratske osnove ujedinjenje Nemačke. Demokratski prevrat na Istoku pretvorio se samo u pristupanje Zapadnoj Nemačkoj, koje je za mnoge ljude značilo bolnu eroziju socijalnih prava. Sa jedne strane, ostvaren je plus kada je reč o demokratskim pravima, individualnim slobodama, vladavini prava i sa njome povezanoj bezbednosti, te otvaranju prema drugim zemljama, a sa druge strane došlo je do privredne i socijalne stagnacije brojnih istočnonemačkih regiona, a preduzeća koja su u Istočnoj Nemačkoj bila u državnom vlasništvu sada su prisvojili nacionalni i međunarodni koncerni uz pomoć Treuhanda (fond za privatizaciju). U ujedinjenoj Nemačkoj dostignuća i iskustva istočnih Nemaca jedva da su se koristila.

U tom teškom procesu, praćenim samokritikom iz bivšeg SED-a, proizašla je Partija demokratskog socijalizma (PDS). Etablirala se kao nezavisna snaga i ojačala čim je više počela da se bavi konkretnim problemima ljudi u lokalnim zajednicama i da se bori za demokratska rešenja. Važan deo tog angažmana bio je zahtev da politički zastupa interese ljudi

u Istočnoj Nemačkoj. Pokušaji da pridobije i birače u Zapadnoj Nemačkoj nisu baš bili uspješni.

Levica je u Nemačkoj dugo bila u defanzivi. Partija je bila slaba i marginalizovana, a kad je težila političkim promjenama unutar socijaldemokratije, mogućnosti delovanja bile su jako skućene. Deo levice uzdao se u Zelene, ili manje socijalističke ili komunističke organizacije. Mnogi levičari, aktivni u sindikatima i drugim socijalnim pokretima, nisu bili vezani uz neku partiju. Antiglobalistički pokret, koji se u Nemačkoj javio u drugoj polovini 90-tih, a odrazio se na brojne međunarodne aktivnosti sa ciljem mobilizacije ljudi i na proteste protiv samita, te istovremeno davao prostora političkoj kritici kapitalizma, inspirisao je i ohrabrio mnoge levičare u Nemačkoj.

Projekt „crveno-zelene“ vlade, koji su mnogi pozdravili i imali velika očekivanja od njega, pokazao se, najkasnije 1999, kao razočarenje, jer je ta koalicija socijalne i ekološke ciljeve podredila interesima kapitala i otvorila vrata za međunarodne vojne misije nemačkih vojnika. SPD i BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN neverovatno su brzo odustali od principa socijalne pravde, ekološke održivosti i interesa većine stanovnika za mir u svetu. Zakon „HARZ IV“ (spajanje i smanjenje pomoći za nezaposlene i socijalne pomoći) i Agenda 2010 (reforma socijalnog sistema i tržišta rada) mnoge su socijalno osvećene ljude sklone levici definitivno odvratili od SPD-a i Zelenih, te doveli do stvaranja nove političke snage – Izborne alternative za rad i socijalnu pravdu (WASG).

Godine 2007. levičarski PDS i WASG udružili su se u novu partiju DIE LINKE, koja je članica Partije evropske levice (EL), osnovane 2004. Pozivamo sve ljude koji žele drugačiju politiku i bolji svet, a zalažu se za slobodu i jednakost, emancipaciju, socijalnu pravdu i međunarodnu solidarnost, mir i zaštitu okoline, da se uključe u njen rad.

Postoje alternative za aktualnu politiku i kapitalistički sistem, njegove krize i nepravde: društvo u skladu sa prirodom, utemeljeno na slobodi i jednakosti, društvo bez eksploatacije i potlačenosti. Za to ćemo se zajedno izboriti.

2. Krize kapitalizma – krize civilizacije

Današnji kapitalizam ne poznaje granice, ni vremenski ni prostorno; sebi je podredio čitav svet. Odnos prema prirodi i gotovo svi međuljudski odnosi postali su poput odnosa među robama. Patentiraju se biljni, životinjski i ljudski geni, koji na taj način više nisu dostupni svom stanovništvu; seme u poljoprivredi više nije slobodno raspoloživo; snabdevanje vodom je privatizovano, bilo da se radi o seoskom bunaru, bilo vodovodu neke metropole; majčinstvo postaje roba kojom se trguje; otimanje zemljišta uništava cele zajednice. Prehrambeni proizvodi postaju predmeti špekulacije na berzama, milioni ljudi više ne mogu da priušte dovoljno zdrave hrane, a plodovi zemlje pre svega se koriste kao pogonsko gorivo za automobile u bogatijim državama. Multinacionalni koncerni diktiraju cene, određuju šta će biti sađeno i koja proizvodnja podsticana, te dominiraju trgovačkim lancima. Imaju presudan uticaj na Svetsku trgovinsku organizaciju (WTO), Svetsku banku i Međunarodni monetarni fond (IMF), kao i na međunarodne trgovinske tokove koji određuju globalnu ekonomsku i socijalnu politiku. Zemljišne reforme predstavljaju važan korak za obezbeđenje suvereniteta u proizvodnji hrane i prava na hranu. U uslovima kapitalizma, koji su se oteli kontroli, produktivne snage sve češće i u sve većoj meri se pretvaraju u destruktivne snage. Istovremeno se uništavaju radna mesta, urušava blagostanje, a prirodni se resursi nemilosrdno eksploatišu. Vode se i ratovi, kako bi se povećali i obezbedili profiti – kada je neophodno, čak i pod maskom humanitarne pomoći. Kapitalizam je tokom vekova svog postojanja generirao neopisivo bogatstvo i u mnogim zemljama povećao blagostanje velikog dela stanovništva. Istovremeno su milijarde ljudi isključene iz tog bogatstva. Socijalne nejednakosti su porasle, a jaz između siromašnih i bogatih sve je veći. To vredi kako za pojedine zemlje, tako i na globalnom planu, gde su razlike još veće. Krize kapitalističke tržišne ekonomije rezultirale su masovnom nezaposlenošću, gubitkom prihoda i erozijom socijalne države. Kapitalizam je doduše stvorio tehnološke preduslove za trajno prevazilaženje siromaštva, ali je zacementirao svetski poredak u kojem svakih pet sekundi jedno dete umre od gladi, a više od milijarde ljudi nema dovoljno hrane, niti ima pristup nezagađenoj pitkoj vodi.

I u posleratnoj Zapadnoj Evropi mogu se naći takve kontradikcije. Ideja socijalne tržišne ekonomije bila je odgovor na šok izazvan svetskom

krizom, fašizmom i ratom, pa je zato i proizišla iz divljeg kapitalizma puštenog sa lanca. Bila je odgovor na sindikalnu borbu, antikapitalističke pokrete, socijaldemokratske, socijalističke i komunističke partije. Čak je i postojanje „socijalističkog tabora“ bilo izazov na koji se reagovalo kompromisima socijalne države. Uspostavljeni su sistemi socijalnog osiguranja, proširena demokratska prava, povećalo se blagostanje. Nestankom konkurencije između sistema, promenio se odnos snaga između rada i kapitala na štetu zaposlenih koji žive od nesamostalnog rada.

„Socijalna tržišna ekonomija“ predstavljala je kompromis između najamnog rada i kapitala, koji nije dovodio u pitanje prevlast kapitala. Model je funkcionisao sve dok su brzi rast produktivnosti i visok ekonomski rast velikim preduzećima omogućavali stabilan profit, a postojali jaki sindikati i demokratska protivteža. Kompromis između kapitala i najamnog rada nije otklonio ni prekomernu eksploataciju prirodnih resursa, ni patrijarhalne odnose u javnoj i privatnoj sferi.

Ekonomska kriza 1970-ih godina označila je kraj „zlatnih godina“ visokog rasta. Kapitalizam se vratio u normalu, uključujući periodične faze krize i stagnacije. Broj nezaposlenih je porastao i na kraju doveo do strukturne masovne nezaposlenosti. Sve veća individualnost ljudi postepeno je prerasla u individualizam koji je do izražaja dolazio u međusobnoj konkurenciji. Vlasnici kapitala bili su sve agresivniji, što je više rastao broj nezaposlenih, a slabili sindikati i politička protivteža. Osilila ih je sve veća moć velikih koncerna, koji su pojačanim aktivnostima na međunarodnom tržištu došli u poziciju da diktiraju uslove. Oni su bili ti koji su mogli da „poguraju“ politiku, što je ona rado dopuštala.

Patrijarhalna potlačenost i podela rada

Početkom 21. veka živimo u društvu u kojem se nekolicina ljudi bogati nauštrb mnogih, u kojem mali broj ljudi odlučuje o životima i vremenu mnogih, u kojem trka za profitom prožima sve segmente života, a žene su u mnogim sredinama i dalje potlačene. Takvi odnosi, fundamenti kapitalizma i patrijarhata, sežu unatrag do početaka podele rada.

Sa sve većom podelom rada moglo se proizvoditi efikasnije i više, te je, obrnuto, veća produktivnost omogućavala dalju podelu rada. Presudna je bila podela rada na „muške“ i „ženske“ poslove. U skladu sa time, muškarcima su radili u proizvodnji, u kojoj je podstican tehnološki napredak i proizvodnja seljena u specijalizovane pogone izvan kuća, što im je omogućivalo da ostvare prihode, a ženama su pripali poslovi vezani uz kuću

i okućnicu i brigu za porodicu, dakle poslovi bez prihoda. Sve do danas, „muški poslovi“ u društvu su na višoj ceni, a tradicionalni „ženski poslovi“ se baš i ne poštuju i uopšte nisu ili su slabo plaćeni.

Veća produktivnost omogućila je da se zajednica brine za sve veći broj ljudi. Istovremeno, jedan je deo uspeo da iskoristi rad drugih za sebe, da raspolaze njihovim vremenom i da im propisuje šta će da rade, čime su utemeljeni klasni i vlasnički odnosi. Takva je hijerarhijska podela rada bila pretpostavka za potlačenost žena. U porodici, u kojoj postoji podela rada, žene i deca postaju vlasništvo muškarca, koji raspolaze radnom snagom i telom žene. Sve do danas vlasnički i klasni odnosi usko su isprepleteni sa patrijarhalnom porodicom.

Patrijarhalna hijerarhija je postojala još puno pre uvođenja kapitalističkog oblika proizvodnje. Međutim, i u kapitalizmu su se čvrsto ukorenili potlačenost žena i razlike u moći muškaraca i žena u ekonomskim, socijalnim i kulturnim strukturama, koji služe očuvanju postojećih odnosa. Kapitalizam se uspešno proširio u sve sfere života i svaki kutak na svetu, tako što je potisnuo tradicionalne oblike proizvodnje i iz područja koja do sada nisu bila organizovana na kapitalistički način ili ih je jednostavno apsorbovao. Tokom industrijalizacije, ženska radna snaga je bila do te mere eksploatisana da je na kraju bila ugrožena čak i njena reproduktivna sposobnost. U sledećoj fazi žene su ponovno zadužene za prehranjivanje porodice i vaspitanje dece, a muškarci su zarađivali za celu porodicu, mada njihovi prihodi često za to nisu bili dovoljni.

Sve do danas žene odrađuju veći deo kućnih poslova i brinu za porodicu. U posleratnoj Nemačkoj postojao je ideal braka u kom je žena domaćica, za to postoje poreske olakšice još i danas. Žene uopšte nisu trebale da zarađuju, odnosno, u najboljem slučaju, njihova su primanja bila od sporednog značaja (dodatna primanja), pa su ekonomski zavisile od muškarca koji je prehranjivao porodicu. U DDR-u žene su bile uveliko integrisane u svet rada, neretko radeći muške poslove, za što su dobivale istu platu. Sa jedne strane, postojala je bolja infrastruktura, pa su posao i porodica mogli bolje da se spoje, a, sa druge strane, kućni poslovi i briga za porodicu načelno nisu bili drugačije raspodeljeni. Brojne su žene bile na rukovodećim mestima, no nisu na adekvatan način bile zastupljene u najvišim telima. Sve do danas žene često imaju lošija radna mesta, rade za manju platu ili skraćeno radno vreme.

Preovlađujući model radnih i porodičnih odnosa, u kojem muškarac koji prehranjuje porodicu igra glavnu ulogu, zasnivao se na heteroseksualnosti,

koja se podrazumevala po sebi. Lezbijke, homoseksualci, transseksualci i interseksualci, kao i transrodne osobe sve do danas se bore sa stalnom diskriminacijom u poslovnom životu ili moraju skrivati svoje seksualno opredelenje i veze da bi poslovno mogli napredovati.

Rodni odnosi kao odnosi u proizvodnji

Kapitalistička proizvodnja odvija se pretežito kao proizvodnja roba i pretpostavlja stalnu reprodukciju radne snage koja radi u proizvodnji. U proizvodnji dobara i prehrambenih proizvoda produktivnost ubrzano raste, proizvodi se višak, čime se stvara osnova za razvoj ljudi i društva. Stara podela polova odražava se na organizaciju reproduktivnih poslova. Tako tamo gde se radi sa ljudima, u obrazovanju, zdravstvu, prehrambenoj industriji ili medicinskoj brizi uglavnom rade žene, koje su nikako ili slabo plaćene, a često nisu ni cenjene. U takvim prilikama žene postaju beznačajna, marginalna grupa u društvu bez uticaja u javnom životu.

Rodno specifična podela područja rada u društvu i njihov hijerarhijski poredak doveli su žene u potčinjen položaj, a to je ostalo tako sve do danas. Poslovi u kojima pretežno rade žene po pravilu su slabije plaćeni. Preduzeća profitiraju od toga što žene zapošljavaju za manje plate. Žene osim plaćenog rada svake godine odrađuju ogroman broj neplaćenih sati radeći u domaćinstvu ili starajući se za porodicu, u znatno većem obimu od muškaraca.

Često se previđa da su plaćeni i neplaćeni rad vezan uz brigu o deci i odraslima kojima je potrebna nega, kao i kućni poslovi, od elementarnog značaja za funkcionisanje kapitalističkog društva i društveno blagostanje. DIE LINKE sebe shvata kao socijalističku i feminističku partiju, koja želi prevladati patrijarhalne i kapitalističke odnose.

Radikalna promena društvenih odnosa

Sve to vreme, žene su se borile za svoja prava: sifražetkinje su se izborile za žensko pravo glasa. Proleterski ženski pokret zalagao se za prava radnica i očuvanje mira. Kao i građanski, ženski pokret borio se za pravnu jednakost muškaraca i žena. Nakon 1968. godine, novi ženski pokret borio se za dalekosežnu društvenu emancipaciju. U završnici, ženski pokret možemo smatrati jednim od najuspešnijih društvenih pokreta. Žene su uspele da izađu iz granica „domaćinstva“, gde im je navodno bilo mesto. Izborile su se za pravo na obrazovanje, na samostalnu profesionalnu karijeru i za ekonomsku nezavisnost od muškaraca. Žene sada mogu slobodnije

da se odnose prema seksualnosti i da nezavisno planiraju porodicu. Današnje devojke uživaju puno bolje obrazovanje od svojih baka i prabaka: mogu da studiraju, imaju karijeru, izuče „muške poslove“.

U međuvremenu je većina žena zaposlena, no veći deo njih radi samo skraćeno radno vreme, čime ne mogu da obezbede egzistenciju, i često su prisiljene da prihvate posao suprotno svojoj volji. U Nemačkoj, žene u proseku zarađuju 20 odsto manje od svojih muških kolega. Same se nose sa dvostrukim opterećenjem – poslom i porodicom. Ako žele biti uspešne, moraju da se prilagode svetu po meri muškaraca. Žene su i dalje ispodprosečno zastupljene na rukovodećim mestima u privredi, nauci i politici. Poreski propisi i socijalno pravo još su skrojeni za tradicionalne porodice u kojima samo muškarac radi. Patrijarhat je obeležio jezik, kulturu, fizičku pojavnost i politiku. Žene i devojke, posebno one sa invaliditetom, često su žrtve silovanja i kućnog nasilja. Žene sa invaliditetom, kao i nekad, višestruko su diskriminisane.

Tradicionalna građanska mala porodica sa mužem koji radi i ženom koja od njega zavisi danas gubi na značaju i sve se više dovodi u pitanje, jer novi oblici proizvodnje sa sobom donose i nove fleksibilnije načine življenja. Stari društveni ugovor fordističkog kapitalizma odavno je *passé*. To je ženama omogućilo brojne slobode, a često i ekonomsku nezavisnost od muškaraca. Pa ipak, neoliberalna deregulacija opterećuje žene zahtevima za fleksibilnošću, lošim i nesigurnim radnim uslovima, dvostrukim opterećenjem i preopterećenjem. Premda u industrijskim zemljama sve više žena radi, udeo u kućnim poslovima i porodičnim obavezama koji na sebe preuzimaju muškarci još jako zaostaje za udelom žena. Često se za takve nesigurne i slabo plaćene poslove uzimaju upravo žene koje imaju slabe izgledе za zapošljavanje ili useljenice. To vodi do nejednakosti između žena. Još smo daleko od stvarne emancipacije.

U toj situaciji zahtevi za jednakošću, za alternativnim modelima porodičnog života i za spojivošću porodice i karijere nisu dovoljni. Višestruko opterećenje ne sme se svesti na pojedinačne slučajeve. Razlozi zbog čega je teško spojiti posao i porodicu socijalne su i ekonomske prirode. Porodica je tamo gde ljudi preuzimaju odgovornost jedni za druge, bez obzira radi li se o vanbračnoj zajednici, bračnom paru, domaćinstvu u kojem živi nekoliko generacija ili drugim oblicima zajednice. Porodica je tamo gde su ljudi, bez obzira na svoje seksualno opredeljenje, tu jedni za druge.

Nemačka – klasno društvo

Nemačka je klasno društvo. Proizvodnja roba i usluga uglavnom se odvija u privatnim preduzećima sa ciljem da se ostvari što veći profit. Većina zaposlenih živi od nesamostalnog rada. Dobivaju samo jedan deo vrednosti koju su stvorili u vidu plate, a višak prisvajaju vlasnici kapitala. Oni određuju za šta će se taj višak koristiti, odlučuju o investicijama, pa time o ekonomskom razvitku, kao i radnim i životnim uslovima zaposlenih. Na privredni i društveni razvitak, kao i na postupanje države i politiku, uvelike utiču interesi kapitala. Izgledi i obrazovanje ljudi većim delom zavise od njihove klasne pripadnosti i socijalnog porekla.

Struktura radničke klase tokom vremena znatno se izmenila. Udeo zaposlenih u industriji i velikim preduzećima se smanjuje, a sve više ljudi radi u uslužnim delatnostima i malim i srednje velikim preduzećima. Poslovi i sadržaji rada takođe su se promenili. Udeo manuelnog i fizičkog rada se smanjio, a udeo intelektualnih, kontrolnih i planerskih poslova se povećao. Razlike između radnika i službenika više nisu tako izražene. Pritom se povećao prostor za vlastitu odgovornost na poslu.

Promenili su se i radni odnosi. Udeo regularnog rada na puno radno vreme se smanjuje. Sve više radnih mesta popunjava se na određeno vreme, pretvara u radna mesta za najmljenu radnu snagu ili deli na više slabo plaćenih radnih mesta (npr. studentski poslovi). Smanjio se i udeo zaposlenih zaštićenih kolektivnim ugovorom. Broj zaposlenih koji rade za minimalne plate sve je veći. Povećava se broj nesigurnih radnih mesta. Isto tako, sve je više slobodnih profesija. Pritom se često ne radi o uistinu samostalnim preduzetnicima, nego o prisilnoj ili prividnoj samostalnosti, odnosno slabo plaćenim i ekonomski neizvesnim poslovima.

Najlošija je situacija nezaposlenih, posebno ako su već duže vreme bez posla, jer onda gotovo da nemaju nikakve šanse da nađu dobar posao. Izloženi su sve većem siromaštvu, represiji i isključenju.

Premda su radni odnosi i poslovi danas jako različiti, ipak zbog činjenice da se radi o nezavisnom radu koji zavisi od kapitala dolazimo do zajedničkog klasnog statusa. Radnicima koji zavise od plate u interesu je da poboljšaju svoja primanja, radne uslove i socijalna davanja kroz regulativu preduzeća, kolektivnih ugovora ili zakonske odredbe, te da ograniče prevlast kapitala i izrabljivanje.

Žene su osim toga izložene potlačenosti kroz patrijarhalne strukture. Potlačenost žena i razlike u moći muškaraca i žena čvrsto su ukorenjeni u

ekonomiji i društvu. Odnosi polova sastavni su deo odnosa u proizvodnji, te posebno dolaze do izražaja u organizaciji reprodukcije. Ženama je nametnuta glavna odgovornost za odgoj dece i negu članova porodice.

Iz istog klasnog položaja ne proizlazi direktno i zajedničko zastupanje interesa ili čak klasna svest. Otežavajuća okolnost su različiti radni i životni uslovi. Razlike u primanjima, profesionalnom položaju, kvalifikacijama, porodičnom poreklu i različita mirgaciona pozadina obeležavaju različit milje radnika koji zavise od plata. Zajedno sa svetonazorskim, verskim i političkim tradicijama to vodi prema različitim vrednosnim opredeljenjima i političkim stavovima unutar radničke klase. Pod pritiskom masovne nezaposlenosti povećava se konkurencija među radnicima. Zajednička svest i zajedničko zastupanje interesa najviše dolaze do izražaja u socijalnim polemikama.

Na drugoj strani, ni klasa kapitalista nije homogena. Kapital kao vlasništvo i kapital kao funkcija često su odvojeni, tako da treba povući distinkciju između vlasnika kapitala i njihovog menadžmenta. Pored krupnih kapitalista i finansijskih tajkuna postoje i brojni mali i srednji preduzetnici i slobodnjaci koji nikako ne žive od eksploatacije tuđeg rada. Često i oni sami trpe zbog dominacije krupnog kapitala. Zbog toga imaju različite interese u odnosu na njega, te ponešto zajedničko sa većinom stanovnika koji žive od nesamostalnog rada.

Neoliberalni zaokret – preraspodela i špekulacija

Neoliberalni zaokret koji počinje 1970-ih godina pre svega je sledio cilj da se još više povećaju stope profita velikih koncerna. Glavna sredstva za ostvarenja tog cilja bila su deregulacija tržišta rada i političko slabljenje sindikata da bi se spustio nivo plata. Umanjena su demokratska i socijalna prava i usluge, te smanjeni porezi na dobit i kapital, da bi se rasteretila preduzeća i povećala njihova fleksibilnost. Usledio je veliki talas privatizacija javnih preduzeća i usluga te socijalnih osiguranja, što je kapitalu otvorilo nove, unosne mogućnosti ulaganja. Vladajuća klasa pokušava da prisvoji društveno bogatstvo koje je poraslo usled tehnoloških inovacija, ne bi li na taj način povećala svoju moć i privatnu svojinu.

Neoliberalizacija počinje nakon sloma monetarnog sistema u posleratnom razdoblju, sa napuštanjem fiksnih kurseva početkom 1970-ih godina. Najpre su liberalizovana monetarna tržišta, a zatim u sve većoj meri i globalna finansijska tržišta. Značajan podstrek za liberalizaciju finansijskih tržišta dala je i Evropska unija. Ugovorima o Evropskoj uniji – od Ugovora

iz Maastrichta do Ugovora iz Lisabona – te Direktivom EU o liberalizaciji javnih usluga od opšteg interesa zabetonirana je neoliberalna politika privatizacije, deregulacije i fleksibilizacije, između ostalog zbog usmerenosti na „otvorenu tržišnu ekonomiju sa slobodnom konkurencijom“. Zemlje u razvoju prisiljene su na otvaranje svojih nacionalnih ekonomija, smanjenje kontrole prometa kapitala, ograničavanje socijalnih davanja i privatizaciju javnih dobara. Mnoge su primorane i na postepeno ukidanje zaštitnih mehanizama sopstvene poljoprivrede, te na uspostavljanje izvoza poljoprivrednih proizvoda, što je posledično dovelo do gubitka suvereniteta u prehrambenoj industriji. Trijumfalni pohod neoliberalizma kulminirao je prelaskom zemalja Srednje, Istočne i Jugoistočne Evrope i zemalja naslednica Sovjetskog Saveza na kapitalističku tržišnu privredu.

To je rezultiralo time da su nacionalne države izgubile uticaj na formiranje cena na svetskom tržištu i formiranje kursa i kamata, čime su ih prepustile bankovnim špekulacijama i deviznim špekulantima. Globalni obrt kapitala danas je višestruko veći od globalnog GDP-a. Naglo preusmeravanje toka kapitala može čitave nacionalne ekonomije da gurne u propast. Deregulacijom finansijskih tržišta nije stvoren samo dodatni faktor nestabilnosti. Deregulisana finansijska tržišta otvaraju širok prostor špekulativnom ostvarivanju profita, na što se usmerio sve veći deo privrednih aktivnosti u globalnom kapitalizmu.

I Evropska unija, čije je osnivanje svojevremeno doprinelo garanciji mira između država članica, u međuvremenu je postala motor neoliberalnog prestrukturiranja. Gradovi, regioni i zemlje na zajedničkom tržištu međusobno se takmiče niskim poreskim stopama, blagim obavezama na području zaštite okoline, niskim platama i malim socijalnim davanjima. Konkurencija između privrednih lokacija vodi do sve većeg dampinga sa katastrofalnim posledicama, između ostalog i za prihode javnih budžeta. Na taj su način unapred zacrtani smanjivanje udela državnih izdataka u GDP-u, velike privatizacije i postepena erozija socijalnih sistema država članica. Usled toga preči kolaps čitavim nacionalnim ekonomijama u EU. Za to je kriva pre svega nemačka politika socijalnog dampinga i dampinga plata, ali i pljačka nacionalnih ekonomija od banaka.

Prenapregnut finansijski sektor i socijalna podela

Neoliberalni kapitalizam doveo je do toga da se nad realnom privredom sa sve nižim stopama rasta nadvio prenapregnut finansijski balon koji se sastoji od novčane imovine i dugova. Sve veći profiti i preraspodela prihoda u korist vlasnika kapitala i onih sa većim prihodima doveli su do

ogromnog viška kapitala koji traga za globalnim mogućnostima ulaganja. Takvo stanje dodatno eskalira usled globalnih tendencija za privatizacijom penzionih fondova i drugih socijalnih sistema osiguranja.

Istovremeno, plate, koje više nisu vezane uz rast produktivnosti, i sve manji nacionalni dohodak zaoštravaju problem prekomernih industrijskih kapaciteta i obeshrabruju ulagače u realnom sektoru. Ekonomija izvlašćenja dovela je do toga da je većina osiromašila, a bogati su postali još bogatiji. Da živimo u klasnom društvu, vidi se po sve većoj neravnomernosti u raspodeli plata i kapitala.

Tri decenije ekonomskog rasta zaobišle su mnoge ljude ne samo u Nemačkoj, nego i drugde u svetu. Na taj su se način, doduše, milionima ljudi, a pre svega ženama, otvorile mogućnosti zapošljavanja, pa time i emancipacije. No, istovremeno su morali da se podrede novim prisilama kapitalizma. Narušena je društvena kohezija i uništeni mnogi prirodni životni prostori. U industrijskim zemljama pogoršane su životne prilike onih koji malo zarađuju, nezaposlenih, malih samostalnih preduzetnika i kreativaca. Mnogi više ne znaju na koji način da finansiraju svakodnevni život ili sopstvenu decu. Mnogu mladi ljudi nemaju pristup velikoj ponudi obrazovnih institucija, niti mogu da steknu kvalifikacije. U međuvremenu su neformalni radni odnosi, nesigurna ili loše plaćena radna mesta bez socijalnog osiguranja postala normalna pojava. Veća sopstvena odgovornost i kreativnost u poslu za mnoge je povezana sa sve većim pritiskom da se podrede i prilagode preovlađujućim odnosima u društvu; granice između rada i slobodnog vremena nestaju, a međuljudski i društveni odnosi uopšte su podređeni sve većoj egoističnoj želji za profitom i maksimalnim prihodima.

Neoliberalna politika nije ispunila nijedno od danih obećanja. Ona nije za veću pravednost po pitanju efekta, nego za preraspodelu na štetu onih koji rade i na korist prihoda iz kapitala iza kojih ne stoji konkretan rad. Veća sopstvena odgovornost umesto više socijalne države dovela je do veće marginalizacije i većeg siromaštva. To nije rezultiralo većom konkurencijom, nego besprimernom koncentracijom ekonomske moći.

Da bi se uprkos ataku na prihode većine stanovnika povećala potražnja, u SAD-u, ali i drugim zemljama, stvoreni su okvirni uslovi za prekomerno zaduživanje potrošača. Američki model, u kojem su sve manje plate trebalo da kompenziraju sve veće zaduživanje, istovremeno je bio pretpostavka za ogroman izvozni suficit drugih zemalja, pa tako i Nemačke. I sve veće zaduživanje države u SAD-u radi finansiranja naoružanja i ratova dovelo je do prenapregnutog finansijskog sektora.

U velikim privrednim koncernima preuzimanje deonica u drugim preduzećima finansirano je zaduživanjem, pa su programi za otkup akcija radi povećanja kratkoročnih prihoda potisnuli realna ulaganja u nova postrojenja i tehnologije, te u inovativno istraživanje i razvoj. Veliki investitori i finansijski ulagači prisilili su preduzeća, u čije su akcije samo kratkotrajno investirali, na nemilosrdno provođenje racionalizacije, izdvajanje manje rentabilnih delova preduzeća, smanjenje plata, radnih i socijalnih standarda. Čak i visokoproduktivna preduzeća sa respektabilnim profitom i malim udelom troškova plata na taj su način prisiljena na otpuštanje hiljada zaposlenih ili čak i na zatvaranje pogona.

Ekonomska kriza na početku 21. veka

Velika globalna ekonomska kriza, koja je počela 2008. godine, kriza je ekonomskog poretka u kojem se proizvodi samo radi profita, a potrebe postoje samo u vidu potražnje iza koje stoji platežna moć. Kriza konjunktura, strukturalna kriza i kriza međunarodnih finansijskih tržišta pre-rasle su u najtežu globalnu ekonomsku krizu kapitalističkog sveta još od 1929. Tom je krizom globalni model, koji je obeležio i podržavao razvoj kapitalizma u protekle tri decenije, došao do svojih granica.

To važi i za Nemačku. Razvoj privrede u ovoj je zemlji potpuno usmeren na rast izvoza od kojeg zavisi. Istovremeno je ugušena potražnja u zemlji, a time zaustavljen i uvoz. Eksportni suficiti podudaraju se sa ogromnim izvozom kapitala nemačkih preduzeća. Pritom se ne radi o direktnim ulaganjima u proizvodnju, nego uglavnom o kreditima ili otkupu obveznica i vrednosnih papira, među kojima je i velik broj tzv. „otrovnih vrednosnica“ koje su danas uglavnom bezvredne. Nemačka preduzeća i bogati vlasnici kapitala na taj su način značajno doprineli finansiranju američkog duga i time podstakli globalnu finansijsku krizu.

Izvršen politički pritisak na smanjenje plata pogodovao je rastu izvoza i oslabio potražnju u zemlji. Smanjenje javnih socijalnih davanja imalo je isti efekat, pogoršalo je raspodelu na štetu radnika koji zavise od plata i trajno oslabilo domaću potražnju. Među svim članicama Evropske unije, Nemačka trenutno ima najmanji udeo zaposlenih u javnom sektoru. Rezultat je bio slab i prepolovljen ekonomski razvoj. On je u službi samo izvoznog sektora, u interesu koncerna i finansijskog kapitala, a ide na štetu zaposlenih i onih koji proizvode za domaće tržište, dakle većine malih i srednjevelikih preduzeća. Slab ekonomski razvoj i sve manji poreski prihodi usled smanjenja poreza za preduzeća i bogate izazvali su još dublju

krizu javnog budžeta. To pak služi kao argument za daljnje smanjenje izdataka, broja zaposlenih i privatizaciju javnih dobara i preduzeća.

Agresivna izvozna orijentacija Nemačke u drugim je zemljama prouzrokovala znatne ekonomske štete. Druga strana medalje nemačkog eksportnog suficita su nužni deficiti i veća stopa nezaposlenosti u drugim zemljama. Nemačka bi trebala ukinuti podsticaje za izvoz (npr. preko instrumenta Hermes garancija ili politike dumpinga plata u zemlji) i umesto toga težiti ujednačenom spoljnotrgovinskom bilansu.

Ovi razvojni trendovi nam pokazuju sledeće: Kapitalizam nije samo nepravedan u socijalnom aspektu. Potkopava i produktivnu osnovu ekonomije. Vodi k sistemski pogrešnom usmeravanju privrede, izgradnji prevelikih kapaciteta, a na drugoj strani znatno lošijoj snabdevenosti i ogromnim ekološkim štetama. Rezultat tog razvitka su zabrinjavajuće globalne neravnoteže, urušavanje proizvodnje i produktivnosti, uništavanje radnih mesta i blagostanja, inovacije i kreativnosti. Kapitalizam uništava srednji sloj i utiče na ekstremnu koncentraciju prihoda i kapitala u rukama najbogatijih, što vodi do prenapregnute situacije na finansijskim tržištima i guši potražnju na robnim tržištima.

Deregulacijom, liberalizacijom i privatizacijom neoliberalna politika je položila osnove za aktualnu krizu, koja može da poprimi katastrofalne razmere, ako se ne preduzmu odgovarajuće političke protivmere. Podređivanje privrede i društva valorizaciji kapitala pretnja je za egzistenciju ljudske civilizacije. Kapitalizam finansijskih tržišta stvorio je elemente za četverostruko jaču krizu. Tiču se pitanja moći i vlasništva, odnosa prirode i društva, načina proizvodnje i življenja i pitanja bezbednosti i razvitka.

Kriza socijalne kohezije

Sve više ljudi biva gurano u krajnju nesigurnost i sve veće siromaštvo. Strah od gubitka socijalnog statusa obeležava živote većine stanovnika, a među drugima i sve veći deo visokokvalifikovane radne snage. Neumerena želja za profitom i sve veće materijalne nejednakosti razjedaju društvo iznutra. Konkurentska borba, nepoverenje, socijalno isključenje i nesigurnost rastu, a nestaju kooperativnost, poverenje u društvene strukture i spremnost da se preuzme socijalna odgovornost. To ide i na štetu međugeneracijske solidarnosti, jer i naše društvo počiva na onome što je izgradila prethodna generacija, pa je, kad je reč o budućnosti, upućeno na obrazovanje, znanje i umeće, rad i svest o odgovornosti sledeće generacije. Sistem obrazovanja doprinosi socijalnom i kulturnom rascepu u društvu.

Rasizam i neofašizam, antisemitizam i antiislamizam beleže porast. Migranti, te devojke i žene (sa i bez posebnih potreba) prisiljene na ilegalan boravak još su češće žrtve nasilja. Migrantima preti deportacija, koja je protivna ljudskim pravima. U unutrašnjoj politici sve je veći broj represivnih elemenata.

Potkopavanje demokratije

Mogućnost demokratskog uticaja i participacije opada proporcionalno rastu moći koncerna i finansijskog kapitala, a privatizacija i liberalizacija ekonomiji sužavaju politički i javni prostor za delovanje. Profiti globalizacije se privatizuju, gubici socijalizuju. Istovremeno se izgrađuju represivni elementi države koja sve kontroliše. Prava državljana su oslabljena, njihovo ostvarenje sve češće zavisi od ličnog dohotka. Ljudi sa malim primanjima, koji su istovremeno isključeni iz demokratske participacije, često su ozlojeđeni politikom. Tako nastaje zatvoreni krug u kojem ekonomska moć i bespomoćne reakcije na nju vode do potkopavanja demokratskog sistema.

Dolazi do krize demokratije i društvene regulacije. Globalne vladajuće elite ne donose odluke u interesu većine svetskog stanovništva. Njihovi su interesi suprotstavljeni socijalnom, ekološkom i mirnom globalnom razvitku. Države i globalno društvo taoci su vlasnika kapitala i špekulanata. Konkurencija privrednih lokacija i borba za oskudne resurse prepustili su čitave kontinente i velik deo zaposlenog stanovništva na milost i nemilost bespoštednom takmičenju oko što nižih cena, smanjenju socijalnih davanja i pljački. Izvojevanu demokratiju, individualne slobode i napredak socijalne države potkopava dominacija globalne oligarhije.

Međutim, demokratija se potkopava i na institucionalnom nivou. Nove mogućnosti uticaja na političko delovanje koje pruža internet ostaju neiskorišćene. Blokira se veći upliv neposredne demokratije. Socijalni rascep društva vodi k rascepu demokratskog društva. Veći deo stanovništva odsečen je od mogućnosti uticaja koje pruža demokratija, jer nema priliku za participaciju. Ljudi sa malim primanjima imaju malen prostor za politički angažman, koji im se delom i onemogućava. Istovremeno jača represivni kontrolni aparat države. Sa svakim tehničkim napretkom razvijaju se nove ideje o mogućnostima nadgledanja i sankcionisanja građana. Zaštita podataka stavlja se u drugi plan, jednako kao i pravo na informacije, sloboda štampe i pravo na proteste. Država i privreda stalno pokreću nove procese da bi ograničili i normirali internet i mogućnosti horizontalne komunikacije koje on nudi, te stvaranje javnog mnjenja.

Utisak da se politika ne brine za interese stanovnika koji su u nepovoljnijem položaju, te isključenost iz saodlučivanja, vode do ozlojeđenosti političarima i partijama. Tako nastaje zatvoreni krug u kojem se potkopava demokratski sistem. Dolazi do krize demokratije i demokratskog poretka.

Ekološko pitanje od središnjeg značaja

Kapitalizam ne nalazi prave odgovore za socijalne potrebe, ekonomske izazove i ekološka rešenja. Odluke svodi na sve kraće rokove. Špekuliše se kursnim razlikama, promenom kursa vrednosnih papira i akcija, razlikama u kamatama i cenama nekretnina i resursa. Odluke sa dugoročnom perspektivom i uzimanje u obzir dugih prirodnih ciklusa u kontradikciji su sa kratkoročnim profiterstvom. Rast je u proteklih 250 godina počivao pre svega na korišćenju fosilnih energenata, najpre uglja, te, od početka 20. veka, nafte i zemnog gasa. No, rezerve nafte, uglja i gasa su ograničene. Njihova će eksploatacija u dogledno vreme dosegnuti gornju granicu. Nakon toga ponuda fosilnih energenata će se smanjivati, a potražnja za njima rasti zbog velikih potreba pre svega u starim i novim industrijskim zemljama. U uslovima kapitalizma, to će dovesti do vrtoglavog rasta cena fosilnih goriva, a time i profita energetskih koncerna, čime će njihova društvena i politička moć ojačati.

Nastupila je kriza prirodne i socijalne osnove za život, kriza reprodukcije. Špekulacije prehrambenim proizvodima i poljoprivrednim površinama uništavaju lokalne agrarne strukture i povećavaju problem gladi i pothranjenosti. Današnja društva nagrízaju vlastitu supstancu. Kapitalistički oblik proizvodnje posebno je u uzgoju životinja doveo do masovne proizvodnje i neetičnih oblika držanja životinja, te preteranog izlova ribe iz svetskih mora. Preteća klimatska katastrofa, preterano trošenje brojnih prirodnih sirovina i ubrzano uništenje biološke raznolikosti sa jedne strane i podela društva na dobitnike i gubitnike neoliberalne globalizacije, ekscesivno konzumiranje luksuznih dobara i sve veća glad sa druge strane, dve su strane iste medalje. Socijalni i ekološki problemi mogu se rešavati samo zajednički.

Klimatske promene veliki su izazov na početku 21. veka. Pustinje i sušna područja se šire, glečeri tope, pada vodostaj reka, a povećava se nivo mora, koje preplavljuje čitave predele. Ljudi su prisiljeni na migracije. Da bi se ograničilo globalno otopljanje, treba radikalno smanjiti potrošnju fosilnih energenata. Tehnička rešenja kao što je akumulacija ugljen-dioksida povezana su sa neprocenjivim rizicima i nuspojavama i samo vode ka

odgađanju nužnih promena. Mi tražimo zabranu emisija i akumulacije ugljen-dioksida. Dosadašnja iskustva sa emisijom CO₂ u Evropskoj uniji pokazala su se kao razočarenje. Postoji strah da će se emisionim dozvolama trgovati kao vrednosnim papirima i da će ih se koristiti u špekulativne svrhe. Kada proizvođači stakleničkih gasova u industrijskim zemljama kupuju emisiona prava od zemalja u razvoju, to je cinična razmena u kojoj je sa jedne strane zagađenje okoline, a sa druge strane siromaštvo. Postaje sve očitije da ekološki održiv razvoj predstavlja kontradikciju u odnosu na kapitalističku logiku rasta. Ekološko pitanje istovremeno je i ekonomsko, socijalno i kulturološko pitanje – pitanje sistema.

Imperijalizam i rat

Kapitalističke države pobrinule su se da njihova preduzeća u čitavom svetu imaju pristup resursima, da svugde investiraju i oploduju svoj kapital, te da mogu da plasiraju svoje proizvode na svim tržištima. U tu svrhu koriste svoju ekonomsku i vojnu prevlast i svoju dominantnu ulogu u međunarodnim trgovinskim i finansijskim institucijama. Današnji imperijalizam oslanja se pre svega na ekonomsku zavisnost i prezaduženje.

Imperijalistički ratovi proizašli su iz borbi za geopolitičku moć, ekonomsku, političku i kulturnu prevlast, iz borbi za profit, tržišta i sirovine. Ratovi, osim toga, mogu proizaći iz siromaštva i ugnjetavanja, klimatske katastrofe, zbog oskudice prirodnih resursa ili njihovog protivpravnog prisvajanja. Vode ka daljim vojnim, etničkim i verskim sukobima, raspadu država, fundamentalizmu i terorizmu, te uništenju okoline. Ako se ne poštuje Povelja Ujedinjenih nacija, nasilje i ratovi takođe su sredstva politike. To se često događa pod maskom borbe protiv terorizma ili „odmetničkih država“. Pritom je posebno fatalno obrazloženje da se vojne intervencije provode radi zaštite ljudskih prava. Po završetku blokovske konfrontacije 1990-ih godina, rat se opet vratio u Evropu. Nemačka je prvi put od fašizma poslala svoje vojnike u inostranstvo i direktno ili indirektno učestvovala u brojnim protivpravnim ratovima. Bila je jedna od vodećih sila tokom rata protiv Jugoslavije, direktno ili indirektno je podržavala rat SAD-a u Iraku i učestvuje u ratu u Afganistanu.

No, u svetu se događaju suštinske promene. Hegemonija SAD-a kao jedine supersile nakon završetka blokovske konfrontacije sada je dovedena u pitanje. Svedoci smo nastanka multipolarnog sveta. I Evropska unija sve agresivnije nastoji da ojača svoju poziciju u svetskim sukobima, koji se vrte oko moći, uticaja i prirodnih resursa. Ratovi, uključujući preventivne

napade, vodeće sile SAD, NATO i EU smatraju legitimnim instrumentima politike. Globalna mreža vojnih baza u inostranstvu sve više se širi. Zaštita ljudskih prava zloupotrebljava se kao legitimacija za rat.

Od osnivanja Evropske zajednice, sukobi unutar EU više se nisu rešavali vojnim sredstvima. No, danas EU i države članice sve češće vode ratove van svog teritorija. Nakon rata protiv Jugoslavije, većina država članica EU učestvovala je u agresiji na Afganistan i Irak. Sve veći značaj vojnih sredstava u EU odrazio se i na Ugovor iz Lisabona, koji ne sadrži samo obavezu naoružavanja, nego omogućuje i učestvovanje borbenih jedinica EU u međunarodnim konfliktima. Mi se, naprotiv, zalažemo za politiku usmerenu na mir, razoružanje i međunarodnu solidarnu saradnju.

3. Demokratski socijalizam u 21. veku

Kapitalizam nije kraj priče, nego samo etapa u razvoju čovečanstva u kojoj su se doduše obistinile mnoge nade prosvetiteljstva, pa je došlo do ogromnog porasta produktivnosti, ali i do masovnog osiromašenja, genocida i nezamislivih ratova. Danas, kada je kapitalizam postao globalni sistem, izrabljivanje ljudi i prirode vodi u globalnu krizu, koja pretili ljudskoj civilizaciji. Ubeđeni smo da se brojnim scenarijima krize možemo suprotstaviti samo prevazilaženjem kapitalističkog sistema eksploatacije, promenom načina proizvodnje i življenja, globalnom solidarnošću, prevazilaženjem razlika između muškaraca i žena, demokratizacijom svih životnih sfera i promenom odnosa ljudi prema prirodi. Kapitalizam se može prevladati samo ako uspemo da pridobijemo većinu za radikalnu promenu načina rada i življenja.

Prvi veliki pokušaj izgradnje društva koje ne bi bilo kapitalističko u 20. veku nije uspeo zbog manjka demokratije, prevelikog centralizma i ekonomske neefikasnosti. Pervertujući ideju socijalizma, počinjeni su strašni zločini. To nas obavezuje da redefinišemo svoje shvatanje socijalizma. Želimo demokratski socijalizam, koji će voditi računa o društvenim i globalnim izazovima i mogućnostima 21. veka.

Za Rosu Luxemburg jednakost bez slobode vodi potlačenosti, a sloboda bez jednakosti eksploataciji. Težimo socijalističkom društvu, u kojem svaki čovek slobodno i sam može da odlučuje o svom životu i može da ga provede u suživotu sa drugim ljudima unutar solidarnog društva.

Glavni temelji za nas su prevazilaženje dominacije kapitalističkog vlasništva u privredi i socijalna pravna država. Svi ljudi moraju moći participirati u bogatstvu. Jednak pristup svakog čoveka uslovima koji mu omogućavaju slobodan život i demokratizacija svih životnih sfera idu ruku pod ruku. Socijalizam i demokratija neraskidivo su povezani. Želimo drugačiju vrstu ekonomskog razvoja i naučno-tehničkog napretka da bismo očuvali prirodnu okolinu i budućim generacijama ostavili bolji svet. Želimo da pravna država i socijalna država tvore celinu, pa se borimo za svetski poredak koji obeležavaju mir, solidarnost i pravednost. Tako se može voditi dobar život i uspostaviti i proširiti socijalna demokratija.

U svojoj borbi za društvene alternative sa onu stranu kapitalističkog načina proizvodnje i života nismo usamljeni. Najrazličitije snage i razni pokreti ubeđeni su da je moguć drugačiji svet: svet bez rata, izrabljivanja,

diktata drugih i ekološkog razaranja. Oni, na primer, u Latinskoj Americi traže nove putove razvoja bez kapitalizma i iziskuju ne samo našu solidarnost, nego i spremnost na učenje. U zemljama globalnog Juga razvijeni su novi oblici vlasništva i kooperacije, od kojih dolaze važni akcenti protiv neoliberalizma. DIE LINKE sa velikim interesom prati model država Bolivarske alijanse naroda Amerike (ALBA /Alianza Bolivariana para los Pueblos de Nuestra América/), koje su dogovorile solidarnu ekonomsku saradnju. Složenost problema i uslovi od kojih se polazi sprečavaju bilo koju zemlju, pokret ili partiju da preuzme vodeću ulogu u tom savezu.

Danas je moguće da se svakom čoveku garantuje socijalna bezbednost i dostojanstven život. Nužda i beda mogu se pobediti svugde u svetu.

Težimo novoj, pravednijoj podeli plaćenog rada i drugim društvenokorisnim poslovima. Želimo da svi ljudi učestvuju u društvenoorganizovanom procesu rada, da mogu ravnopravno da učestvuju u koncipiranju društvenog razvoja i kulture i utiču na demokratske procese odlučivanja. Zato se borimo za otvoren obrazovni sistem koji nikoga ne isključuje, nego sve podstiče na najbolji mogući način, omogućujući im da samostalno utiču na svoj profesionalni i privatni život. Obrazovanje ne sme da se ograniči na osposobljavanje ljudi za prilagođavanje postojećim strukturama. Cilj obrazovanja trebalo bi da bude osposobljavanje ljudi da mogu da promene svet, osmisle i provedu socijalne, ekološke i demokratske reforme. Želimo da se u obrazovanju kao ideja vodilja etabliraju solidarnost i zajedničko istraživačko učenje, čime bi se stvorila osnova da zajedno provedemo promene u društvu. Želimo da prevladamo klasno društvo. Novi i bolji poredak kojem teži demokratski socijalizam, društvo je oslobođeno klasnih granica.

DIE LINKE se rukovodi ciljem da svi ljudi, bez obzira u kojem regionu na svetu žive, imaju pravo na samoodređenje, dostojanstven život i solidarnost. Taj cilj počiva na predstavi o čoveku koja polazi od univerzalnosti i nedeljivosti ljudskih prava, za čega je pak dovoljan samo jedan argument: jer sam čovek. Nadovezuje se na Marxovu viziju u „Komunističkom manifestu“: „Na mesto starog buržoaskog društva sa njegovim klasama i klasnim suprotnostima stupa udruživanje, u kome je slobodni razvitak svakog pojedinca uslov slobodnog razvitka za sve“. Ta vizija pretpostavlja prestanak ratova, uništavanja naše okoline i prirodnih resursa, kao i otklanjanje eksploatacije, potlačenosti, diskriminacije, siromaštva i gladi, kao i nedovoljnog razvoja. Moguće ju je ostvariti samo demokratizacijom svih životnih sfera. Ona je istovremeno utopijska i realna. Naš cilj

demokratskog socijalizma u 21. veku je društvo bez dominacije, u kojem svi ljudi mogu da žive dostojno čoveka.

Demokratski socijalizam rukovodi se vrednostima kao što su sloboda, jednakost, solidarnost, mir i socijalno-ekološka održivost. One određuju i sredstva na putu ka ostvarenju demokratsko-socijalističkog društva. Demokratski socijalizam iziskuje razvoj civilizacijskih potencijala društva, a usmeren je na fundamentalne promene preovlađujućih vlasničkih odnosa, prava raspolaganja i odnosa moći. Povezuje protest i otpor, angažman za socijalni progres, levičarske reformske projekte u danim okolnostima i prevazilaženje granica kapitalizma u okviru šireg procesa društvene transformacije koji će obeležiti 21. vek. Nadovezuje se na ekonomske razvojne trendove koji već danas izlaze iz okvira kapitalističkih oblika proizvodnje.

DIE LINKE se u okviru šireg procesa transformacije i preoblikovanja društva bori za demokratski socijalizam 21. veka. Taj će proces obeležiti brojni mali i veliki reformski zahvati, te revolucionarni lomovi i prevrati. Demokratski socijalizam uvek je i demokratski pokret za oslobađanje ljudi od svake vrste potlačenosti.

Pitanje vlasništva i ekonomska demokratija

Pitanje presudno za društvene promene bilo je i ostaje pitanje vlasništva. Ekonomska moć takođe znači i političku moć. Sve dok se odluke velikih preduzeća rukovode željama za prihodom, a ne opštim dobrom, politika je ucenjiva, a demokratija samo prazna ljuštura. Socijalno i ekološki osvešćeno, miroljubivo i demokratsko društvo iziskuje da se ekonomska moć onih koji zarađuju na siromaštvu, izrabljivanju, uništavanju prirode, naoružanju i ratovima suzbije i ograniči.

DIE LINKE se bori za promenu vlasničkih odnosa. Želimo radikalnu obnovu demokratije koja će obuhvatiti i ekonomske odluke, a sve oblike vlasništva podrediti emancipatorskim, socijalnim i ekološkim kriterijumima. Bez demokratije u privredi ne mogu se ostvariti opšti interesi, koji su suprotni mnogo užem interesu generisanja profita. Demokratija je i dalje nesavršena. Zbog toga smatramo da je ekonomska demokratija jedan od stubova na kojima počiva demokratski socijalizam. Ostvariti više demokratije u privredi, to je oduvek bio jedan od važnih interesa radničkog pokreta. Mi sledimo tu tradiciju.

U današnjim uslovima ostvarivanje ekonomske demokratije ima međunarodnu, evropsku, nacionalnu i regionalnu dimenziju. Ekonomska demokratija se, sa obzirom na internacionalizaciju ekonomije, više ne

može ostvarivati samo u nacionalnom okviru. Zato su nužna međunarodna pravila da bi se ograničila i suzbila ekonomska moć.

Radi se, između ostaloga, o tome da znanje i informacije moraju da budu dostupni javnosti. Neprihvatljivo je da rezultati istraživanja, subvencionisanih iz javnog budžeta, nisu dostupni javnosti. Za miroljubivo, solidarno i demokratsko društvo pristup javnosti znanju i informacijama je nužnost, jer oni ne smeju da budu dostupni samo pojedincima. Privredu želimo da podredimo kriterijumima opšteg dobra, da bi bila socijalno i ekološki prihvatljiva.

Pretpostavka za demokratsko upravljanje privredom je obuzdavanje finansijskih tržišta koja opet moraju biti svedena na svoju prvobitnu funkciju, to jest da budu u službi realnog sektora. Privreda u službi ljudi, a ne profita, pre svega ispunjava sledeće funkcije: prvo, mora da zadovolji potrebe ljudi i da svima garantuje blagostanje i socijalnu sigurnost; drugo, mora biti ekološki održiva; treće, mora inovativno da reaguje na nove izazove; i, četvrto, da štedljivo koristi društvene resurse. Osim toga, mora da bude organizovana tako da svi ljudi koji direktno ili indirektno rade u privredi mogu slobodno da razvijaju svoje sposobnosti, da se edukuju i dalje usavršavaju u području kojim se bave. U solidarnom ekonomskom poretku, kakvome teži DIE LINKE, ima prostora za razne oblike vlasništva: državno, gradsko ili opštinsko, društveno, privatno i zadružno vlasništvo. Zaposleni, potrošači, predstavnici opštih interesa trebali bi da imaju veće pravo saodlučivanja i da direktno participiraju u donošenju ekonomskih odluka.

Reč je o globalnom i sa gledišta polova pravednom obavljanju svega onoga što ljudima treba i šta žele. Svi ljudi bi trebalo da imaju primanja dovoljna za dostojanstven život. Svi treba da mogu da participiraju u svim društvenim sferama: plaćeni rad, porodica, socijalno staranje, kućni poslovi, društveno relevantan rad i kreiranje politike. Trebalo bi da se ceni svaki rad – bilo plaćeni, bilo neplaćeni.

Pravedna raspodela društvenog bogatstva i svih neophodnih poslova i participacija u odlukama relevantnim za budućnost društva pretpostavke su za demokratsko-socijalističko društvo. Svoje predloge reformi koncipirali smo iz perspektive pravednijeg društva. Želimo da život već sada i ovde bude vredan življenja.

Centralni aspekt u sukobu kapitala i rada je pitanje radnog vremena. Kao hitan i nužan korak zato tražimo drastično skraćivanje radnog vremena zaposlenih, istovremeno i pravo na rad, i istu platu za isti posao. To je

preduslov za to da se poslovi oko brige i nege za ljude ne bi više poveravali samo ženama, koje to rade bez naknade i pritom su zapostavljene, a te bi poslove trebalo organizovati društvo i svi bi podjednako trebali u njima da učestvuju.

Javno vlasništvo i radničko akcionarstvo

Želimo više javnog vlasništva u raznim oblicima. Strukturno važne velike privredne subjekte želimo da pretvorimo u neki od demokratskih oblika društvenog vlasništva, da bi se prevazišlo kapitalističko vlasništvo. Koji će sektori, preduzeća i pogoni biti obuhvaćeni nacionalizacijom i o kojim će se oblicima javnog ili kolektivnog vlasništva (državnom, gradskom ili opštinskom vlasništvu, zadružnom ili radničkom vlasništvu) raditi, o tome će se odlučivati u demokratskom procesu. DIE LINKE se zalaže za to da se stvore primereni pravni oblici koji će da pojednostave i podstaknu preuzimanje preduzeća od radnika. Opšte društveno vlasništvo zbog gorkih iskustava iz prošlosti nije naš cilj.

Zaposleni moraju imati stvaran uticaj na poslovne odluke. Zalažemo se za to da zaposleni bez odricanja od plata steknu kolektivno vlasništvo nad imovinom preduzeća koju su stvorili svojim radom. Kad se radi o važnim pitanjima, kao što su masovna otpuštanja ili zatvaranje pogona, zaposleni se o njima moraju izjasniti glasanjem. Vlasnički odnosi nisu samo pitanje posedovanja. Promena vlasničkog oblika nije dovoljna sama po sebi. U završnici je presudno ko raspolaže društvenom imovinom i ima pristup njoj.

Usluge od opšteg interesa, društvena infrastruktura, finansijske institucije i energetika treba da budu javne i podložne demokratskoj kontroli. Profit i računica velikih preduzeća ne smeju biti presudni u njihovom vođenju. Treba pre svega zaustaviti napade evropskih institucija na vlasnički poredak u državama članicama i ogroman pritisak EU na liberalizaciju usluga od javnog interesa. Umesto toga, Evropska unija najveći prioritet mora dati zaštiti javnih dobara i pristupu svih stanovnika uslugama od javnog interesa.

Osnovno snabdevanje stanovnika energijom, vodom i infrastrukturom koja omogućuje mobilnost, ali i stambeni prostor, socijalna infrastruktura, zdravstvo, obrazovanje, kultura i sport ne smeju biti prepušteni kapitalističkoj težnji za što većim profitom. Ove usluge treba da organizuje i garantuje javni sektor. Naime, preduzeća koja se rukovode dobitima svoju ponudu ne zasnivaju na potrebama stanovnika, nego isključivo

na potražnji i platežnoj moći. Takva preduzeća preferiraju imućnije, oko kojih se trude, a zanemaruju one koji su finansijski u slabijem položaju.

Privatna energetska preduzeća daju privilegije velikim industrijskim potrošačima, a troškove svaljuju pre svega na siromašnija domaćinstva. Umesto toga, energija bi za velike industrijske potrošače trebala biti skupa, da bi se podstaklo korišćenje tehnologija koje štede energiju. Za razliku od toga, kada je reč o visokim troškovima energije, treba pre svega rasterećiti siromašnija domaćinstva i pružiti im podršku kod mera štednje energije. Takođe, ni železnice, ni preduzeća koja nude javni prevoz ne smeju se rukovoditi dobitima. Presudno je da omoguće mobilnost stanovnika, čak i u manjim mestima, da budu atraktivna, pristupačna, jeftina i ekološki prihvatljiva alternativa individualnom saobraćaju. Treba konsekventno slediti cilj smanjenja potrošnje energije u saobraćaju i transportu, na primer tako što će se teretni promet preusmeriti sa ceste na železnicu. Snabdevanje električnom energijom, gasom, pitkom vodom, kao i odvod otpadnih voda, telekomunikacije i internet, železnički promet i druge usluge vezani su uz nacionalne, regionalne i lokalne mreže, koje po prirodi stvari imaju monopol nad tim uslugama. Ako su takva preduzeća koja drže monopol u privatnom vlasništvu, to će nužno dovesti do lihvarskih cena. Često računica tih privatnih preduzeća u sprezi sa željom za profitom vodi do zanemarivanja održavanja i servisiranja tih mreža. To vodi do trajnih negativnih posledica. Uprkos nastojanjima velikih koncerna da veliki operateri budu privilegovani, treba braniti neutralnost mreža za digitalnu komunikaciju. Usluge vezane uz mrežu i institucije koje pružaju usluge od javnog interesa moraju biti u javnom vlasništvu i podložne demokratskoj kontroli.

Velika prirodna bogatstva takođe bi trebala biti isključivo i principijelno u javnom vlasništvu. Prema ustavu, vlasništvo mora služiti za opštu dobrobit, a ne samo za dobrobit nekoliko hiljada najbogatijih. Taj ustavni princip može se ostvariti samo u privredi u kojoj veliki privatni ulagači i finansijski investitori nemaju prevlast, nego se ona temelji na snažnom javnom sektoru. Zato su neophodni jaki i aktivni sindikati, i organizacije civilnog društva. Samo sa njima se regulatorna politika socijalne države može ostvariti demokratskim putem.

DIE LINKE se zalaže za bankarski sistem koji se oslanja na tri stuba: štedionice, zadružne banke i velike državne banke. Finansijski sektor koji funkcioniše je javno dobro, a obezbeđivanje njegovog funkcionisanja je javni zadatak. Evropski bankarski i finansijski sistem trajno mora biti podvrgnut društvenoj kontroli. Centralne banke ne bi trebale

biti usredsređene samo na monetarnu i valutnu stabilnost, nego i na ciljeve kao što su zapošljavanje i održivi razvoj.

Sam oblik vlasništva, bilo da je javan, bilo privatn, nije presudan za kvalitet socijalnog i ekološkog razvoja. Preduzeća u vlasništvu nemačke države, saveznih pokrajina ili gradova i opština trebaju kontrolu. Moraju ispunjavati zadane socijalne i ekološke kriterijume i zakonski se obavezati da će raditi u korist zajednice. Zaposlenima se moraju garantovati velika prava saodlučivanja, kao korektiv odlukama menadžmenta. Građani moraju moći da aktivno učestvuju u daljem razvoju komunalnih usluga. Za razliku od privatnih preduzeća, javna preduzeća nisu vezana uz kratkoročno očekivane dobiti. Javno vlasništvo nije garancija, ali je preduslov za nove kriterijume i prioritete u poslovanju. Osim toga, profiti javnih preduzeća povećavaju prihode javnog budžeta, bez obzira radi li se o lokalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou, pa zato idu u korist zajednice, a ne samo malog sloja privatnih vlasnika.

Solidarna ekonomija

Zadruge i drugi oblici solidarne samopomoći pokušaji su da se još u okrilju kapitalističkog sistema razviju nove ekonomske strukture i prakse koje će se ravnati prema potrebama i potencijalu ljudi. Počivaju na zajedničkom vlasništvu i jednakim pravima korišćenja i participiranja, a služe očuvanju ili ponovnom uspostavljanju životnih uslova dostojnih čoveka i solidarnih odnosa u zajednici. Deo su tradicije radničkog pokreta, novih socijalnih pokreta, te oslobodilačkih i Occupy-pokreta u čitavom svetu.

Solidarna ekonomija daje važan doprinos kratkoročnom smanjenju troškova života i boljem snabdevanju robama i uslugama od egzistencijalnog značaja. Često prethodi uvođenju ekoloških proizvoda, reciklaže ili realizaciji novih solidarnih oblika rada i življenja. DIE LINKE želi podsticati solidarnu ekonomiju kroz odgovarajuće okvirne uslove, regionalnu privrednu politiku i pomoć novoosnovanim preduzećima. DIE LINKE posebno podržava stambene zadruge i druga zajednički vođena i demokratski organizovana preduzeća, te organizacije za samopomoć u stambenom sektoru, ukoliko slede socijalne ciljeve kao što je stambeno zbrinjavanje šireg sloja stanovništva po prihvatljivim uslovima.

Mala i srednjevelika preduzeća

Uravnoteženje interesa slobodnih profesija, malih preduzeća i sindikata kao zastupnika radnika koji žive od nesamostalnog rada svakako se

isplati za demokratiju i nacionalnu ekonomiju. Bez hrabrosti i upornosti zanatlija, izumitelja i malih preduzetnika, ekološki održivi proizvodi uglavnom ne bi uspjeli da se etabliiraju, a i uspostavljanje regionalnih privrednih tokova bez njih bi bilo nezamislivo. Osim toga, mala i srednja preduzeća, te samostalne profesije, često imaju veći kreativni i inovativni potencijal. DIE LINKE im pomaže savetima i delom da bi se zajednički izborili za veću kupovnu moć u zemlji, te oslobodili tutorstva monopolista i diktata banka.

Samosvesni samostalni preduzetnici u zanatima, umetnosti i drugim uslugama neophodni su za demokratski socijalizam 21. veka. Privatno vlasništvo nad malim i srednjovelikim preduzećima načelno je i deo pluralističkog vlasničkog poretka demokratskog socijalizma. To važi i za zemljišno vlasništvo seljaka. Želimo stvoriti okvirne uslove kojima ćemo sprečiti da zaposleni sami sebe stavljaju pod pritisak ili izrabljaju.

Efikan demokratski, socijalni i ekološki okvir

Razvoj privrede ne sme biti prepušten samo tržištu i preduzećima, nego ga kada je reč o osnovnim opredeljenjima treba usmeravati na demokratski način. Osim javnih preduzeća koja dobro funkcionišu, za to su potrebne ciljane investicione aktivnosti javnog sektora. Ekonomska i finansijska politika mora težiti punoj zaposlenosti, jačati potražnju na domaćem tržištu, te se brinuti za socijalno i ekološki održiv razvoj. Zato paralelno sa rastom produktivnosti treba kontinuirano skraćivati radno vreme bez istovremenog smanjenja plata. Regionalna i sektorska privredna politika, koja počiva na demokratskom okvirnom planu i strateškoj strukturnoj politici, mora imati uticaja na investicijske odluke preduzeća.

Osim za izgradnju direktne demokratije, DIE LINKE se zalaže i za to da se ona proširi okruglim stolovima, te ekonomskim i socijalnim većima na svim nivoima. U njima bi bili predstavnici sindikata, gradova, potrošača, socijalnih, ekoloških i drugih udruženja koji zastupaju interese svojih članova. Kroz dijalog bi se dogovorili koji od zadataka mogu biti smatrani zadacima od opšteg interesa i koje treba artikulirati u društvu. Učestvovali bi u osmišljavanju regionalnih razvojnih koncepcija kao osnove za definisanje demokratskog, socijalnog i ekološkog okvira, te bi dobili mogućnost da pokrenu zakonodavnu inicijativu.

4. Reformski projekti levice – koraci za transformaciju društva

Borba za drukčiji, bolji svet, za demokratski socijalizam, započinje promenom društva u kojem živimo. DIE LINKE se zalaže za ostvarivanje socijalne pravde, mirno rešavanje konflikata i demokratizaciju društva. Stvaranje dohotka i imovine kroz rad temelji se na prirodi, znanju i kulturi. Bogatstvo ne sme više da bude koncentrisano u rukama vlasnika kapitala i veleposednika. Najamni rad, rad u porodici, briga za decu, partnere i prijatelje, participaciju u kulturnom i političkom životu i na kraju individualno dalje usavršavanje i slobodno vreme bitne su životne sfere. DIE LINKE želi svim ljudima omogućiti da povežu te sfere i uspostave ravnotežu između njih. Mogućnost demokratskog saodlučivanja o tim područjima i pravedna raspodela između muškaraca i žena važne su za mogućnost uticaja na pitanja vezana uz socijalne životne uslove i demokratsku socijalnu državu.

Želimo da ostvarimo osnovna prava i zahteve formulisane u Ustavu: ljudsko dostojanstvo, slobodan razvoj ličnosti, ravnopravnost svih ljudi, slobodu izbora zvanja i radnog mesta, nepovredivost doma, slobodu mišljenja, slobodu veroispovesti, slobodu udruživanja, poverljivost poštanskih pošiljaka i telekomunikacionih sadržaja, pravo na azil za političke izbeglice. Vlasništvo obavezuje i istovremeno mora služiti opštoj dobrobiti. Zemlja i tlo, prirodno blago i proizvodna sredstva mogu da se prenesu u društveno vlasništvo sa ciljem podruštvljenja. Savezna Republika Nemačka treba biti demokratska i socijalna pravna država. Njen je zadatak da zaštiti prirodnu osnovu za život. Državna moć uvek mora dolaziti od naroda, a o vršenju vlasti odlučuje se na izborima i referendumima. Priprema ili vođenje agresorskog rata biće sankcionisana.

DIE LINKE zahteva provođenje ekonomskih, društvenih i političkih reformi kod kojih će u središtu biti potrebe i interesi građana, a ne potreba za bogaćenjem nekoliko hiljada onih na vrhu društvene lestvice. Kad se danas borimo za reformske projekte levice, ujedno delujemo u interesu našeg socijalističkog cilja.

Trajno prevazilaženje ekonomske krize i masovne nezaposlenosti, socijalne krize, energetske krize i klimatskih posledica iziskuje drugačiji ekonomski poredak, u kojem ne bi dominirala težnja za maksimiranjem

profita. Kao prvi korak neophodan je radikalna zaokret u ekonomskom i društvenom razvitku, socijalno-ekološka transformacija. U tu svrhu treba iz osnova promeniti način privređivanja i življenja, te se preusmeriti na obnovljive izvore energije. To treba povezati sa poboljšanjem radnih i životnih uslova većine građana. Socijalno osiguranje, kao i javne i socijalne usluge, treba proširiti, a ne postepeno ukidati. Treba prekinuti preraspodelu odozdo prema gore i okrenuti stvar. Finansijski sektor treba podvrgnuti demokratskoj kontroli. Umesto privatizacije treba proširiti javni i društveni (neprofitni) sektor. Treba ojačati demokratska i socijalna prava, mogućnost obrazovanja i participacije svih građana, a pre svega diskriminiranih grupa. Neophodni su mirno i kooperativno rešavanje konflikata, razoružanje i globalna solidarnost, umesto vođenja ratova, bez obzira na masku pod kojom se ratovi vode. DIE LINKE je ubeđena da nije moguće socijalni, ekološki i miroljubiv kapitalizam bez kriza. No, kao rezultat društvene i političke borbe, te drukčijeg odnosa snaga, moguće je da se ostvari razvoj koji bi išao u drugom pravcu, čime bi se stvorili preduslovi za daljnje demokratsko-socijalne transformacije. U takvim polemikama razvijaju se koncepcije, snage, te većina društva koja se zalaže za alternativu kapitalizmu.

4.1. Kako bi želeli da živimo? Dobar posao, socijalna bezbednost i pravednost

DIE LINKE želi da svaki čovek, polazeći od prava na samoodređenje, može da živi dostojanstveno, da uživa socijalnu bezbednost, da može da ostvari svoje pravo na rad, obrazovanje i kulturu, te da nije diskriminiran ili isključen.

Dobar posao

Ljudski život obuhvata fizičku, kulturnu i intelektualnu reprodukciju, dakle puno više od plaćenog ili najamnog rada. Rad je puno više od rada za platu, jer bez svakodnevnog rada u domaćinstvu, vaspitanju, brizi o članovima porodice i negi, volonterskog rada i rada na području kulture, radna snaga uložena u plaćeni rad u društvenim se razmerima ne bi mogla reprodukovati. Plaćeni rad ima specifičnu težinu, jer se kroz njega ostvaruje dohodak, te proizvode robe i usluge koje se mogu kupiti. Dalji razvoj produktivnih snaga odvija se pretežno u području plaćenog rada.

Dobar posao podstiče sopstvene jake strane i potencijale, te otvara perspektive za lično i profesionalno ostvarenje. Dobar posao spojiv je sa porodicom i socijalnim životom. Preduslovi za dobar plaćeni posao su sledeći: posao ne sme biti nespojiv sa savešću zaposlenog, treba da garantuje pristojan dohodak, da vrednuje profesionalnu kvalifikaciju i da ne postavlja previsoke zahteve vezane uz fleksibilnost i vreme potrebno za putovanje sa posla i na posao. Ne sme kršiti političku i konfesionalnu slobodu. Plaćeni posao može omogućiti samoostvarenje, premda za mnoge ono počinje tek van radnih odnosa.

Masovna nezaposlenost je prisilna nezaposlenost i zato je treba prevladati. Ponižavajuća je za ljude bez posla, a slabi i poziciju zaposlenih i korisnost sindikata u odnosu na kapital. Vodi do velikog finansijskog pritiska na socijalnu državu. To, između ostalog, vodi do toga da se socijalni zadaci, kao što je na primer nega ili briga za starije osobe, bolesnike i decu, sve češće prebacuju u privatni sektor. Posledično, to neretko vodi do manje profesionalnosti, a posebno za žene predstavlja veći vremenski i psihički pritisak. Masovna nezaposlenost, osim toga, slabi političke težnje za socijalnom i ekološkom transformacijom proizvodnje i svakodnevnog života. Svako ima pravo na rad i pravo da odbije konkretne ponude za zaposlenje, a da pritom ne mora da strahuje od ukidanja pomoći ili drugih sankcija. Odbijamo prisilu na plaćeni rad.

DIE LINKE se zalaže za dobre poslove, umesto nesigurnih, problematičnih i loše plaćenih poslova. Zato bi za svaki plaćeni rad trebalo da se plaća socijalno osiguranje. Borimo se protiv toga da se regularni poslovi zamenjuju najamnim radom, prividnom samostalnošću, beskonačnim praksama ili sporadičnim poslovima za naknadu od najviše 450 evra (Minijob). Nezavisno od pola, starosti i radnog statusa mora važiti sledeći princip: ista plata i isti socijalni standardi za isti ili jednakovredan posao. Dosta je sirotinjskih i dampinških plata. Treba zaustaviti razvlašćenje zaposlenih. Zbog toga tražimo uvođenje minimalnih plata dovoljnih za osiguranje egzistencije. Ova minimalna plata trebala bi da iznosi barem 60 odsto prosečne plate na nacionalnom nivou.

Treba pojednostaviti proširenje obavezne primene kolektivnih ugovora na sve radnike. Poslovi koji spadaju u javnu nabavku smeju se dodeljivati samo preduzećima koja se pridržavaju kolektivnih ugovora i kvota za invalide, isplaćuju minimalac i vode računa o socijalnim i ekološkim kriterijumima. Treba se boriti protiv nepoštivanja kolektivnih ugovora i pokušaja da ih se zaobiđe. Zakonom o detaširanim radnicima ubuduće se

za sve branše mora propisati da za ponuđače vrede standardi mesta u kojem se obavljaju poslovi. Zapošljavanje najamnih radnika, odnosno davanje poslova u podnajam radnicima u drugim zemljama, treba zabraniti. Treba poboljšati zaštitu od otkaza, te zakonski ograničiti otkazne rokove. Treba podsticati inkluziju i zapošljavanje invalida. Zaposleni u radionicama takođe moraju primati plate i nadnice koje će im omogućiti da sami upravljaju svojim životom.

Želimo redovni porast plata, koje će da kompenziraju barem rast produktivnosti i inflaciju. Plate menadžera moraju se ograničiti na dvadesetostruki iznos najnižeg platnog razreda u preduzeću, a treba zabraniti naknade sa opcijom sticanja deonica, kao i preterane otpremnine.

Želimo skraćenje radnog vremena bez smanjenja plata i uz zadržavanje nivoa zaposlenosti. Dobri poslovi za sve, ali manje rada po pojedincu – to je ono što želimo da postignemo u okviru pune zaposlenosti. Treba poboljšati spojivost plaćenog rada sa vaspitanjem dece i negom članova porodice. Zaposleni, osim toga, moraju imati veća prava odlučivanja i saodlučivanja o radnom vremenu, te dovoljno slobodnog vremena za odmor ili sopstvene aktivnosti. Reformom Zakona o radu maksimalno dopušteno sedmično radno vreme trebalo bi ograničiti na 40 sati. U budućnosti težimo gornjoj granici od 35 sati, a dugoročno gledano od 30 radnih sati. Želimo da se pritom zaposlenima obezbedi isplata punog iznosa plate. Prava kadrovskih i radničkih veća na saodlučivanje treba proširiti pre svega na donošenje kadrovskih planova i sistematizacije radnih mesta. Tako ćemo postići da skraćenje sedmičnog radnog vremena vodi ka većoj zaposlenosti i smanjenju pritiska. Želimo poboljšati zaštitu na radu i zaštitu zdravlja radnika, kao i odredbe Zakona o zapošljavanju maloletnika. Takođe želimo da proširimo prava zaposlenih na dalje usavršavanje. Vraćanje na posao nakon porodiljskog ili roditeljskog odsustva treba olakšati besplatnom ponudom za dalje usavršavanje.

Dobar posao za svakoga iziskuje proširenje prava na saodlučivanje u pogonima i preduzećima. Zalažemo se za pravo zaposlenih na veto kod važnih socijalnih, ekonomskih i ekoloških pitanja. Nužni su jaki i borbeni sindikati. DIE LINKE ih podržava u njihovim nastojanjima. Neograničeno pravo na štrajk, uključujući pravo na politički i generalni štrajk, treba biti zagaranotovano. Treba zabraniti „lockout“ kao instrument koji poslodavci koriste u borbi protiv sindikata, treba ukinuti paragraf o zabrani štrajka, zakonski treba onemogućiti zaobilazanje kolektivnih ugovora i uvesti pravo sindikata na kolektivnu tužbu.

Neverovatno brz razvoj informatičkih i komunikacionih tehnologija, uključujući internet, nudi nove mogućnosti za izdvajanje rada iz konteksta preduzeća, pri čemu radnici, koristeći sopstvena proizvodna sredstva, rade samostalno. Posebno su samostalne delatnosti, odnosno oni koji su samo prividno samostalni jer zapravo zavise od jednog naručioca, kod smanjenja obima poslova direktno pogođeni, ugrožena im je egzistencija, a socijalno osiguranje nije dovoljno. Time se istovremeno povećava rizik od outsourcinga, čak i kod kvalifikovanih poslova vezanih uz informaciono-komunikativne tehnologije, koji se poveravaju jevtinijim ponuđačima u zemlji i inostranstvu, čime se vrši pritisak na plate i radne uslove. U kulturi, kreativnim branšama, proizvodnji softvera i pozivnim centrima (telefonske centrale i slično) posebno su rašireni radni odnosi bez zaštite, loše plate i loši radni uslovi. U velikoj meri se izrabljuju freelanceri, studenti i oni koji sporadično rade za naknadu od najviše 450 evra (Minijob), te praktikanti. DIE LINKE se zalaže da stručna praksa bude regulisana kao edukacija i da se definiše minimalna naknada. Svi freelanceri moraju imati socijalno osiguranje koje će finansirati poslodavci, ekvivalentno doprinosima na platu radnika. Tamo gde je to moguće, treba ugovoriti ista pravila za naknade koje se plaćaju samostalnim profesijama za poslove ili usluge koje su izvršili za preduzeće.

Aktivna privredna politika i politika tržišta rada

Neoliberalna politika denacionalizacije i privatizacije proteklih godina u brojnim je sektorima izazvala pad kvalitete usluga i slabu snabdevenost. Zato je već odavno trebalo poraditi na ponovnom pokretanju investicija i zapošljavanja u javnom sektoru. Sramota je da u bogatoj zemlji poput Nemačke ljudi žive u siromaštvu ili na ulici kao beskućnici, da deca i mladi ne mogu da se obrazuju, da se zanemaruju osobe kojima je potrebna medicinska nega, da se zatvaraju biblioteke ili bazeni, ili da zbog nedostatka novca propadaju škole ili ceste.

Zato nam treba zaokret u ekonomskoj i finansijskoj politici. Trebalo bi težiti punoj zaposlenosti, povećanju ukupnih primanja (neto plata i novčanih socijalna davanja) i jačanju javnih finansija. Pritom ne smemo da se fokusiramo samo na rast, zanemarujući socijalne i ekološke aspekte, nego to treba povezati sa restrukturisanjem, smanjenjem potrošnje sirovina i manjim opterećenjima za okolinu. Osim toga, treba pojačati potražnju u zemlji kroz preraspodelu dohotka u korist malih i srednjevelikih preduzeća i proširiti usluge javnog sektora. DIE LINKE zahteva velike javne i

perspektivne investicijske programe u obrazovanju ili na području socijalne, ekološke i saobraćajne infrastrukture. To će podstaći potražnju i zapošljavanje u privatnim preduzećima, kao i u javnim delatnostima.

U odnosu na druge zemlje, u Nemačkoj je zaposlenost u javnim i socijalnim delatnostima mnogo manja, a ti su poslovi često i loše plaćeni. U tom sektoru želimo da stvorimo milion novih radnih mesta, za koje će se uredno isplaćivati plate prema kolektivnom ugovoru, a na taj će se način namiriti i potrebe društva za tim uslugama. To se može i mora finansirati socijalno pravednom, ekološkom poreskom politikom, po kojoj će bogata i finansijski jaka preduzeća plaćati više, pogotovo ako zagađuju okolinu ili troše prirodne resurse, što će se dodatno opozovati.

Potrebna je aktivna državna politika na području industrijske proizvodnje i usluga da bi se sprečila deindustrijalizacija i obezbedila radna mesta u prerađivačkoj industriji, trgovini i drugim uslužnim delatnostima. Tražimo zabranu masovnih otpuštanja. To uključuje i socijalne planove za prelazak radnika iz branši koje stagniraju u perspektivne privredne grane.

Želimo da uspostavimo javni Fond za budućnost, iz kojeg bi se pomoć isplaćivala ugroženim preduzećima koja imaju šanse za preživljavanje ili bi se podsticale mere socijalno-ekološkog restrukturisanja. Međutim, državni podsticaji bi se isplaćivali samo u zamenu za vlasničke deonice javnog sektora ili radnika. Ta bi vlasnička prava trebalo iskoristiti za promenu kriterijuma u vođenju preduzeća: fokusiranost na dobit isključivo u korist vlasnika ili deoničara treba zameniti gospodarenjem u kojem se uspeh preduzeća meri dugoročnim rastom, interesima radnika i ekološkom održivošću.

Želimo aktivnu politiku tržišta rada, koja će se posebno angažovati za sve ljude koji imaju slabe izgleda na tržištu rada. Znanja, kompetencije i veštine starijih zaposlenih treba dugoročno integrisati u tržište rada. Za to je potrebna regulativa koja radnike starije od pedeset godina efikasno štiti od otkaza, a u slučaju nezaposlenosti u skladu sa njihovim znanjem i sposobnostima može da im ponudi posao za dobrobit i korist zajednice, koji će biti plaćen prema kolektivnom ugovoru. Kod zapošljavanja koje se podstiče sredstvima javnog budžeta, u ponudi moraju biti radna mesta koja imaju smisla i koja su plaćena prema kolektivnom ugovoru. Ta bi radna mesta trebalo stvoriti pre svega u područjima gde tržište ne može pokriti socijalne, kulturne ili ekološke potrebe. Prihvatanje takvog posla mora biti dobrovoljno.

Raspravljamo o tome do koje mere kod javno podsticanog zapošljavanja izvan okvira politike tržišta rada možemo trajno stvoriti radna mesta u neprofitnim delatnostima.

Demokratska kontrola finansijskog sektora koji mora služiti opštem dobru

Privatne banke snose veći deo odgovornosti za prenapregnute špekulativne poslove proteklih godina i milijarde gubitaka. Privatne banke zato treba vratiti u državno vlasništvo, podvrći ih demokratskoj kontroli i obavezati ih da služe opštem dobru. Striktnom regulativom treba garantovati da bankarski sektor u budućnosti opet ispunjava svoj javni zadatak: obezbediti finansiranje uz povoljne kamate za ekonomski svrhovita ulaganja, posebno malih i srednjevelikih preduzeća, realizaciju platnog prometa, staviti na raspolaganje besplatni žiro račun svakom komitentu, sigurno ulaganje privatnih štednih uloga. Treba likvidirati investiciono bankarstvo, koje je proteklih godina eksplozivno raslo, bankama treba zabraniti da same trguju vrednosnim papirima i špekulišu derivatima, kao i bilo kakve vanbilansne poslove, te poslove sa preduzećima ili licima koja su pravno registrovana u poreskim oazama. Hitno su neophodne okvirne direktive za kamate na kredite i štedne uloge. Banke treba zakonski obavezati da definisani minimalni udeo svoje bilansne svote stave na raspolaganje malim i srednjevelikim preduzećima u vidu malih kredita sa niskim kamatnim stopama.

Tražimo efikasnu kontrolu i regulaciju međunarodnog prometa kapitala, zabranu špekulativnih investicionih fondova koji mogu ugroziti stabilnost finansijskog sistema, pa time i celokupne globalne ekonomije. Investicijskim fondovima, kao što su Hedge fondovi i Private-Equity društva, želimo zabraniti poslovanje u Nemačkoj. Na sve finansijske transakcije, na primer berzanski promet, trgovinu izvan berze ili devizne poslove, treba uvesti porez, da ne bi više bile atraktivne za špekulacije. U to se ubraja pre svega zabrana špekulacija obradivim poljoprivrednim površinama, poljoprivrednim sirovinama bilo koje vrste, uključujući vodu. Blanko prodaju (short sale) treba zabraniti. Kao prvi korak tražimo uvođenje poreza na berzanski promet u Nemačkoj. Kurseve najvažnijih referentnih valuta treba stabilizovati ciljnim zonama. Na evropskom nivou treba izgraditi regulatorne i kontrolne strukture, a postojeće ojačati. Zalažemo se za koordinaciju nacionalnih poreskih politika da bi se okončao poreski damping u Evropskoj uniji. Treba se pobrinuti da se „isuše“

poreske oaze u kojima nema efikasnih regulatornih mera, na način da se obustave poslovi sa njima.

Održiva poljoprivreda i ruralni razvoj

Primarna poljoprivredna proizvodnja jedno je od ključnih područja u okviru socijalno-ekološke reforme i za obezbeđenje suvereniteta u snabdevanju hranom. Održivim metodama i postupcima proizvodnje ona mora pokriti potražnju za sirovinama potrebnim za proizvodnju bezbedne i zdrave hrane za ljude i životinje, te proizvodnju biomase koja se koristi kao energent. Istovremeno se moramo pobrinuti da tle postane plodnije, vazduh i voda čistiji, te da očuvamo biološku raznolikost u kulturnim pejzažima. Poljoprivreda i šumarstvo, povrtarstvo i ribolov moraju biti u skladu sa prirodom, ali i inovativni, te se štedljivo odnositi prema resursima. Protivimo se preteranom izlovu ribe iz mora i kopnenih voda, koji je uzeo maha. Tražimo znatno povećanje ekološkog uzgoja i gospodarenje poljoprivrednih preduzeća prihvatljivo za okolinu, kako bi se u perspektivi sva hrana mogla proizvoditi na održiv način. Tako bi se mogao smanjiti udeo hemikalija, veštačkih đubriva te vode i energenata koji se koriste u poljoprivredi.

Želimo da ojačamo porodična poljoprivredna gazdinstva, zadruge i komunalna preduzeća koja rade na održiv način i da se suprotstavimo koncentraciji privatnog zemljišnog vlasništva, odbranimo dostignuća zemljišne reforme i podržimo razne oblike kooperacije između poljoprivrednih gazdinstava i prehrambene industrije na regionalnom i nadregionalnom nivou. Zalažemo se za strukturalne promene sa socijalno-ekološkim predznakom, koje bi usledile kroz kooperaciju proizvođača.

Za poljoprivredu bez genetičke tehnologije

DIE LINKE se zalaže za poljoprivredu bez genetičke tehnologije. Poljoprivredna genetička tehnologija u interesu je samo nekolicine međunarodnih koncerna koji proizvode seme ili hemikalije za poljoprivredu, a teže globalnoj kontroli nad poljoprivredom i prehrambenim sektorom. Korišćenje genetičke tehnologije u poljoprivredi povezano je sa velikim zdravstvenim, ekološkim, ekonomskim i socijalnim rizicima za poljoprivredne proizvođače, vrtlare, pčelare i potrošače. Tvrdnje da je to korisno za poljoprivredu odavno su opovrgnula katastrofalna iskustva iz drugih zemalja, na primer Kanade i Indije. Genetička tehnologija u poljoprivredi niti može smanjiti potrošnju pesticida, niti rešiti problem gladi u svetu.

Koegzistencija uzgoja u kojem se koriste genetski modifikovani organizmi (GMO) sa jedne strane i biološke ili konvencionalne proizvodnje sa druge strane nije moguća. Onog trenutka kad su GMO-biljke zasađene i počnu da se množe, nema povratka.

DIE LINKE traži neodgodivu zabranu genetičke tehnologije u poljoprivredi – u Nemačkoj, na evropskom nivou i u svetu. Kad je reč o uzgoju semena, moramo ostati na principu „nulte tolerancije“. Treba zabraniti tzv. terminatorsko seme. DIE LINKE podržava uspostavljanje zona bez GMO-a i stvaranje zajednica proizvođača i udruženja za plasman proizvoda bez GMO-a iz konvencionalnog ili ekološkog uzgoja. Treba povećati domaći uzgoj hrane za životinje, bogat proteinima. Ne treba nam GMO ni na poljima, ni u koritima u stajama, ni na tanjiru, ni u rezervuaru za gorivo. Održiva proizvodnja prehrambenih proizvoda i hrane za životinje, te samoniklih sirovina koja je prihvatljiva za okolinu, moguća je samo u poljoprivredi bez genetičke tehnologije. Genetička tehnika u poljoprivredi je opasna tehnologija i protivna je našem cilju socijalno-ekološke reforme.

Podsticanje strukturno slabih regiona. Odgovornost u Istočnoj Nemačkoj

DIE LINKE teži podjednako dobrim životnim uslovima u svim regionima Savezne Republike Nemačke i ujednačavanju životnih prilika u Evropskoj uniji. Evropska unija u tom kontekstu mora ojačati regione koje zaostaju u razvoju, a da istovremeno podržava stabilnost u svim drugim regionima. Daljnji razvoj strukturnih podsticaja EU mora udovoljavati zahtevima zaštite od klimatskih promena i energetske mene, mora stimulisati ekološke reforme i proširenje usluga od javnog interesa.

Savezne pokrajine i regione sa nepovoljnom strukturom treba podsticati kroz kooperaciju unutar federalne države. Mi smo protiv takmičarskog federalizma, u kojem se savezne pokrajine međusobno takmiče različitim poreskim stopama, standardima i uslovima u javnom sektoru. To je korisno samo za bogate zemlje, mobilna preduzeća i dobrostojeće grupe stanovnika. To je loše za ljude čiji se životni i radni uslovi usled toga srozavaju.

Neophodna je jaka regionalna politika, u kojoj će lokalno stanovništvo moći demokratski participirati, te će kroz regionalne razvojne planove i gradske budžete, u čije su donošenje delom uključeni građani, podsticati razvojne potencijale koji postoje na regionalnom i lokalnom nivou. Potrebna je bolja saradnja i umrežavanje razvijenih centara sa ruralnim

područjima sa nepovoljnom strukturom. Reč je o tome da širokom ponudom na području obrazovanja, kulture i slobodnog vremena, te jaslica i obdaništa, kao i podsticajima za atraktivna radna mesta, treba stvoriti povoljne životne uslove, pre svega za mlade ljude, da bi se isplatilo ostati u tom regionu.

Za DIE LINKE, već zbog samog istorijskog razvoja partije, afirmacija i zastupanje interesa stanovnika bivše Istočne Nemačke igraju posebnu ulogu. Istočna Nemačka treba novi politički pristup da bi se suzbila ekstremna nezaposlenost, plate ujednačile sa onima na zapadu Nemačke, te sprečilo dalje iseljavanje mladih ljudi. Novi razvojni modeli iziskuju razvojne koncepcije za savezne pokrajine, te dugoročnu inovativnu, investicionu i strukturnu politiku za čitavu Nemačku, da bi se ciljano iznivelisale postojeće razlike, odnosno zaostaci Istočne Nemačke. U to se ubrajaju veće investicije u obrazovanje, sticanje kvalifikacija i istraživanje, podsticanje perspektivnih branši i preduzeća, te regionalnih razvojnih centara, kroz saradnju naučnih institucija sa mrežama preduzeća.

Preraspodela i pravedni poreski sistem

DIE LINKE želi socijalnu sigurnost za sve i socijalnu pravdu. Zato težimo socijalnoj preraspodeli odozgo prema dole. Pravedna, uravnotežena raspodela važna je i za jačanje demokratije, jer raspolaganje znatnim sredstvima ujedno znači i političku moć.

U javnim finansijama uveli bismo pravednu poresku politiku koja bi dovela do većih budžetskih prihoda. Samo bogati mogu priuštiti siromašnu državu. Oni koji su profitirali od finansijskog kapitalizma, politike preraspodele i državnih mera za spašavanja banaka moraju učestvovati u troškovima izlaska iz krize i socijalno-ekoloških reformi. Tražimo ponovno uvođenje poreza na imovinu u vidu poreza za milionere, u iznosu od 5 odsto godišnje, koji bi se plaćao za privatnu imovinu milionske vrednosti. Istovremeno tražimo znatno povećanje poreza na nasledstvo kod većih imovinskih vrednosti. Sve je to važno za smanjenje drastične nejednakosti i koncentracije privatne imovine u rukama pojedinaca. DIE LINKE se zalaže za ekološke poreze koji bi imali važnu funkciju u smanjenju potrošnje resursa. Porezi bi morali krenuti od proizvodnje, a ne od krajnjih potrošača. Koncerni i druga finansijski jaka preduzeća opet bi morali plaćati veće poreze. Želimo zatvoriti rupe u poreskom sistemu. Tražimo znatno povećanje stopa poreza na dohodak za osobe sa jako visokim primanjima. Tražimo da banke šalju obaveštenja o prihodima od kapitala u

svrhu kontrole, te obavezu prijavljivanja finansijskih ulaganja u inostranstvu. Nadalje, trebalo bi povećati broj zaposlenih u poreskim upravama radi suzbijanja utaje poreza i odliva kapitala u poreske oaze. Prihode od kapitala ubuduće bi trebalo opet oporezovati prema individualnim poreskim stopama, a ne paušalno sa 25 odsto kao do sada. Na drugoj strani, želimo poresko rasterećenje za osobe sa malim ili prosečnim primanjima. Tražimo ukidanje podele bračne imovine, jer je ono podsticajno za tradicionalnu bračnu zajednicu u kojoj je dominantan muškarac koji jedini ostvaruje prihode, a predstavlja i prepreku za zapošljavanje žena. Na taj su način drugi oblici porodice dovedeni u nepovoljniji položaj. Umesto toga treba proširiti javne mere za podršku razvoju dece. Nameravamo uvesti paušalni iznos za kilometražu prevaljenu na put do posla i sa posla, bez obzira na vrstu prevoznog sredstva, a taj bi paušal bio isplaćivan i osobama sa malim primanjima, koje ne plaćaju poreze. DIE LINKE želi da smanjenu stopu poreza na dodatu vrednost (PDV) proširi i na zanatske usluge sa velikim udelom radnih sati.

Socijalna sigurnost u demokratskoj socijalnoj državi

Svako treba socijalnu sigurnost da bi mogao sam da odlučuje o svom životu i da u punom obimu iskoristi pravo na demokratsku participaciju. DIE LINKE se konsekvantno zalaže za proširenje i preciziranje zadataka socijalne države u nemačkom Ustavu. Pre svega, radi se o tome da treba zaustaviti prisutan trend koji ide u smeru države blagostanja zasnovanoj samo na dobroj volji. Zato u Ustav treba uvrstiti i osnovna socijalna prava. Zato treba ojačati princip socijalne države u Ustavu, time što će se uvesti osnovna socijalna prava kao što su pravo na rad, obrazovanje, stambeni prostor, socijalno i kulturno obezbeđenje egzistencije i zdravstveno staranje.

Želimo aktivnu socijalnu državu koja će solidarno pokrivati rizike kao što su bolest, nezgoda, potreba za medicinskom negom, invaliditet, gubitak radne sposobnosti i nezaposlenost, da građane zaštiti od siromaštva i garantuje im da će „pod stare dane“ moći sami da odlučuju o svom životu i da sačuvaju dostojanstvo. Zalažemo se za finansijsku podršku organizacijama za samopomoć iz sredstava javnog budžeta, posebno kad je reč o nezaposlenima. Usluge socijalne države moraju biti zasnovane na individualnim pravima da bi se sprečile patrijarhalne zavisnosti i samovolja državnih službi.

Treba zaustaviti politiku denacionalizacije, liberalizacije i bespoštednog takmičenja. Zadovoljenje osnovnih ljudskih potreba, kao što su stanovanje,

obrazovanje i zdravlje, mora biti zagarantovano svakom čoveku, bez obzira na dubinu džepa. Zadatak je javnog sektora da u čitavoj zemlji, po pristupačnim uslovima, pruži kvalitetne komunalne usluge, kao što je snabdevanje pitkom vodom, energijom, transportnim i komunikacijskim uslugama. Ove usluge treba da pružaju javna, neprofitna preduzeća, koja su organizovana slično kao bolnice, škole i fakulteti. Pravo na stambene uslove dostojne čoveka treba zakonski utemeljiti. Treba omogućiti participaciju u kulturnim sadržajima. Želimo da jaslice, obdaništa i celodnevni boravak za decu i mlade, kao i rekreativni sadržaji, budu lako dostupni, kao i socijalne usluge iz područja porodičnog staranja (npr. pomoć socijalnih pedagoga oko vaspitanja dece ili kod rešavanja porodičnih konflikata). Demokratska socijalna država mora sve građane koji žive u Nemačkoj, bez obzira na njihovo državljanstvo, zaštititi od socijalnog isključenja.

Primereni stambeni uslovi za sve generacije jedan su od najvažnijih preduslova za socijalnu sigurnost i ljudsko dostojanstvo. Stambeni prostor ne sme biti preskup, nego nešto što sebi svi građani dugoročno gledano mogu priuštiti. U to se ubrajaju socijalno uravnotežena prava zakupaca, najamnine prilagođene vrednosti stambenog prostora i stambena pomoć koja se redovno prilagođava rastu troškova. Tražimo pristupačnu socijalnu stanogradnju, te ravnopravno subvencionisanje svih oblika stambenog vlasništva i aktivno podsticanje odgovarajućih urbanističkih rešenja. Neprofitna organizacija koja bi upravljala stambenim fondom bila bi nosilac stambenih komunalnih usluga i na taj način doprinosila uravnoteženom razvoju stambenog tržišta. DIE LINKE će se i dalje boriti da to osnovno pravo na stanovanje uđe u Ustav.

Važan razlog za finansijske probleme socijalnih fondova je masovna nezaposlenost. Tu su još i političke odluke na štetu socijalnih osiguranja, damping plata i uništavanje radnih mesta sa obavezom plaćanja socijalnih doprinosa. Ovi su trendovi doveli do osipanja prihoda od doprinosa. Ne postoji ni demografski razvoj za smanjenje penzija. Povećanje penzija moguće je usprkos većem udelu starijeg stanovništva zbog veće produktivnosti rada i potpune iskorišćenosti radnog potencijala u društvu. Naime, veća produktivnost kod solidarne raspodele omogućuje rast penzija i dohotka od rada, usprkos većem udelu starijih osoba u populaciji.

Želimo solidarno penziono osiguranje koje će omogućiti zakonski propisanu penziju znatno veću od egzistencijalnog minimuma, te da većim delom obezbedi postojeći životni standard. Državno podsticanje privatnog penzionog osiguranja (3. stub) u tom bi slučaju bilo suvišno, jer

ono ne može da spreči siromaštvo koje pretil penzionerima, a osim toga znatno je doprinelo prenapregnutosti finansijskog sektora. Tražimo solidarno penziono osiguranje koje će obuhvatiti sve žene i muškarce u penzionom fondu koji bi se paritetno finansirao, kao i solidarnu minimalnu penziju u okviru penzionog osiguranja, da bi se sprečilo siromaštvo starijih osoba. Solidarna minimalna penzija sa jedne bi se strane finansirala iz vlastitih uplaćenih doprinosa, a sa druge strane iz poreskih prihoda za one čiji bi prihodi u suprotnom bili ispod egzistencijalnog minimuma.

Želimo da ojačamo međugeneracijsku solidarnost kod zakonskog penzionog osiguranja, zbog čega bi osnovicu za uplatu doprinosa najpre trebalo povisiti, a kasnije ukinuti, te nivelisati penzije onih sa visokim primanjima. Borimo se za izjednačenje penzija u istočnim saveznim pokrajinama sa onima u zapadnom delu Nemačke. Bez ikakve dalje rasprave odbijamo da granica za odlazak u penziju bude 67 godina. Tražimo mogućnost primanja neumanjene penzije već nakon 40 godina staža, uključujući beneficirani staž, te mogućnost da se već u dobi od 60 do 65 godina ide u penziju bez odbitaka.

I kod nezaposlenih osoba socijalna pomoć mora biti takva da barem približno omogućuje raniji životni standard. Zato tražimo da se ukinu mere uvedene u okviru reforme HARTZ IV (smanjenje i spajanje pomoći za nezaposlene i socijalne pomoći). DIE LINKE umesto toga traži pomoć za nezaposlene koja će biti odmerena prema ranijem dohotku, te da u najmanju ruku bude dovoljna za pokriće osnovnih potreba bez sankcija, kako bi se stvarno sprečilo siromaštvo te poštovala građanska prava nezaposlenih. U neophodne mere ubraja se ukidanje sankcija, posebnih odredbi za osobe mlađe od 25 godina, te odredbi da članovi porodice ili zajedničkog domaćinstva osobe koja prima pomoć za nezaposlene (Arbeitslosengeld II) nemaju pravo na socijalnu pomoć, kao i uvođenje individualnog principa na osnovu zakonskih obaveza izdržavanja.

Deo članova DIE LINKE zalaže se za uvođenje bezuslovnog osnovnog dohotka da bi se pravo na sigurnu egzistenciju i društvenu participaciju odvojilo kod svakog pojedinca od plaćenog rada. Diskusija o toj koncepciji unutar partije obeležena je kontroverzama, no ona će se nastaviti i u budućnosti.

DIE LINKE se bori za osnovno osiguranje za svu decu i mlade koje bi sprečilo siromaštvo u tom delu populacije, te deci i mladima omogućilo da mogu da razviju svoje mogućnosti, kao i da ne budu isključeni iz društva ili diskriminirani.

DIE LINKE se bori za više demokratije u zdravstvu, koje bi počivalo na Solidarnom građanskom fondu osiguranja kao opštem zdravstvenom osiguranju i osiguranju medicinske nege i javnih zdravstvenih usluga. U taj fond svi bi građani uplaćivali doprinose u skladu sa svojim mogućnostima (iz plata, prihoda od kapitala ili drugih primanja). Solidarnim građanskim fondom osiguranja ukinula bi se distinkcija između zakonskog i privatnog zdravstvenog osiguranja i osiguranja medicinske nege, a zasni-
vao bi se na paritetu i doveo do ukidanja novčanih dodataka.

Pod zdravljem, prema definiciji Svetske zdravstvene organizacije (WHO), podrazumevamo stanje potpunog fizičkog, duševnog i socijalnog zdravlja, a ne samo nepostojanje bolesti ili zdravstvenih tegoba. Zdravstvene usluge moraju biti neograničene i u razumnom roku pristupačne svim građanima, bez obzira na to u kojem delu zemlje ili mestu žive i bez obzira na njihov socijalni ili finansijski status ili eventualnu dozvolu boravka.

Zdravlje nije roba. Vlasnički odnosi u javnom sektoru i strukture unutar zdravstva moraju se urediti prema pravilima koja vrede za usluge od opšteg značaja. Cene lekova treba podvrgnuti zakonskoj kontroli. Zakonski treba regulisati i demokratsko pravo osiguranika, nezavisnih zastupnika pacijenata i radnika u zdravstvu na saodlučivanje. Ekonomski višak koji se ostvaruje u zdravstvu treba iskoristiti na dobrobit osiguranika i osoblja. Treba zabraniti nenamensko trošenje, na primer špekulativne poslove sa doprinosima osiguranika. Usluge stacionarne i ambulantne medicinske brige, rehabilitacije i nege treba organizovati izvan pojedinih sektora, u okviru integrisanog zdravstvenog staranja. Zalažemo se za poliklinike, terapeutske centre sa ambulantama u kojima rade lekari specijalisti različitih usmerenja, da bi se garantovao racionalan odnos prema resursima, umesto stalnog „rezanja“ usluga. Podsticanje zdravlja i zdravstvena prevencija moraju biti poseban stub unutar zdravstva, definisani u zakonu o zdravstvenoj prevenciji.

Želimo da politika prema drogama u Nemačkoj bude liberalna i osvešćena. Droge su svakodnevna pojava. Alkoholizam je društveni problem. Razlikovanje legalnih i ilegalnih opijatskih sredstava je proizvoljno. Opijatska sredstva i njihova zloupotreba mogu dovesti do ozbiljnih zdravstvenih, socijalnih i materijalnih problema. Zato se zalažemo za racionalnu i humanu politiku prema drogama, uključujući dekriminalizaciju konzumiranja droga i dugoročnu legalizaciju svih droga. To bi ujedno značilo dekriminalizaciju zavisnika, kojima bi se mogla pružati pomoć u okviru centara u kojima bi legalno i uz kontrolu mogli dobiti supstitucijska

sredstva ili opijate. Načelno želimo društvo koje se neće zasnivati na sankcijama i represivnim merama za konzumente opijatskih sredstava, nego društvo u kojem će se preventivnim merama i osvešćivanjem javnosti sprečiti zloupotreba droga.

4.2 Na koji način donositi odluke? Demokratizacija društva

Saveznoj Republici Nemačkoj kao demokratskoj i socijalnoj pravnoj državi neophodna je obnova. Zato reprezentativnu parlamentarnu demokratiju treba proširiti uvođenjem direktne demokratije. Važan instrument u tom kontekstu bio bi referendum. Promena vlasničkih odnosa, pre svega u finansijskom sektoru, jačanje javne sfere i demokratske javnosti naše su alternative u odnosu na neoliberalnu privatizaciju i autoritarnu državu sa jakim bezbednosnim aparatom.

Jačanje parlamenata i participativne demokratije

Za partiju DIE LINKE politička i socijalna, individualna i kolektivna građanska prava i slobode, te prava participacije, blisko su povezana. Zalažemo se za to da se demokratska kontrola i saodlučivanje prošire na državna i privredna pitanja, na masmedije, obrazovanje, nauku i druge društvene sfere. Preduzeća i zaposleni više ne smeju da budu samo masa kojom raspoložu finansijski investitori. Zato se zalažemo za proširenje saodlučivanja i ostvarivanje prava veta zaposlenih na zatvaranje preduzeća kojima ne preči stečaj.

Kapitalizam je potkopao osnove demokratije kao vladavine naroda. Izbori postaju farsa, ako izabrani predstavnici naroda dopuštaju da im velika preduzeća i imućni diktiraju odluke i na taj se način izmiču demokratskoj kontroli. Zato tražimo da privredna udruženja i preduzeća ne smeju donirati sredstva političkim partijama i da im se zabrani da poslanike u parlamentima saveznih pokrajina ili Bundestagu ili Evropskom parlamentu vode na svojim platnim listama. Treba ograničiti i velike donacije privatnih osoba da bi demokratija bila zaštićena od uticaja krupnog kapitala.

Zalažemo se za jačanje svih predstavničkih tela – od opštinskog veća do Evropskog parlamenta – kao demokratskih tela koja donose odluke. Za to su im potrebna odgovarajuća prava i resursi da bi mogli da deluju na istom nivou kao vlade i uprava. O odlukama koje su u pripremi vlade bi ubuduće trebale ne samo da ranije i detaljnije informišu parlamente, nego

i da ih uključe u postupak odlučivanja. Parlamentarne odnose sa javnošću trebalo bi drugačije kvalifikovati. Stavove sindikata, socijalnih i ekoloških udruženja, udruženja potrošača i zakupaca, te udruženja invalida, organizacija za samopomoć i demokratskih pokreta trebalo bi ranije saslušati. Treba ojačati prava parlamentarnih odbora i poslanika na informacije i uvid u akte. Evropski parlament mora dobiti samostalno pravo na pokretanje zakonodavne inicijative. U skladu sa širenjem Evropske unije, koja je u geografskom, socijalnom, kulturnom i administrativnom smislu postala mnogo veća i dobila veća ovlašćenja u odlučivanju, trebalo bi takođe da se proširi pravo na kontrolu i participaciju Bundestaga i parlamenata saveznih pokrajina u evropskom zakonodavnom procesu, kao nužnom elementu bez kojeg se ne može.

DIE LINKE dalje traži da se starosna granica za učešće na izborima spusti na 16 godina. Zalažemo se za to da se razviju novi oblici politike odozdo prema gore. U to se ubraja i politički štrajk, kao i generalni štrajk. U stvarnoj demokratiji moraju postojati mogućnosti direktnog demokratskog odlučivanja i saodlučivanja preko nacionalnih ili građanskih inicijativa, peticija i referendumu. Osim toga, trebalo bi da se uvede obavezan referendum o ugovorima Evropske unije; građani u čitavoj EU moraju dobiti pravo da preko građanskih inicijativa, peticija i referendumu utiču na evropske odluke.

Demokratska lokalna samouprava

Sloboda građana i građanki da sami odlučuju o svom životu uveliko zavisi od gradova i opština. Tamo se donose odluke o pitanjima važnim za svakodnevni život i budućnost društva. DIE LINKE se zato angažuje za jačanje lokalne samouprave, za veći značaj komunalnog vlasništva i delotvorno pružanje javnih komunalnih usluga. Da demokratija ne bi bila prazna ljuštura, gradovi i opštine trebaju dovoljna finansijska sredstva i mogućnost uticaja na ekonomske i društvene procese. Zbog toga odbijamo privatizaciju usluga od opšteg značaja i sistema socijalnog osiguranja, te tražimo jačanje javnog vlasništva.

Za partiju DIE LINKE lokalna samouprava nema samo administrativnu funkciju, nego ima i presudnu ulogu kod donošenja odluka. Ovde su građani neposredno suočeni sa svim protivrečnostima društvenog razvika i mogu da vide kako funkcionišu politika. Zahvaljujući instrumentu direktne participacije građani mogu da utiču na promene. Lokalna samouprava mora dobiti istaknutiji položaj u federalnom sistemu. Na taj način

bi građani imali veći uticaj na rešavanje lokalnih i regionalnih problema. U gradovima i opštinama mogu se isprobati novi oblici (su)života. Zato treba stvoriti prostor za samostalnu organizaciju socijalnih i kulturnih sadržaja. Lokalna samouprava mora sama da obezbedi usluge od vitalnog značaja, ne vodeći interesa o profitu. Zato u interesu opšteg dobra treba sačuvati javno vlasništvo i ne dozvoliti dalju privatizaciju komunalnih usluga. Štaviše, da bi se poboljšale usluge od opšteg značaja, neka preduzeća bi trebalo ponovno vratiti u vlasništvo lokalne samouprave.

Za jači položaj lokalne samouprave u federalnom sistemu treba provesti promene u barem tri područja. Propisi o lokalnoj samoupravi i statuti gradova moraju opštinama i gradovima omogućiti suverenitet u obavljanju njihovih zadataka. Neophodan je finansijski režim (zakon o finansiranju jedinica lokalne samouprave) koji će gradovima i opštinama omogućiti finansiranje u skladu sa potrebama. Privrednim propisima, koji se odnose na lokalnu samoupravu, komunalnim preduzećima mora biti omogućeno da ravnopravno učestvuju u ekonomskom životu, a javnim preduzećima ojačan položaj da bi se razvili regionalni privredni tokovi. Za realizaciju ova tri cilja potrebno je jačanje lokalne demokratije, koje je usko povezano sa većom participacijom građana u odlučivanju, čime se obezbeđuje i funkcionisanje vitalnih usluga.

DIE LINKE se zalaže za budžetsku politiku u čije su donošenje uključeni i građani, što predstavlja najvažniji oblik demokratije. Naša vizija su solidarne jedinice lokalne samouprave u kojima građani sami odlučuju o svim važnim pitanjima, te se sami brinu za socijalnu i ekološku transformaciju svoje zajednice.

Lokalna samouprava u civilnom društvu važna je platforma za demokratsko saodlučivanje. Ona jača socijalnu koheziju u gradovima, selima i opštinama. Udruženja, društva i inicijative mnogim građanima omogućuju da preuzmu odgovornost za društvene zadatke u mnogim sferama. DIE LINKE se zato zalaže za podsticanje subjekata civilnog društva koji preuzimaju društvene zadatke. Pritom zahtevamo transparentnost i javnu kontrolu da bi se obezbedilo pridržavanje socijalnih i ekoloških standarda. Pretpostavka su demokratska legitimacija i dovoljna finansijska sredstva.

Konsekventno provođenje trodeobe vlasti – uvođenje samouprave pravosuđa

U evropskim razmerama pravosuđe u Nemačkoj je među najlošijima, tako da je Parlamentarna skupština Saveta Evrope od nje zatražila da sledi

primer većine evropskih zemalja i da radi nezavisnosti pravosuđa omogući samoupravu sudova i državnih tužilaštava kroz pravosudna veća.

DIE LINKE se zalaže da se na federalnom nivou i na nivou saveznih pokrajina konsekventno provedu princip trodeobe vlasti i demokratizacija pravosuđa. Pravosudna veća koja bi trebalo da se oforme su nezavisna od političkih partija i obavezna su isključivo za provođenje ustavnog principa pristupa pravosuđu. Imenovanje sudija i državnih tužilaca treba da se odvija isključivo unutar odbora za izbor sudija. Pri tom treba obezbediti da izabrane kandidatkinje i kandidati primereno reprezentuju sve slojeve društva. Ako je pravosuđe i po svom kadrovskom sastavu reprezentativno, to je ujedno i garancija da će zaista izricati presude u ime naroda. Jačanje pravne države osim toga iziskuje da su i državni tužitelji podjednako nezavisni kao i sudije.

Demokratski kontrolisani mediji

Moć medija i medijske manipulacije predstavljaju opasnost za demokraciju. Tim je važnije da se sačuva slobodan pristup internetu bez cenzure i normira neutralnost mreža. Internet je za partiju DIE LINKE javno dobro, a mrežna se infrastruktura mora podvrgnuti društvenoj kontroli i demokratizovati. Demokratski mediji iziskuju demokratske statute redakcija, jačanje kontra-javnosti te primenu propisa o zabrani monopola na medije.

Medijska edukacija u digitalnoj eri treba da se shvati kao zadatak celog društva. DIE LINKE traži da se uvede obuka iz korišćenja medija za sve grupe stanovnika, bez obzira na starost, socijalni status i region, u okviru koje bi se polaznici osposobili za korišćenje interneta i digitalnih medija. Građani moraju razviti analitičke sposobnosti da bi razumeli i mogli kritički oceniti digitalne medije i sadržaje, te da bi i sami mogli da komuniciraju u različitim kontekstima. Patrijarhalna pedagogija koja počiva na zabranama i zaštiti dece od štetnih uticaja, koja zbog represivnog shvatanja zaštite mladih nastoji da ograniči sticanje medijskih kompetencija, nije u duhu emancipacijske predstave o čoveku, pa zato DIE LINKE to odbija. Mnogi ljudi nemaju pristup modernim medijima, pa ne mogu ni da koriste mogućnosti informacijskih tehnologija. Mas-mediji uglavnom su u posedu nekoliko koncerna i finansijskih ulagača. Oni određuju šta učimo i znamo, o čemu govorimo i šta bi trebali da mislimo. Korišćenje medija i kontrola preko medija sve se češće preklapaju. DIE LINKE se bori protiv toga, protiv nadziranja i kontrole, a zalaže za informacijsku slobodu i slobodu mnjenja kao i za jačanje javno-pravnih medijskih kuća.

Demokratija u digitalnom društvu

Internet kao mreža nudi nove mogućnosti za participaciju, otvorenost i transparentnost. Tamo se sve više i sve češće formira javno mnjenje. DIE LINKE zato mora iskoristiti mogućnosti digitalne ere za veću društvenu participaciju u političkim odlukama i u interesu građana koje politika odbija. DIE LINKE je otvorena za demokratski potencijal mreže, kako bi branila i proširila društvenu participaciju kroz Open Government i e-demokratiju (npr. kod online peticija, budžeta u čijem donošenju učestvuju i građani). Zalažemo se za veću ponudu i korišćenje mogućnosti koje nudi Open Data, odnosno podataka koji sami po sebi ne podležu zaštiti, kao što su arhivi, budžetski podaci ili pravni tekstovi.

I socijalne mreže na Internetu, pretraživači, pretraživači geografskih podataka, online dućani i ponuđači drugih sadržaja prikupljaju lične podatke nekoliko miliona ljudi u svetu, čak i protiv njihove volje, te ih povezuju. Nastaju sve raznolikiji profili podataka korisnika koje koriste privatna preduzeća. Prednosti slobodno raspoloživih informacija i socijalne interakcije ukidaju se korišćenjem privatnih podataka. Svetu kao medijskom selu potrebni su zaštitni mehanizmi da u digitalnoj eri količine podataka i njihovo korišćenje ne bi pokopali čoveka.

Jednakost i sloboda u mreži

Informacije kao resurs i proizvodna snaga danas imaju još značajniju ulogu. Preko digitalnih informacijskih i komunikacijskih mreža korisnici mogu učitati decentralizovane inventare znanja iz celog sveta, demokratizovane su mogućnosti pristupa kulturnoj memoriji, a stvoreni su i novi oblici javnosti. Pristup produkciji znanja i moć odlučivanja o odabiru i korišćenju informacija određuju ko će i na koji način u budućnosti vladati mrežama za digitalnu komunikaciju. Pristup komunikaciji i informacijama, kao i pitanje vlasništva i mogućnosti ovladavanja tehnologijama digitalne kulture osnov su za demokratiju, pluralizam i stvaranje mnjenja na internetu. DIE LINKE zahteva da se infrastruktura za brzi internet stavi svima na raspolaganje kao jedna od bazičnih usluga.

Želimo da sačuvamo i proširimo slobodan pristup znanju u digitalnom svetu. Sistem otvorenog pristupa informacijama sve više nailazi na otpor onih koji žele kontrolu ili imaju poslovne interese, pa ga zato žele znatno ograničiti. Privatni oligopoli i država koja je zainteresovana za kontrolu pretnja su za decentralizovanu strukturu interneta, pa tako i za jednakost i slobodu na mreži. Mi se zalažemo za raznolikost mreža.

Odbijamo zabrane pristupa određenim mrežama te pregledavanje i filtriranje pojedinih sadržaja. Informacije moraju biti pristupačne. Pomoću digitalnih tehnologija omogućen je i proširen pristup znanju i kulturnim dobrima. Danas se već uvrežilo shvatanje da se radi o javnim dobrima. Umesto da se korisnici kriminalizuju, treba naći politička rešenja za nove modele radnika koji rade u kreativnoj industriji ili kulturi.

Internet se može koristiti kao platforma za samoorganizovanje, za zaobilaženje prisila koje nameću koncerni i upliva na formiranje mnjenja. Internet svima omogućuje da budu kreativni, kao i stvaranje kontra-javnosti. Podržavamo korisnike kojima je stalo do slobode informisanja i izražavanja mišljenja.

Jačanje individualnih prava

Za razliku od smanjenja građanskih prava i izgradnje države opsednute bezbednošću, zalažemo se za jačanje individualnih prava, zaštitu ličnih podataka, mogućnost participacije socijalnih organizacija i pokreta te za nezavisnu, demokratsku kontrolu državnih službi bezbednosti. Podržavamo inicijative demokratske samouprave javnih prostora. Odbijamo jačanje države koja sve nadzire i tražimo striktno razdvajanje i demokratsku kontrolu policije, vojske i tajnih službi. Želimo ukinuti tajne službe.

Zalažemo se za jednaka politička i socijalna prava svih ljudi koji žive u Nemačkoj i Evropskoj Uniji, jer su politička i socijalna prava takođe ljudska prava. Pravna država mora postati i socijalna država. Još nije ispunjen jedan od uslova stvarne demokratije – zagarantovana jednakost pred zakonom. Sudski proces kod velike vrednosti spora može sebi da priušti samo neko ko raspolaže dovoljnim finansijskim sredstvima. To treba da se ispravi, da bi svi ljudi bili jednaki pred zakonom.

Pravo na informacijsko samoodređenje sve više je ugroženo. Plaši nas predstava o tzv. prozirnim građanima. Pravo na zaštitu privatnosti i informacijsko samoodređenje za nas je neophodan preduslov demokratske države. „Informacijsko ogoljavanje“ baca opštu sumnju na sve građane, a posebno su pogođeni socijalno ugroženi građani koji podnose zahtev za pomoć ili politički aktivni levičari koji su podvrgnuti potpunoj kontroli. Zalažemo se za racionalan pristup kod evidencije podataka, za procesne odredbe o njihovom korišćenju i bezbednosti. Konkretno, mi smo protiv uspostavljanja infrastrukture za cenzuru interneta i online pretraživanja, protiv proširenja video-kontrole i arhiviranje detaljnih podataka o telefonskim pozivima (kontrola telekomunikacija).

Jednakost i ravnopravnost polova

Odnos između polova još nije ravnopravan ni pravedan. Tradicionalni klišeji o ulogama muškaraca i žena još utiču na svakodnevni život i kvalitet življenja, te šanse za profesionalni i socijalni razvitak brojnih muškaraca i žena. Patrijarhalne strukture još su prisutne u svim društvenim sferama. Žene odrađuju više od polovine poslova u društvu, posebno neplaćene poslove u domaćinstvu ili one vezane uz negu bolesnih ili reprodukciju, no njihov rad nije priznat u toj meri, a kada je reč o plaćenom radu i dalje primaju manje plate od svojih muških kolega. Zato su i njihova socijalna primanja (penzije i sl.) znatno manja. Pre svega radni uslovi, lošije plate i duže radno vreme stavljaju žene u nepovoljan položaj i učvršćuju tradicionalno shvatanje polova. U završnici žene ne mogu samostalno da sebi obezbede egzistenciju. Ekonomska zavisnost često podstiče i nasilje prema ženama.

Svaka treća žena u svetu, svaka četvrta žena u Nemačkoj i Evropi izložena je nasilju. Nasilje nad ženama često igra ulogu i u vođenju ratova. No, i u privatnoj sferi, i u porodici, žene su izložene nasilju od strane muškaraca. Žene su i na radnom mestu izložene seksualnom napastovanju. Nasilje ima mnoga lica: povreda prava na samoodređenje, fizičko i psihičko šikaniranje, ponižavanje i diskriminacija. Migrantice i žene prisiljene na ilegalni boravak u zemlji još su češće žrtve nasilja. Zato DIE LINKE želi da pojača preventivne mere, te finansijski obezbedi rad Ženskih kuća i institucija za zaštitu od nasilja. Rodno-specifično nasilje mora se priznati kao razlog za davanje azila, a treba da se proširi i na zaštitu žrtava. To ne vredi samo za žene koje su izložene progonu od države, nego i za prisile u porodici ili društvu, kao što je prisilna udaja ili prisilno obrezivanje. Žrtve trgovine ljudima moraju dobiti pravo boravka. Zato ćemo se odlučno boriti protiv sakaćenja i prisilne udaje. DIE LINKE odbija instrumentalizaciju ženskih prava kao argument za rasizam ili rat.

DIE LINKE sebe shvata kao partiju koja se bori za socijalističke i feminističke zahteve. Zalažemo se za suverenitet i solidarnost u svakodnevnom životu, te spojivost plaćenog rada i porodičnog života, uključujući poslove u domaćinstvu, te društvenog i političkog angažmana kako za muškarce, tako i za žene. Zalažemo se za promene u sistemima socijalnog osiguranja, svetu rada, ponudi javnih usluga, te promenu okvirnih uslova za političku participaciju u privredi i društvu, čime bi se okončao nepovoljan položaj žena. Sve političke odluke i predlozi treba sistematski da se ocenjuju sa stanovišta njihovih implikacija za žene i muškarce.

Podržavamo mere koje vode do povećanja stope zaposlenosti žena, borimo se za iste plate za iste i jednakovredne poslove, za skraćenje radnog vremena i za pravednu raspodelu plaćenog rada i rada u domaćinstvu između muškaraca i žena. Tražimo zakon o jednakosti muškaraca i žena i u privatnom sektoru. Fleksibilizacija rada ne sme da dovede do toga da se socijalni život i slobodno vreme podvrgnu diktatu stalne dostupnosti zaposlenih. Odbijamo nestalne, nesigurne poslove i sve veću fleksibilizaciju rada, zbog toga što takvi radni odnosi idu na štetu porodice i dece. Štaviše, želimo da radno vreme i mogućnosti rada budu fleksibilni do te mere da to bude povoljno za porodice i decu. Tražimo da se ostvari pravo na celodnevne besplatne jaslice, obdaništa i celodnevni boravak za svu decu, sa pedagoškim i edukativnim sadržajima. To je neophodan preduslov za podsticanje predškolskog razvoja dece i neophodno je da bi žene i muškarci mogli bolje da spoje plaćeni rad i porodični život. Uvođenje kvota je i dalje važno sredstvo za pravedan odnos prema polovima. Zalažemo se za suverenost i solidarnost, te za brisanje paragrafa koji prekid trudnoće tretira kao krivično delo (član 218) iz Krivičnog zakonika Nemačke.

Seksualna raznolikost i samoodređenje

DIE LINKE se zalaže za emancipacijsku politiku koja uzima u obzir i podržava različite životne stilove. Heteroseksualnost i predstava da postoje isključivo dva roda prećutno se smatra merilom političkih i društvenih normi. Ta je norma isključiva. DIE LINKE podržava pravo na seksualnu i rodnu raznolikost u društvu. U to se ubraja društveno izjednačavanje i prihvatanje osnovnih prava lezbejki, gejeva, transseksualnih, transrodnih i interseksualnih osoba. Matični propisi moraju uzeti u obzir i ljudska prava pre svih interseksualnih i transseksualnih osoba. Treba zabraniti operacije za „normalizaciju“ polnih organa, posebno u dečjem dobu. Zahtevamo pravnu jednakost u svim područjima prava i kod svih pravnih instituta.

Migracija i integracija kao problem društva i demokratije – otvorene granice za sve ljude izložene nevoljama

Nemačka je zemlja privlačna brojnim migrantima. DIE LINKE odbija politiku migracije i integracije koja socijalna i politička prava dodeljuje prema ključu jesu li ljudi „korisni“ ili „beskorisni“ za kapital. Želimo da postignemo da svi ljudi koji žive u Nemačkoj mogu participirati u društvenom i političkom životu.

Spajanje porodice mora se omogućiti kako deci, tako i partnerima istog ili drugog pola, te srodnicima druge generacije. Poticanje učenja

jezika i uspešnog obrazovanja su važni, ali nedovoljni za integraciju. Želimo ukinuti strukturalne diskriminacije kod pristupa obrazovanju, stručnom osposobljavanju, tržištu rada i socijalnim uslugama. Svim ljudima koji žive u Nemačkoj, bez obzira na boravišnji status, treba garantovati zdravstvenu brigu. Osobe koje traže zaštitu ne smeju biti deportovane. Zahtevamo otvorene granice za sve ljude.

DIE LINKE se zalaže za zajednički život obeležen uzajamnim respektom i uvažavanjem različitosti ljudi druge etničke pripadnosti. Zato je neophodna participacija useljenika u svim društveno relevantnim odlukama. DIE LINKE se zalaže za aktivno i pasivno biračko pravo svih onih koji pretežno žive u Nemačkoj, te jednaka prava na tržištu rada. Sva deca koja su rođena u Nemačkoj i čiji roditelji ovde žive, trebaju da dobiju nemačko državljanstvo. Treba ponovo pojednostaviti sticanje državljanstva. Načelno bi trebalo da bude moguće i dvojno državljanstvo. DIE LINKE se zalaže za priznavanje kvalifikacija stečenih u inostranstvu za sve grupe migranata.

Ljudima koji su pobjegli iz svoje zemlje zbog kršenja ljudskih prava, rata i političkog progona ne sme biti sprečen ulazak u zemlju, ne smeju biti ni deportovani. Tražimo ponovno uvođenje osnovnog prava na azil i borimo se protiv proglašenja izbeglica ilegalnim useljenicima, deportacije i svih oblika specijalnih zakona, kao što je restrikcija boravka za azilante i lica kojima je privremeno odgođena deportacija, te protiv izbegličkih kampova. Izolaciona politika Evropske unije je nehumana. Ne želimo da se Evropa pretvori u tvrđavu. DIE LINKE se u politici prema izbeglicama rukovodi humanošću i ljudskim pravima, pa je tako u prvom planu zaštita ljudi koji su se našli u nevolji, a ne regulatorna ili ekonomska premišljanja. Zato se DIE LINKE zalaže za ukidanje FRONTEX-a (Agencija za bezbednost spoljne granice EU), koji je najvažniji instrument izolacionizma Evropske unije.

Antidiskriminaciona politika

DIE LINKE je protiv svakog oblika diskriminacije na osnovu pola, starosti, uverenja ili vere, etničke pripadnosti, seksualnog opredeljenja i identiteta ili na osnovu fizičkog, intelektualnog ili psihičkog invaliditeta. Želimo ciljano da uklonimo i prevaziđemo sve barijere – u mobilnosti, u školskom ili stručnom obrazovanju, na poslu ili u komunikaciji – uz aktivno učešće osoba sa invaliditetom i članova njihovih porodica. Želimo da se u podjednakoj meri poštuje, uvažava i štiti raznolikost različitih

oblika zajedničkog života. Neophodna je promena paradigmi u porodičnoj politici, za šta je potrebna najpre nova predstava o porodici. Pored roditelja koji su u braku, kao staratelje treba priznati i vanbračne partnere, tzv. patchwork porodice, zajednice lezbejki, gejeva, biseksualaca, interseksualaca i sličnih koji se ne uklapaju u uobičajene predstave o ulogama muškaraca i žena. DIE LINKE se zalaže za aktivnu politiku zabrane diskriminacije, za pravnu jednakost lezbejki, gejeva i svih koji se ne uklapaju u uobičajene predstave o polovima, te za podsticanje njihovih organizacija u civilnom društvu.

Jednakost i pravednost prema ljudima sa invaliditetom

Da bi se ljudima sa invaliditetom omogućilo ravnopravno učešće u društvenom životu, neophodno je da se otklone svi nedostaci i da im se omogućí da zastupaju svoja prava na svim (političkim) nivoima. DIE LINKE se zalaže za politiku koja vodi računa o pravima invalida u svim društvenim sferama i pomaže im da ih ostvare. U svim telima uprave, u gradovima i opštinama, u obrazovnim institucijama, u starateljskim institucijama i karitativnim institucijama, u zdravstvu, u političkim partijama, u udruženjima, u interesnim zajednicama i u privredi građanska prava invalida, kao što su nepostojanje barijera, sloboda, jednakost, bratstvo, pravo na participaciju, emancipacija, inkluzija i solidarnost, moraju zaživeti u praksi.

DIE LINKE se zalaže za slobodan razvoj ličnosti i neograničenu participaciju svih ljudi u našem društvu. Socijalistička socijalna politika uključuje sve ljude. Zahtevamo ljudska prava za sve: kako za ljude bez invaliditeta ili ljude sa invaliditetom, tako i za žene i muškarce, te ljude različite etničke pripadnosti. Levičarska politika prema invalidima sebe definiira kao dragocenu pomoć kod međuresornih zadataka u svim sferama politike i planiranja. Pri tom se ne radi samo o odgovarajućim zakonskim merama za uspostavljanje jednakih izgleda, o otklanjanju nedostataka zavísno od potreba ili aktivne antidiskriminacijske politike. Želimo da doprinesemo stvaranju pozitivnog mnjenja koje cení određene prednosti i kompetencije, te podstíče ophođenje koje počiva na uzajamnom respektu. Reč je o zaštiti dostojanstva i pravednosti, o autonomiji i građanskim pravima i slobodama, o otklanjanju predrasuda. Reč je o raznolikosti koja nije mrtvo slovo na papiru. Želja i cilj naše partije, naših članova i funkcionera je potpuna implementacija Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom u našoj zemlji.

Borba protiv neofašizma i rasizma

Aktivno se borimo protiv neofašizma, desnog populizma, rasizma, antisemitizma, netrpeljivosti prema Romima, antiislamizma, homofobije i drugih oblika netrpeljivosti. Aktivno učestvujemo u radu demokratskih saveza i u okviru građanskih pokreta i inicijativa sarađujemo sa svima koji se angažovano bore protiv desnih radikala, desnog populizma i rasizma. Protiv neofašizma, desnog populizma i rasizma se borimo kako na ulici, tako i u političkim telima. Tražimo zabranu rada svih organizacija ekstremne desnice, pri čemu smo svesni toga da zabrana ne može da zameni polemiku u društvu. Zalažemo se za jačanje antirasizma i antifašizma u okviru edukacije, kako u školama, tako i izvan njih. Zalažemo se za aktivnu antidiskriminacijsku politiku i za više demokratije, participacije i učestvovanja građana na svim nivoima.

DIE LINKE se slaže sa drugim demokratskim snagama da je borba protiv neofašizma i rasizma zadatak koji treba propagirati u javnosti, svugde u Nemačkoj, za koji je potrebna građanska hrabrost. Odlučno se suprotstavljamo rasistički motivisanom nasilju, državnom rasizmu i rasizmu u svakodnevnom životu, kao i ksenofobnim stavovima u srcu društva.

Antifašizam je jedno od osnovnih opredeljenja partije DIE LINKE. Antifašizam za nas znači: odbijanje svih radikalno desnih, desno-populističkih i rasističkih ideologija, partija i pokreta; borbu protiv starih i novih oblika antisemitizma; polemiku o istorijskom revizionizmu i svim ideologijama koje polaze od nejednakosti ljudi; staranje o političkom, naučnom i kulturnom nasleđu antifašističkog pokreta.

DIE LINKE se odlučno protivi poistovećivanju levičarskih ideja i fašističke ideologije na osnovu doktrine o totalitarizmu i teoriji ekstremizma. Naša vizija miroljubivog, pravednijeg i demokratskog sveta nipošto se ne može poistovetiti sa (neo)fašističkom predstavom o svetu punom prezira prema čoveku.

Ravnopravnost Danaca, Frizijaca, Lužičkih Srba, Sinta i Roma

Manjine koje žive u Nemačkoj – Danci, Frizijci, Sinti, Romi i Lužički Srbi – moraju biti u mogućnosti da ravnopravno artikuliraju svoje specifične probleme i zahteve, te ostvare svoja prava. Politika mora stvoriti okvirne uslove koji garantuju očuvanje i dalji razvoj identiteta, jezika i kulture manjina. Neophodno je da se u politici na federalnom nivou razrade odgovarajući principi, koje bi srednjoročno trebalo uvrstiti u odgovarajući član

Ustava. DIE LINKE se zalaže za to da se zaštite prava manjina, posebno pravo na samoodređenje, te da se podstiče njihova zastupljenost i participacija u procesu stvaranja javnog mnjenja i odlučivanja. U Saveznoj Republici Nemačkoj politika bi se, kako na federalnom nivou, tako i na nivou saveznih pokrajina, konačno trebala rukovoditi internacionalno priznatim merilima.

Participacija od samog početka – aktivno učestvovanje mladih

Aktivna participacija mladih ljudi u društvenim procesima odlučivanja za nas je neophodna osnova emancipatorske demokratije. Mladi ljudi bi trebali sami preuzeti odgovornost za svoj život i aktivno učestvovati u promeni prilika u društvu. Politička edukacija radi jačanja demokratske participacije, npr. u obliku parlamenata ili foruma mladih, zauzima važno mesto. No, oni bi trebali imati kompetencije, a ne služiti samo za pokazivanje. Zalažemo se za to da deca i mladi participiraju u odlukama koje ih se tiču, te aktivno učestvuju u koncipiranju rada centara za mlade ili institucija koje nude rekreativne sadržaje.

Aktivni i pod stare dane, dostojanstvo starijih osoba

Stari ljudi raspoložu bogatim znanjem i zanimljivim životnim iskustvima. Oni žele individualno odlučivati o svom životu i angažovati se u društvu. Nakon godina rada morali bi sami moći upravljati svojim životom i dostojanstveno provesti starost. Dovoljne penzije, dobre zdravstvene usluge i stambeni uslovi prilagođeni starijim osobama, kao i veća potreba za bezbednošću, pretpostavke su za novu kulturu ophođenja prema starijim osobama i drugačiji odnos prema starenju. Međutim, starost je više od penzije, zdravstvene prevencije, medicinske nege i troškova. U medijima, politici, privredi i društvu prvo mora doći do promene mentaliteta da bi se mogli pozabaviti svim aspektima svakodnevnog života u društvu koje postaje sve starije, te izazovima koje sa sobom donosi sve duži životni vek stanovnika. Zalažemo se za solidaran odnos generacija, za veću društvenu participaciju i saodlučivanje starijih osoba.

DIE LINKE će zbog toga podržati predstavnike seniora na nivou saveznih pokrajina, okruga i lokalne samouprave, da bi im na raspolaganju bila veća sredstva za obezbeđenje mobilnosti, druženje, savetovanje i dobre stambene uslove starijih osoba. Zalažemo se za to da starije osobe mogu samostalno odlučivati o svom stambenom smeštaju i zalažemo se

za oblike stanovanja bez ikakvih barijera. Želimo ohrabriti seniore da se uključe u rad klubova penzionera, rekreativnih centara i akademija za seniore, da iskoriste mogućnosti koje im pružaju građanska, sportska i razna lokalna udruženja, te da se aktiviraju u građanskim inicijativama i političkim organizacijama.

Smatramo svrsishodnim da se podstakne solidarnost i aktivnija diskusija između starih i mladih ljudi, u okviru projekata koji se bave istorijom ili u okviru kulturnih i sportskih priredbi.

Kultura za pravedno društvo u kojem je moguć dijalog

Kulturna raznolikost i svi oblici umetničkog izražaja neophodni su za stvarnu demokratiju. Povoljni okvirni uslovi i slobodan prostor za kulturni razvoj za nas kao levičare važni su sastavni delovi naših nastojanja oko demokratskog i socijalno pravednog društva. Kultura kao viši cilj na državnom nivou mora ući u Ustav.

DIE LINKE se zalaže za demokratiju u kulturi, u kojoj će sve grupe i sredine naći ili moći izraziti svoj kulturni identitet. Svi bi ljudi trebali imati mogućnost participiranja u kulturnom životu i bogatstvu našeg društva. Za to je neophodna kulturna edukacija od samog početka. Pristup obrazovanju i kulturi, kako tradicionalnim, tako i modernim oblicima kulture i komunikacije jedno je od najvažnijih socijalnih pitanja 21. veka i presudno je za mogućnosti ostvarenja svakog pojedinca i društva u celini.

Zalažemo se za očuvanje javnih podsticaja za kulturu, pa se protivimo potpunoj liberalizaciji, ekonomskoj eksploataciji kulture, privatizaciji i ukidanju javne infrastrukture. Želimo sačuvati i podsticati raznolikost kulturne produkcije – od javnih i neprofitnih inicijativa do nezavisnih izdavača, studija, agencija i producenških kuća. Želimo podsticati kulturni život u svim regionima i sredinama. Želimo dobre poslove na području umetnosti kojima se može obezbediti egzistencija. Umetnice i umetnici i svi koji rade u kulturi moraju moći živeti od svog rada i imati socijalno osiguranje.

Kroz raznolikost umetničkih pravaca vodi se računa i o slobodama pojedinca i njihovoj socijalnoj uslovljenosti sa svim proturečnostima. Umetnost je bitan element u svim velikim društvenim debatama i upravo zbog toga DIE LINKE želi očuvati i zaštititi svet umetnosti kao autonoman prostor, područje eksperimentisanja i utočišta. U novim umetničkim tendencijama vidimo impulse za šire shvatanje sveta i društva, pa ih treba podsticati koliko god je to moguće. I nama trebaju inspiracije koje nude umetnici i umetnice.

DIE LINKE oseća povezanost sa svima koji kritički gledaju na društvo i traže društvene promene. Otvoreni smo za različite i drugačije koncepcije života dostojnog čoveka i želimo ojačati perspektive za emancipaciju.

Partija DIE LINKE povezuje ljude iz različitih socijalnih i kulturnih sredina te različitih političkih kultura. Njihova iskustva za nas predstavljaju bogatstvo u okviru šireg shvatanja kulture nove društvene levice.

Kultura je sećanje. Kultura povezuje tradiciju i savremenost. Tek pri-sećanje na kulturno nasleđe omogućuje diferencirano shvatanje kulture. Zato je kultura osnova za sporazumevanje i toleranciju. DIE LINKE će dati svoj doprinos demokratskoj kulturi sećanja. Želimo se osvedočiti da će kulturna istorija ove donedavno podeljene zemlje naći svoje mesto u evropskom kontekstu.

Sport za sve

DIE LINKE želi da poboljša okvirne uslove koji su neophodni da bi sport pojedincu omogućio da ostvari svoje potencijale. Sport ima važnu društvenu funkciju. DIE LINKE se zalaže za manju komercijalizaciju sporta koja služi maksimiranju profita, a veći naglasak stavlja na posredovanje vrednosti kao što su tolerancija, respekt i ferplej u sportu, kao i za trajno poboljšanje standarda kvaliteta u sportu u školama, kao i u profesionalnom sportu, da bi se deci i mladima prenela radost kretanja, suzbilo nasilje i diskriminacija, a svim ljudima, uključujući i invalide, bez obzira na socijalnu, etničku, versku pripadnost ili seksualno opredelenje, omogućilo bavljenje sportom, i da bi se, bez manipulacija, podsticale sportske aktivnosti prihvatljive za prirodnu okolinu i pristupačne svima.

Crkvene, verske i svetonazorske zajednice

DIE LINKE brani pravo svih ljudi na svetonazorsko ili versko opredeljenje. Zalažemo se za zaštitu verskih i svetonazorskih manjina. Laicizam za nas znači neophodnu institucionalnu odvojenost države i crkve.

Spremni da se nosimo sa svojom istorijskom odgovornošću, izvukli smo pouku iz nepravdi počinjenih prema vernicima u bivšem DDR-u. Još 1990. godine Predsedništvo PDS-a priznalo je svoju odgovornost za pro-mašenu politiku SED-a, koja je prouzrokovala tragične sudbine, diskriminaciju, sumnjičenja i bespomoćnu zaprepašćenost, pa su vernike, crkvu i verske zajednice zamolili za pomirenje. Danas se u partiji DIE LINKE hrišćani i hrišćanke i pripadnici drugih verskih zajednica, zajedno sa

ateistima, angažuju za zajedničke ciljeve i vrednosti, koji su ukorenjeni u velikim religijama, podjednako kao i u idejama prosvetiteljstva i humanizma: socijalnu pravednost, mir, ljubav prema bližnjem i toleranciju.

DIE LINKE poštuje crkve i verske zajednice, njihove socijalne aktivnosti i njihovu nezavisnost. Međutim, osnovna prava i prava radnika moraju vredeti i u crkvama i u verskim zajednicama te njihovim institucijama, a to vredi i za pravo na štrajk i Zakon o radničkim većima (BetrVG).

Ni na koji način ne smeju biti diskriminirani oni koji nisu izrazili svoje opredeljenje. Protivimo se bilo kakvoj zloupotrebi religije u političke svrhe. U školama bi trebalo prenositi znanje o religijama, te podsticati međusobnu toleranciju verskih zajednica. Nastavu bi trebalo da organizuje država u okviru svog obrazovnog mandata, za koju bi trebala obezbediti priznate kvalifikovane nastavnike, nezavisno od crkvenih ili verskih zajednica.

4.3. Na koji način učiti i istraživati? Slobodan pristup obrazovanju i znanju

Obrazovanje je jedno od ljudskih prava. Ono bi ljudima trebalo omogućiti da kao pojedinci i zajedno sa drugim ljudima vode slobodan život, suvereno o njemu odlučuju vodeći računa o svojoj društvenoj odgovornosti i aktivno utiču na razvoj društva. Za takvo emancipatorsko obrazovanje neophodno je da oni koji uče mogu samostalno da odlučuju o pitanjima koja ih se tiču. Takvo obrazovanje podstiče kreativnost, kritičnost i sposobnost delovanja, solidarnost i istorijsko-političku svest te razvija kompetencije za bavljenje ključnim društvenim i globalnim problemima čovečanstva. Obrazovanje je za nas šire shvaćen razvoj ličnosti i ne sme se ograničiti na sticanje znanja koja se ekonomski mogu iskoristiti. I na evropskom nivou se zalažemo za odgovarajući zaokret u obrazovnoj politici.

Obrazovanje za sve

Gotovo ni u jednoj drugoj industrijskoj zemlji socijalno poreklo nije toliko bitno za uspešnost obrazovanja kao u Nemačkoj. Obrazovni sistem pojačava socijalno isključenje, umesto da podstiče integraciju, te na izvestan način „cementira“ privilegije viših klasa u obrazovanju. Želimo da obrazovanje koje nikoga ne isključuje postane osnovno pravo i želimo stvoriti obrazovni sistem u kojem će sva deca i mladi moći što duže da zajedno uče i pritom dobiju optimalne podsticaje.

Obrazovanje mora biti besplatno. To vredi za predškolsko obrazovanje podjednako kao i za škole i stručno obrazovanje, te za studije. Obrazovanje je opšte dobro, a ne roba. Zato ono spada u odgovornost države, koja ga mora finansirati. Protivimo se privatizaciji u obrazovanju, zbog toga što bi to samo pojačalo nepravednosti i oslabilo javne obrazovne institucije. Da bi svi imali jednake izgledе u obrazovanju, neophodno je bolje finansiranje javnih obrazovnih institucija i bolja saradnja federalnog nivoa i saveznih pokrajina.

Mogućnosti dece i mladih da steknu obrazovanje uslovljene su njihovim životnim uslovima. Suživot u nekom gradu, ponuda rekreativnih i sportskih sadržaja takođe spada u nadležnost javnog sektora, koji ih mora podsticati, učiniti pristupačnim za sve i pritom voditi računa o dobrobiti dece i mladih. Da bi uslovi za učenje bili dobri, neophodni su i dobri radni uslovi nastavnika. Nesigurni radni odnosi, veliko radno opterećenje, malo vremena i loše plate u mnogim su područjima obrazovanja svakodnevna pojava. DIE LINKE je na strani sindikata koji se bore za bolje radne uslove i dobro socijalno osiguranje zaposlenih u obrazovanju.

Zalažemo se za demokratizaciju svih područja obrazovanja. Đaci, praktikanti i studenti trebalo bi da imaju pravo saodlučivanja o obrazovnim procesima.

Kvalitetno obrazovanje od obdaništa do daljeg usavršavanja

Zalažemo se za pravo svakog deteta na celodnevno obrazovanje i brigu počevši od predškolskog doba, nezavisno od prihoda roditelja. Radi boljeg podsticanja dece zalažemo se za visokoškolsko obrazovanje vaspitačica i vaspitača.

Cilj naše obrazovne politike je opšta škola (prim. prev: obuhvata više razrede osnovne i srednje škole) u kojoj bi đaci mogli zajedno učiti i ne bi bili razdvajani. Zahtev od kojeg kreću opšte škole jeste da sva deca i mladi, nezavisno od ličnih i socijalnih preduslova, budu podstaknuta na optimalan napredak u učenju i na sticanje najviših kvalifikacija.

Zahtevamo dovoljnu ponudu praktikantskih mesta u svim delovima zemlje, koja podrazumeva mogućnost izbora. U tome moraju učestvovati sva preduzeća koja bi plaćala solidaran doprinos iz tekućih prihoda. Želimo dobre naknade za praktikante u svim branšama, da bi se praktikanti što pre mogli samostalno izdržavati. Dualni sistem sa našeg je gledišta glavna okosnica stručnog obrazovanja. Želimo bolji kvalitet stručnog obrazovanja i zalažemo se za to da poslodavci, zaposleni i javni sektor

ubuduće ravnopravno rade na poboljšanjima. Zato bi i praktikanti trebali dobiti supstancijalna prava saodlučivanja u preduzeću, u stručnim školama i na radnom mestu.

DIE LINKE želi poboljšati ponudu fakulteta i povećati broj studenata. Zato bi fakulteti morali biti otvoreni i za đake koji su završili stručnu školu (prim. prev: sada u Nemačkoj samo đaci koji su pohađali gimnaziju mogu upisati fakultet). Svi bi studenti trebali imati pravo da sami biraju sadržajna težišta (kolegijume) tokom studija i svi bi trebali imati pristup magistarskom studiju. Obrazovanje i istraživanje moraju činiti celinu. Istraživanjima vezanim uz naoružanje nije mesto na fakultetima ili u istraživačkim centrima, a ekonomski interesi i komercijalni aspekti moraju biti u drugom planu. DIE LINKE kategorički odbija reklamiranje nemačke vojske u školama, u kojem učestvuju oficiri za odnose sa mladima ili se koriste planske igre i razni edukativni materijali. Umesto toga, nauka i obrazovanje bi trebali biti u službi ljudi i socijalnog, ekološkog i miroljubivog razvoja društva. Želimo se izboriti za više slobodnog prostora za kritičke pristupe u nauci.

Učenje ne prestaje sa prvim poslom. Zato želimo da dalje usavršavanje i celoživotno učenje postanu javni zadatak i individualno pravo. Preduzeća bi se trebala više angažovati oko stručnog usavršavanja zaposlenih. Istovremeno nam treba celovita javna ponuda sadržaja iz područja opšteg, kulturnog i političkog daljeg usavršavanja, koja bi bila besplatna. Želimo se boriti i protiv socijalne diskriminacije u stručnom i daljem usavršavanju i zato planiramo strukturnu reformu podsticaja za sticanje stručnih kvalifikacija i podsticaje za obrazovanje odraslih iz javnog budžeta. Svi odrasli koji žele steći kvalifikacije i obrazovati se, a nemaju potrebna sredstva, trebalo bi da dobiju podsticaje prema potrebama i nezavisno od toga jesu li roditelji. Kod ovih podsticaja ne bi postojala obveza povratka novca, a u perspektivi oni bi se odobrali i za sve sledeće mere obrazovanja (ne samo za primarno obrazovanje).

Multiplikovanje znanja i autorska prava

Želimo takav razvoj nauke koji će dovesti do veće društvene odgovornosti naučnika i onih koji primenjuju njihova istraživanja, a sve većem broju ljudi omogućiti da učestvuju u naučnim saznanjima i rezultatima istraživanja i eliminisati njihovu destruktivnu snagu. Privatni monopol nad društvenim znanjem suprotan je demokratskim principima slobodnog pristupa znanju kao opštem dobru i slobodnog pristupa celokupnom

inventaru znanja čovečanstva. Zato odbijamo privatizaciju naučnih institucija, kao i biblioteka, muzeja, pozorišta i drugih centara znanja i kulture. To uključuje i korišćenje nauke radi očuvanja prirodne okoline i procene negativnih posledica tehnologija.

DIE LINKE se zalaže za raznolikost i slobodu medija i modernih komunikacijskih sredstava, kao i za slobodno korišćenje interneta. Sve korisnice i korisnici trebalo bi da mogu slati i primati one podatke koje žele. Treba obezbediti neutralnost mreže i svim ljudima, bez obzira na to jesu li bogati ili siromašni, žive li u gradu ili na selu, omogućiti ravnopravan pristup internetu. To je takođe javni zadatak, kao što su to i afirmacija slobodno raspoloživog softvera (Open Source), organičavanje digitalnih prava vlasništva i očuvanje velikih i javih digitalnih arhiva znanja. Želimo ojačati autorska prava u odnosu na preduzeća koja ih koriste. DIE LINKE se zalaže za zabranu ugovora u kojima se sva prava korišćenja dela bez ikakvog prostornog ili vremenskog ograničenja za fiksni honorar ustupaju korisnicima (Total-Buy-Out). Zalažemo se za to da se za sve grupe autora dogovore obavezujuća pravila o naknadama, odnosno kolektivni ugovori za autore. Želimo da se rad profesionalnih kreativaca primereno honoriše, a istovremeno želimo postići ravnotežu, da se korišćenje u nekomercijalne svrhe ili dalja kreativna obrada ne bi prekomerno ograničili. U tom smislu želimo unaprediti autorska prava da bi bila primerena eri interneta.

Nema patenta na život

DIE LINKE se zalaže za globalnu zabranu patenata na biljke, životinje, ljude i druga živa bića, te njihove organe, gene, sekvence gena i metode veštačkog repliciranja, odnosno uzgoja. Zato treba izmeniti međunarodne sporazume, na primer Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva (TRIPS) ili propis o patentima na nivou Evropske unije (Konvencija o priznavanju evropskih patenata).

DIE LINKE je solidarna sa organizacijama za zaštitu okoline, poljoprivredu, razvojnu pomoć i zaštitu potrošača, koje se suprotstavljaju sve većoj monopolizaciji semena i domaćih životinja kroz patente. Nekoliko koncerna usmerenih samo na profit na štetu opšteg dobra nastoje dobiti što šira patentna prava, da bi mogli zarađivati na licencama za sadnju i uzgoj, istraživanjima i preradi, hrani za ljude i hrani za životinje, koje bi se ustupale seljacima, profesionalnim vrtlarima i hobi vrtlarima, malim i srednjevelikim uzgajivačima, prerađivačima prehrambenih proizvoda i potrošačima. Ovde je reč o želji za dominacijom čitavim poljoprivrednim

i prehrambenim sektorom, dakle o velikom biznisu nekoliko koncerna za genetičku tehnologiju u poljoprivredi. Poljoprivrednici i vrtlari sve više zavise od njih. Biopatenti vode smanjenju biološke raznolikosti, smanjenju broja biljnih sorti i pasmina domaćih životinja u poljoprivredi i stočarstvu. Biopatenti koče napredak u uzgoju životinja i poljoprivredna istraživanja.

DIE LINKE biopatente smatra načelnim zlom zato što podstiču biopirateriju. Istraživači i preduzeća zaštitom patenta stižu prava raspolaganja genima, koje su u najboljem slučaju otkrili, ali nipišto „izumeli“. Ovaj oblik „naučnog kolonijalizma“ nema nikakvu etičku osnovu. Tome se ne mogu odupreti pre svega domorodački narodi i zemlje u razvoju. Genom svih živih bića na ovoj planeti, koji postoji već milionima godina, nije ničije vlasništvo. Treba zabraniti takav oblik biopiraterije.

4.4. Kako očuvati prirodu i društvo? Socijalno-ekološka transformacija

DIE LINKE socijalno-ekološku transformaciju u Nemačkoj i Evropi smatra jednim od svojih najvažnijih ciljeva i bitnim međuresornim zadatkom u svim područjima politike.

Svaki čovek ima jednako univerzalno pravo na udeo u onome što svet nudi, te podjednako i univerzalnu obvezu da zaštiti svoju životnu osnovu. Jednakost prava korišćenja i jednakost obveze zaštite zato moraju postati ideja vodilja globalnog delovanja. Evropska unija i Nemačka na međunarodnom planu moraju preuzeti ulogu predvodnika. Pritom se ne radi samo o poštovanju ciljeva Ujedinjenih naroda vezanih uz smanjenje siromaštva, gladi, mortaliteta dece, nepismenosti, zaostajanja u razvoju i uništenja okoline, nego bi Nemačka i EU trebale prve kročiti tim putem i poslužiti i drugima kao uzor. Za to je neophodna socijalno-ekološka transformacija našeg društva. Ovo preporučujemo ne samo zbog ekoloških aspekata, nego i zbog toga što je to i etička, socijalna i ekonomska neophodnost. Današnja proizvodnja i konzumacija ne mogu doprineti pravednosti, između ostalog, i zbog toga što nisu ekološki; a ne mogu doprineti ni zaštiti okoline, između ostalog, i zbog toga što nisu pravedni.

Smanjenje potrošnje sirovina i energije, što je u međuvremenu postalo opšteprihvaćen cilj, moći će biti ostvareno samo ako društvo istovremeno postane socijalno osvešćenije, demokratičnije i slobodnije. Samo će tako novi načini življenja koji su prihvatljivi za okolinu i novi tip blagostanja

moći biti prihvaćeni. Socijalna sigurnost, pouzdani i dovoljni prihodi i profesionalni izgledi, manje prevlasti u sferi rada i u društvu uopšte osnova su za bolje međuljudske odnose, te više zdravlja, obrazovanja, kulture i slobodnog vremena. Za sretnije društvo koje troši manje resursa neophodna je veća jednakost. DIE LINKE nipošto ne želi ljudima propisivati na koji će način živeti, postoje brojni ekološki (prihvatljivi) životni stilovi. Presudno je da ničiji ekološki „otisak“ ne pređe globalno dopušten okvir, dakle da se ne proizvede više od cca. jedne tone ugljen-dioksida godišnje. Kako ćemo doći do toga, to je prepušteno individualnoj slobodi, ali nije isključivo individualni zadatak. Bitno je da se okvirni uslovi koncipiraju tako da manja potrošnja resursa bude atraktivna za sve.

Za perspektivno privređivanje u budućnosti neophodno je smanjiti potrošnju fosilnih energenata za 90 odsto. I kod drugih resursa biće neophodno značajno smanjenje potrošnje, sličnog reda veličine. DIE LINKE zato traži da profit više ne bude glavna maksima u proizvodnji roba i usluga, nego da se rukovodimo socijalnim i ekološkim ciljevima. Presudno je povezivanje ekološke orijentacije sa više socijalne pravde i većim mogućnostima individualnog samoostvarenja. Ako radi ekološkog usmeravanja razvoja porastu i troškovi potrošnje prirodnih resursa, npr. uvođenjem poreza na emisije CO₂, siromašni bi morali nesrazmerno više profitirati od tih prihoda, bilo da je reč o direktnim plaćanjima, bilo o izgradnji javne infrastrukture.

Privreda koja polazi od socijalnih i ekoloških ciljeva ne teži rastu samo radi rasta. Rast bruto domaćeg proizvoda ne vodi automatski do većeg blagostanja. Socijalno-ekološka transformacija znači smanjenje pritiska na društvo i privredu, koji nastaje usled preterane usredsređenosti na profit i nepravednih odnosa koji stvaraju pritisak. Velika nejednakost u raspodeli dohotka, imovine, radnog vremena, prekomerno zaduženje države i nedovoljna pokrivenost rizika sistemima socijalnih osiguranja onemogućuju prekid fiksiranosti na rast. Životni i radni uslovi u kojima je naglasak na dominaciji i konkurenciji podstiču ekološki i socijalno problematične privredne aktivnosti i oblike konzumiranja.

Želimo da se sva područja politike rukovode socijalno-ekološkom transformacijom privrede i društva. U to se ubrajaju pre svega privredna i finansijska politika, socijalna i obrazovna politika, politika prema nauci, istraživanju i tehnologiji, strukturna i regionalna politika, ali i saobraćajna i mirovna politika.

Zaštita klime i zaokret u energetici

DIE LINKE restrukturisanje energetskog sektora povezuje sa decentralizovanim strukturama za proizvodnju energije i snabdevanje energijom. To bi trebalo dovesti do demokratizacije energetike, potaknuti participaciju građana i doprineti smanjenju emisija CO₂. Dugoročno će to rezultirati sigurnim snabdevanjem energijom, koje je prihvatljivo za okolinu, nezavisno od uvoza i svima pristupačno sa obzirom na cenu.

DIE LINKE se zalaže za to da se emisije stakleničkih gasova u Nemačkoj do 2020. godine bezuslovno prepolove u odnosu na 1990. Želimo uticati na njihovo smanjenje za barem 90 odsto do sredine veka. Naš je cilj 100-postotno snabdevanje iz obnovljivih izvora energije do 2050, koje bi bilo prioritetno kod iskorišćavanja regionalnih izvora. To ćemo postići definisanjem graničnih vrednosti za emisije CO₂, a ne kroz trgovanje emisijskim pravima koje počiva na situaciji na tržištu. Na taj bi način u regionima nastala nova radna mesta i bilo popravljeno stanje gradskih budžeta.

Korišćenje biomase iz samorastućih sirovina za proizvodnju energije opravdano je samo ako je obezbeđeno snabdevanje hranom za ljude i životinje iz vlastitih izvora i ako postoji dovoljno industrijskih sirovina iz poljoprivrede. Odbijamo uvoz biomase dobivene prekomernom eksploatacijom ili iz monokultura. Energetsko korišćenje biomase ne sme dovesti do poskupljenja hrane i mora biti održivo.

Zakon o obnovljivim izvorima energije je najuspešniji reorganizacijski zakon. Zalažemo se za njegovo očuvanje i proširenje, da bi se i kod puštanja u mrežu osigurao primat energije iz obnovljivih izvora. Troškove te preraspodele koji rastu sa uspehom ovih ekoloških nastojanja, pre svega će morati podmiriti veliki industrijski i privatni potrošači. Osnovna potrošnja sa obzirom na cenu mora biti pristupačna svima, a razlika će se finansirati iz većih iznosa koje će plaćati veliki potrošači.

Tražimo zatvaranje nuklearnih elektrana bez odglaganja i zabranu izvoza nuklearne tehnologije. U Ustav treba ući zabrana bilo kakvog – mirnodopskog ili vojnog – korišćenja nuklearne energije. Definisanje lokacija za trajna odlagališta mora biti otvoren i transparentan proces, u što treba uključiti i stanovnike, a nuklearni otpad mora biti deponovan o trošku proizvođača na mestima sa najmanjim rizikom.

Želimo sprečiti izgradnju novih termoelektrana na ugalj i akumulaciju ugljen-dioksida u podzemnim skladištima. Korišćenje uglja mora poskupeti do te mere da vođenje postojećih i projektovanje novih termoelektrana na ugalj ekonomski postane neisplativo.

Poboljšanje energetske efikasnosti kao deo zaokreta u energetskej politici tiče se svih društvenih sfera. Veliki potencijal postoji pre svega u optimalizaciji potrošnje energije u izgradnji i održavanju zgrada. Mere sanacije koje se ne mogu refinansirati manjim troškovima energije moraće se subvencionirati. Troškove ne bi trebali snositi zakupci, nego bi se pokrili iz profita elektroprivrede. Zato tražimo da se energetskei koncerni prenesu u javno vlasništvo i da se uvede demokratska kontrola tih preduzeća sa ciljem da se ostvari ekološki odgovoran odnos prema energiji i socijalno odgovorno finansiranje neophodnih mera rekonstrukcije.

Radi poboljšanja energetske efikasnosti elektrouređaja želimo uvesti zakonske odredbe koje garantuju da će standardi uređaja koji imaju najmanji utrošak energije i resursa tokom čitavog životnog veka ubrzo postati norma. Kao dalji kriterijum kod procene će se uzeti u obzir i mogućnost popravke uređaja. Tu bi regulativu zatim trebalo preslikati i na druge proizvode.

Sredstva koja su se do sada trošila za istraživanje i subvencioniranje nuklearne energije, uključujući nuklearnu fuziju i fosilne energente, preusmeriće se u izgradnju elektrana za obnovljive izvore energije i razvoj novih metoda za akumuliranje na taj način dobivene energije, poboljšanje energetske efikasnosti, te u izgradnju mreža i regulisanje njihovog rada. Posebno treba podsticati nadogradnju mrežne infrastrukture sa velikim udelom alternativnih izvora energije sa većim oscilacijama, na primer integrisanjem rekuperacije toplote.

Priroda je naš život

Ako jedni koriste prirodu, to ujedno znači da drugima uskraćuju njeno korišćenje. To forsira stalni rast, ugrožava elementarno pravo na razvoj drugih. Održivo raspolaganje prirodnim resursima nije faktor troškova, nego nam otvara vrata prema budućnosti vrednoj življenja. Želimo očuvati prirodne biotope, u Nemačkoj, u Evropi, u celom svetu. Treba očuvati biološku raznolikost, radi nje same i kao našu životnu osnovu. U to spadaju očuvanje i zaštita velikih prirodnih sredina na planeti, jednako kao i povezivanje zaštićenih područja. Šume, mora i prirodne pejzaže treba koristiti i zaštititi tako da se očuva njihova regenerativna sposobnost, a za to bi trebao biti odgovoran javni sektor. Prenos korišćenja zaštićenih područja na privatna lica ne bi pomogao ostvarenju tog cilja. Radi ekoloških udruženja, kao i radi građana, težimo većim demokratskim pravima u planiranju, kontroli i ulaganju veta. Zalažemo se da se prirodni rečni

tokovi koriste kod zaštite od poplava, ali i za očuvanje njihovih tipičnih životinjskih i biljnih vrsta, kao i estetskih vrednosti naplavnih pejzaža.

Uznapredovalo betonizaciju prirodnih površina radi potreba izgradnje naselja i saobraćajnica želimo sprečiti intenzivnijim razvojem užih centara gradova, manjim distancama od mesta stanovanja do radnih mesta i izgradnjom javnog prevoza. Promene u strukturi naselja moraju biti u korelaciji sa drugačijom strukturom cena. Stanovanje, trgovina i zanati u užem pojasu oko centra grada mogu se finansirati iz prihoda od naknade za novoizgrađene površine. Poželjne sadržaje treba pojednostiti, a kod nepoželjnih otežati uslove, pri čemu ne smemo limitirati mogućnosti siromašnijih stanovnika. Kod kirija i cena zemljišta u centru grada treba odrediti gornju granicu, da bi naselja i šoping centri izgrađeni „na livadi“ izgubili na atraktivnosti.

Zalažemo se za zaštitu divljih i domaćih životinja, posebno za primenjene uslove uzgoja domaćih životinja u poljoprivredi, koji moraju odgovarati specifičnim potrebama pojedine vrste, te za ukidanje eksperimenata na životinjama. Tražimo znatno povećanje udela ekološke poljoprivredne proizvodnje i tražimo da sva poljoprivredna gazdinstva rade prema tim načelima. Da bi se to postiglo, želimo – slično kao i kod obnovljivih izvora energije – uvesti pogodnosti kod cena ekoloških proizvoda, pri čemu bi se razlika finansirala npr. doprinosima konvencionalne proizvodnje. Tako bi kupovina bio-proizvoda postala pristupačna svima.

Premda je u međuvremenu postala državni cilj, još smo daleko od efikasne zaštite životinja. Zalažemo se da udruženja za zaštitu životinja u čitavoj Nemačkoj imaju pravo na podizanje tužbe. Socijalno zakonodavstvo trebalo bi omogućiti primereno držanje životinja. Uslove za transport, uzgoj i držanje životinja u zoološkim vrtovima treba pooštriti i podvrći demokratskoj kontroli. DIE LINKE se zalaže za posebnu oznaku „Zaštitna životinja“ na prehrambenim proizvodima. Poljoprivredne genetičke tehnologije zbog nesagledivih rizika kategorički odbijamo, a obveze označavanja treba svesti na granične vrednosti koje je tehnički moguće dokazati. Odbijamo patente na životinje i biljke.

Mobilnost za sve – ekološka prekretnica u saobraćaju

Održiv razvoj infrastrukture polazi od smanjenja obima saobraćaja, kraćih relacija i transportnih sredstava koja troše manje energije. Zadovoljnije osnovnih potreba za mobilnošću mora biti u najvećoj mogućoj meri prihvatljivo za okolinu i pristupačno za sve građane nezavisno od dubine

džepa. Mobilnost je jedan od bitnih elemenata usluga od javnog interesa. Naš je cilj stvaranje ponude javnog prevoza u svim delovima zemlje bez ograničenja, sa dobrim mogućnostima presedanja i cenama koje su socijalno prihvatljive. Besplatan gradski javni prevoz je vizija koju dugoročno želimo ostvariti. Javni gradski i međugradski prevoz treba regulisati i njime upravljati vodeći računa o interesima putnika, zaposlenih, ekoloških udruženja i drugih subjekata na principima saradnje i demokratije.

Nemačke željeznice (DB) moraju se podvrći široj demokratskoj kontroli. Odbijamo privatizaciju javnih saobraćajnih preduzeća. Dugoročan cilj je da željeznički saobraćaj bude isključivo pod uticajem javnog sektora. Federalni nivo mora se pobrinuti za celovitu izgradnju železničkih trasa, a saveznim pokrajinama na raspolaganje treba staviti dovoljno sredstava da bi obezbedile saobraćajne usluge i izgradnju infrastrukture za javni prevoz putnika. Odbijamo izgradnju autobuske mreže za međugradski i međunarodni prevoz, koja bi konkurisala železnici.

U planiranje saobraćajnih projekata treba u većoj meri uključiti građane i predstavnike interesa od samog početka, te omogućiti održavanje referenduma u ranoj fazi.

Želimo korenitu reformu projektovanja saveznih saobraćajnica i planiranja projekata za povećanje mobilnosti prihvatljivih za okolinu. Okosnica naše koncepcije za mobilnost je kombinacija ekološki prihvatljivih oblika saobraćaja – pešačkog, biciklističkog, autobuskog i železničkog. Želimo povećati udio relacija ekološki prihvatljivog saobraćaja, a smanjiti individualni drumski saobraćaj. U prostornom planiranju se zalažemo za kraće relacije između stambenih i rekreativnih zona, te lokacija na kojima se nalaze radna mesta i obrazovne institucije, kao i za strukturu naselja sa što više pešačkih i biciklističkih staza. Želimo postići i vidno poboljšanje kvaliteta života kroz prenamenu saobraćajnih površina: rekreativne zone u blizini grada, umesto opterećenja bukom i izduvnim gasovima.

Odbijamo proširenje mreže autoputeva i magistralnih puteva. Zalažemo se za ograničenje brzine na 120 km/h na autoputevima. Automobili na električni pogon ili biogorivo nisu rešenje za probleme koji nastaju zbog trošenja energije i resursa, te pretrpanih puteva i saobraćajnih nesreća.

Vazdušni saobraćaj unutar Nemačke treba u potpunosti, a unutar Evrope većim delom preusmeriti na železnicu. Prvi korak u tom smeru bilo bi uvođenje poreza na kerozin u čitavoj EU i međunarodni porez na aviokarte. Treba prestati subvencionirati aerodrome. Robni transport

treba znatno redukovati, pri čemu eksterne troškove treba uračunati u troškove prevoza. Sredstva za to su uvođenje većeg poreza na naftne derivate i obvezujuće putarine za kamione u čitavoj Evropi. Preostali robni transport želimo prvenstveno preusmeriti na železnicu, te morski i rečni prevoz, koji su prihvatljivi za okolinu. Porezom na fosilna goriva, po mogućnosti u čitavom svetu, a alternativno u Evropi, želimo podsticati oblike pogona koji štede resurse i čuvaju okolinu. Kroz kooperaciju lučkih gradova, a ne njihovu konkurenciju, možemo ciljano preusmeriti robne tokove i optimalno iskorisiti postojeće kapacitete i infrastrukturu. Modernija flota za rečni prevoz koristila bi se ciljano, iskoristila bi inovacije i ne bi iziskivala dalju izgradnju mreže reka i kanala.

Investicije u prometnu infrastrukturu moraju biti održive i usmerene na neometan saobraćaj. Treba smanjiti opterećenje ljudi i zdravlja bukom i štetnim materijama u vazduhu, kao što su sitna prašina i azotni oksidi. Duž postojećih saobraćajnica i na aerodromima saobraćajnu buku treba znatno smanjiti strožim graničnim vrednostima i aktivnom zaštitom od buke. Zauzimamo se za zabranu noćnih letova.

Regionalni privredni tokovi

Želimo omogućiti prelazak na regionalne privredne tokove koji stvaraju radna mesta u regionu i koriste tamošnje sirovine. Za to su nam potrebni ne samo regionalni razvojni fondovi i drugačije metode poravnaja finansija na nivou gradova, nego i strukturni podsticaji te podsticaji za pokretanje poslova, ali i decentralizirana proizvodnja prehrambenih proizvoda i snabdevanje energijom i veće cene transporta. I druge segmente javne infrastrukture kao što su vodosnabdevanje, odvod otpadnih voda, odlaganje otpada, te usluge od javnog značaja kao što su zdravstvo i kultura po mogućnosti treba organizovati regionalno i decentralizirano.

Zalažemo se za konsekventno restrukturiranje odlaganja otpada da bi se postiglo upravljanje resursima koje je energetski efikasno. Zbog toga zakon o recikliranju treba razviti dalje u smislu većeg korištenja i udela recikliranih materijala, te strožih kriterijuma. Izvoz otpada treba zabraniti. Cilj je postići spojivost otpada koji su proizveli ljudi sa prirodnim ciklusima. To znači da korišćenje repromaterijala i hemijskih proizvoda treba dopustiti samo u onoj meri u kojoj ne opterećuju prirodne procese i ne stvaraju otpadne materije koji se ne mogu reciklirati.

4.5. Na koji način iz osnova promeniti Evropsku uniju? Demokratija, socijalna država, ekologija i mir

Evropska unija neposredno i u sve većoj meri utiče na život građanki i građana svih zemalja članica. Odluke Evropskog parlamenta, Evropskog veća, sastavljenog od šefova država i vlada zemalja članica, Evropske komisije i Evropskog suda pravde bitno se odražavaju na uslove života i svakodnevnicu ljudi u Nemačkoj. Odluke donesene na nivou EU-a od središnje su važnosti za osiguranje mira, privredni i socijalni razvoj, kao i rešavanje ekoloških izazova ne samo u Evropi nego i izvan granica kontinenta. Suočavajući se sa time, levo usmerena politika u Nemačkoj mora danas više no ikada misliti u evropskoj dimenziji i podnositi vlastite predloge za formiranje evropske politike. Evropska unija predstavlja neizostavni nivo političkog delovanja za partiju DIE LINKE.

Zajedno sa drugim partijama levice zalažemo se za radikalnu promenu politike u Evropskoj uniji. Želimo drugačiju, bolju EU. Evropska unija mora se pretvoriti u istinski demokratsku, socijalnu, ekološku i mirotvornu uniju.

Međutim, ugovorne osnove Evropske Unije tome ne pogoduju. Iz tog smo razloga odbili Ugovor iz Lisabona. Naša je kritika bila i ostala uperena protiv stajališta iznesenih u tekstu tog ugovora, koja se pre svega odnose na militarizaciju bezbednosne i odbrambene politike EU-a, zatim protiv usklađivanja osnovne orijentacije EU-a sa merilima neoliberalne politike, protiv odustajanja od klauzule socijalne države, protiv deklarisanog cilja intenziviranja saradnje policija i bezbednosnih službi, kao i protiv i dalje prisutnog deficita demokratije u Evropskoj uniji i njenim institucijama.

Kriza evra dokazala je još jednom da evropski ugovori ne pogoduju demokratskoj, socijalnoj, ekološkoj i mirotvornoj Evropi nego, upravo suprotno, doprinose produblivanju krize.

Evropskoj uniji potreban je nov početak sa celovitom revizijom onih osnovnih elemenata u primarnom pravu EU-a koji su militaristički, nedemokratski i neoliberalni. Zbog toga se i dalje zalažemo za ustav u čijem će oblikovanju da učestvuju građanke i građani i o kojem će moći da glasaju na referendumu, organizovanom u istom trenutku u svim zemljama članicama EU-a.

Ne želimo ništa manje od dubinske promene politike u Evropskoj uniji, koja će u interesu velike većine ljudi postaviti evropsku integraciju na nove osnove.

Želimo Evropsku uniju koja neće žrtvovati demokratiju i suverenitet nacionalnih država finansijskim tržištima. Odbijamo sve napade na demokratiju u Evropi, kao na primer kroz etabliranje prava na direktan pristup nacionalnim budžetima država članica.

Želimo mirotvornu Evropsku uniju koja zabranjuje rat u smislu Povelje UN-a, koja nema strukture sposobne za napad ni oružje za masovno uništenje, koja je odustala kako od razvoja vojnih kapaciteta i sposobnosti za globalne vojne intervencije, tako i od vojnih operacija u svetu. Mi smo se opredelili za razoružanje, civilnu saradnju i razvoj partnerskih odnosa u Evropi i celom svetu.

Želimo Evropsku uniju bez socijalnog isključivanja i siromaštva, Evropsku uniju u kojoj je garantovan dobro plaćen i socijalno osiguran posao i dostojanstven život za sve. Socijalna država mora spadati u vrednosti i ciljeve EU-a, a njeno provođenje mora imati status najvišeg prioriteta kod svih političara EU-a. DIE LINKE se zauzima za uvođenje klauzule o društvenom napretku u primarno pravo EU-a. Isto kao što se u Evropskoj uniji nadzire tržišno takmičenje, tako se na području čitave Unije mora kontrolisati i poštovanje socijalnih propisa, a svako njihovo kršenje kazniti. Da bi se sprečio poreski damping, DIE LINKE traži da se, osim unificiranja osnovice za oporezovanje preduzeća, na nivou cele EU odredi minimalna poreska stopa na dobit u primerenoj visini.

Želimo Evropsku uniju čiji su pravni osnovi sa aspekta privredne politike formulisani neutralno, a otvoreni su i prema mešovitom privrednom poretku sa jakim javnim sektorom i prema budućim pravcima društvenog razvoja. Privredna politika EU-a treba da podstiče socijalni napredak i promenu ekoloških struktura. Za to je potrebno više javnih investicija i jačanje zajedničke privrede. Pakt o stabilnosti i rastu mora biti zamenjen Paktom za održivi razvoj, zapošljavanje sa punim radnim vremenom, socijalnu sigurnost i zaštitu okoline, koji će u sebi sadržavati i mere za stabilnost spoljnotrgovinskih odnosa. Evropskoj uniji potrebna je koordinirana privredna politika pod demokratskom kontrolom, koja suzbija damping i neloyalnu konkurenciju ostvarenu smanjivanjem plata i pogoršanjem uslova rada, socijalnih usluga i ekoloških standarda. Evropska centralna banka mora da bude pod demokratskom kontrolom, a njeno

delovanje fokusirano ne samo na stabilnost cena, nego i usmereno prema zapošljavanju i održivom razvitku.

Želimo zajedničku Evropsku agrarnu politiku sa doslednom socijalnom i ekološkom orijentacijom, koja će imati više sluha za probleme i potrebe zemalja u razvoju. Preduzeća odnosno subjekti primarne agrarne proizvodnje moraju, nezavisno od veličine pogona i oblika gazdovanja, dobiti subvencije za unapređivanje socijalnih uslova i ekološku proizvodnju, kako bi se smanjio uticaj kapitala iz nepoljoprivrednog sektora.

Želimo Evropsku uniju koja se globalno zalaže za uvođenje strože kontrole nad finansijskim tržištima, kako bi ona ponovo počela služiti opštim interesima, a ne špekulacijama. Kontrola protoka kapitala mora se realizovati na evropskom nivou. Evropskoj uniji potrebna je javna institucija koja će državama direktno odobravati kredite, a ne preko stranputica privatnih poslovnih banaka.

Želimo Evropsku uniju sa jakim Evropskim parlamentom i transparentnim procesima odlučivanja u svim evropskim institucijama, uz jaču direktnu participaciju građanki i građana. U evropskoj politici ljudska prava i osnovne slobode, kao deo ustavne tradicije Evrope, moraju imati prednost pred osnovnim slobodama zajedničkog tržišta.

Želimo Evropsku uniju u kojoj će žene i muškarci biti istinski ravnopravni, a diskriminacija na osnovu etničkog porekla, pola, vere ili uverenja, invaliditeta, starosti ili seksualnog opredelenja i rodnog identiteta isključena. Želimo da žene napokon dobiju iste mogućnosti u profesiji i društvu kao muškarci. Za to su potrebne zakonske mere da bi se, na primer, osiguralo čuvanje dece i suzbila diskriminacija na tržištu rada i razlike u platama.

Želimo solidarno proširenje Evropske unije u kojoj će se sva pitanja – posebno subvencijskih programa i investicijske politike – rešavati uz partnersku saradnju regiona, pri čemu će poboljšanje uslova rada i života biti u prvom planu. Iz budžeta Evropske unije se preraspodelom sredstava, ali i povećanjem finansijskih doprinosa zemalja članica, moraju za to biti izdvojena adekvatna sredstva i stavljena na raspolaganje.

Želimo Evropsku uniju u kojoj će biti zagarantovani pravna država, sloboda i sigurnost, a borba protiv kriminala neće se voditi na teret ljudskih prava i osnovnih sloboda. Evropska unija mora se opredeliti za načelo trodeobe vlasti i odvajanje policije, tajnih službi i vojske. Osnovno pravo na azil mora biti zagarantovano. Zbog toga se mora ukinuti Evropska

agencija za zaštitu granica (FRONTEX). Neofašizam, ksenofobija, rasizam, religijski fundamentalizam, seksizam i homofobija moraju se linearno kažnjavati na nivou cele Evropske unije.

Želimo Evropsku Uniju koja će kao deo jednog sveta podsticati ravnopravne međunarodne odnose, težiti ostvarenju solidarne svetske privrede i biti dorasla svojoj odgovornosti u rešavanju globalnih problema.

To su načela na kojima ćemo zasnivati svoj celokupni politički rad.

Od leve se u Evropi traži da zauzme poziciju u borbi za Evropsku uniju. Moguće je ostvariti drugačiju Evropu, Evropsku uniju koja koristi svoj stvaralački potencijal u interesu miliona ljudi u celom svetu – ako uspe da se promene politika i razvoj Evropske unije i da se EU usmeri prema miru i mirnom rešavanju sukoba, demokratiji, prevazilaženju patrijarhata, socijalnoj sigurnosti, ekološkoj održivosti i privredi koja služi ljudima. Takva bi Evropa u odlučnoj meri doprinela tome da i drugačiji svet postane moguć.

DIE LINKE će doprineti da se borba protiv neoliberalne politike u opštinama, regionima i zemljama članicama u sve većoj meri počne voditi i na nivou EU-a. Mi ćemo svoj pristup evropskoj politici zastupati u protestima protiv politike Evropske unije i zemalja članica, jednako kao i u parlamentima na svim nivoima. Želimo da uverljivim, konkretnim projektima pridobijemo ljude i damo im hrabrost da se ponovno politički angažuju. Na taj način možemo da ostvarimo svoj politički cilj demokratske, socijalne, ekološke i miroljubive transformacije osnova Evropske unije. Na taj način ćemo sprečiti neofašiste i rasiste da u zemljama članicama Evropske unije dobiju podršku za svoje ideologije koje preziru ljude.

4.6. Kako da postignemo mir? Razoružanje, kolektivna bezbednost i zajednički razvoj

DIE LINKE je internacionalistička partija mira, koja se zalaže za nenasilje, bilo unutar društava, bilo između država. Iz toga proizlazi naš angažman protiv rata, kršenja međunarodnog prava, povreda ljudskih prava i militarističke logike razmišljanja u rešavanju sukoba. Osim kritike aktera nasilja i struktura vlasti koje podstiču nasilje, naš je cilj rasvetliti prave uzroke sukoba i njihov kontekst. Zajedno sa mirovnim pokretima i svim miroljubivo orijentisanim partnerima tražimo puteve do strukturalne prevencije nasilja i mirnog rešavanja sukoba sredstvima civilnog društva.

Naša ideja vodilja je predstava o pravednom miru, koji znači više od same odsutnosti nasilja, jer on podrazumeva da su socijalni kao i ekonomski i ekološki održivi uslovi nužna pretpostavka za trajan miran razvoj.

DIE LINKE zasniva svoju internacionalističku politiku na četiri principa: miru kroz kolektivnu i uzajamnu bezbednost, razoružanju i nesposobnosti struktura za napade; solidarnoj politici prevazilaženja siromaštva, nerazvijenosti i uništavanja okoline; angažmanu za demokratsku, socijalnu, ekološku i mirotvornu Evropsku uniju; te reformi i jačanju Ujedinjenih nacija.

Mir u solidarnosti umesto ratova

Za partiju DIE LINKE rat nije sredstvo politike. Tražimo da se ukine NATO i zameni kolektivnim bezbednosnim sistemom, u kojem će učestvovati Rusija, a središnji će mu cilj biti razoružanje. Bez obzira na odluku o ostanku Nemačke u NATO-u, DIE LINKE će se u svakoj političkoj prilici zalagati za izlazak Nemačke iz vojnih struktura Severno-atlantskog saveza i za to da nemačke oružane snage (Bundeswehr) više ne budu pod vrhovnom komandom NATO-a. Tražimo da se smesta prekinu sve borbene operacije nemačke vojske. U to spada i svako nemačko učestvovanje u vojnim operacijama pod mandatom UN-a na osnovu poglavlja VII Povelje UN-a, pogotovo zbog toga što Savet bezbednosti još nikad nije u skladu sa Poveljom donosilo odluke protiv agresora, poput NATO-a u ratu u Jugoslaviji ili SAD-a u ratu u Iraku. Da bi se zadobila podrška za militarizaciju spoljne politike, sve se više govori o „civilno-vojnoj saradnji“ i koncepcijama „umrežene bezbednosti“. DIE LINKE odbija povezivanje vojnih i civilnih mera. Ne želi da se pomoć civilnog društva instrumentalizuje za vojne svrhe. Naša partija želi da se zabrana izvoza oružja unese u Ustav.

Reforma i jačanje Ujedinjenih nacija

DIE LINKE kao internacionalistička partija smatra da su međunarodno pravo i Ujedinjene nacije najvažnije institucije za mirno sporazumevanje među državama i društvima na Zemlji. Čovečanstvo se sa globalnim izazovima može suočiti samo mirno, dijalogom i multilateralno i u okviru zakonskih normi, koje se uz sveopšti konsenzus stalno razvijaju. Ujedinjene nacije se moraju vratiti svojoj osnovnoj Povelji. Problemi i izazovi poput siromaštva, klimatskih promena, pandemijskih bolesti, ratova, nestašica hrane, snabdevanja pitkom vodom, energetske sigurnosti,

regulisane globalizacije ili pravednih ekonomskih i trgovinskih struktura prioritetne su teme za sve, a razmatrati ih i približiti rešenju može se samo u globalnom zajedništvu. Središnji zadatak Ujedinjenih nacija ostaje obezbeđenje svetskog mira, a to pretpostavlja prevenciju, prekidanje sporova i održivo civilno rešavanje sporova na osnovu međunarodnog prava. Tome posebno služe načela odustajanja od primene sile i jednake bezbednosti za sve, te, dalje, pravila za mirno rešenje sukoba u skladu sa idejom i tekstom Povelje. Za to je neophodna reforma, koja je već odavno trebala da bude provedena, a uključivala bi davanje većih prava UN-u, veća ekonomska prava, više efikasnosti organizacija UN-a i bolju legitimaciju Saveta bezbednosti UN-a. Posebno nedostaje jača zastupljenost afričkih i latinoameričkih država. Neophodno je i prenošenje većih prava i ovlašćenja sve brojnijoj Generalnoj skupštini UN-a. Međutim, i regionalne organizacije poput OEBS-a mogu da daju specifičan doprinos realizaciji ciljeva Povelje.

Razoružanje i strukturalna nesposobnost za napad

Umesto naoružavanja, vojnih operacija u inostranstvu i partnerstva EU-a i NATO-a, dakle umesto ratne logike, potreban je zaokret prema miroljubivoj spoljnoj i bezbednosnoj politici koja se strogo pridržava u Povelji UN-a zacrtane zabrane nasilja u međunarodnim odnosima. Partija DIE LINKE se zato zalaže za razoružanje i kontrolu naoružanja i zahteva strogu zabranu izvoza oružja i restrukturiranje oružanih snaga u isključivo odbrambene potencijale. EU i Nemačka moraju odustati od svih vrsta nuklearnog oružja, sve nuklearno oružje raspoređeno u Nemačkoj mora biti povučeno i u celosti uništeno. Sve oružje za masovno uništenje mora biti zabranjeno. Evropska unija trebala bi preuzeti vodeću ulogu u civilnoj prevenciji sukoba i izgraditi za to potrebne kapacitete. Zato treba da odbaci vojno-civilni resor spoljnih poslova EU-a, učestvovanje u vojnim operacijama u okviru Zajedničke spoljne i bezbednosne politike (CFSP) i Evropske bezbednosne i obrambene politike (ESOP) kao i u okviru Evropskih borbenih grupa i Snaga za brzo delovanje EU-a. DIE LINKE se protivi militarizaciji Evropske unije.

DIE LINKE odbija transformaciju nemačke vojske u snage za vođenje rata, koje mogu da se rasporede u celom svetu. DIE LINKE se zalaže za postepeno razoružanje nemačke vojske, a pre svega za razoružanje onih delova koji su najsposobniji za vođenje rata. Razoružanje mora pratiti program za prekvalifikaciju zaposlenih u industriji naoružanja,

vojnkinja i vojnika, a nekretnine i logistički kapaciteti nemačke vojske moraju biti prenamenjeni.

DIE LINKE je kao svoj dugoročni cilj zacrtala Nemačku i Evropu bez vojski, a svet bez rata. Ustavom je zabranjena priprema i učestvovanje u agresorskim ratovima. Sa nemačkog tla više nikad ne sme da se povede rat – toj se zapovesti ponovo mora pridati važnost. Nemačka vojska mora se povući iz svih operacija u inostranstvu, njeno delovanje unutar vlastite zemlje – osim za pružanje nužne pomoći kod katastrofa – mora se strogo zabraniti, a zakoni o vanrednom stanju, koji predviđaju i omogućuju vojnu intervenciju u državi, moraju biti ukinuti. Umesto vojnih operacija, DIE LINKE želi humanitarnu pomoć. Milijarde dosad potrošene za ratove mi želimo da upotrebimo za pomoć u suzbijanju međunarodnih kriza i katastrofa. Za efikasnu zaštitu od prirodnih katastrofa potrebni su educirani pomagači i pomagačice: ne vojska nego lekarske i lekari, inženjerke i inženjeri, naučnice i naučnici. Zato predlažemo osnivanje civilnih snaga za pomoć – „snaga Willyja Brandta“ za pomoć kod međunarodnih katastrofa. To je miroljubiva alternativna vojnim intervencijama.

DIE LINKE traži prekid učestvovanja nemačkih saveznih i pokrajinskih policijskih snaga u međunarodnim policijskim operacijama koje služe kao podrška ratovima i autoritarnim režimima. Treba okončati i misije vojnog savetovanja. DIE LINKE traži osnivanje civilne zaštite od katastrofa sa vlastitim civilnim kapacitetima pod okriljem UN-a. Nemačka na međunarodnom planu treba da se zalaže za osnivanje snaga za pružanje pomoći kod katastrofa pod vođstvom UN-a. U te snage, dugoročno gledano, trebaju integrisati pripadnike Korpusa Willyja Brandta.

Treba zatvoriti sve strane vojne baze u Nemačkoj. Ne sme se dogoditi da se infrastruktura u Nemačkoj koristi da bi se omogućili ratovi, koji su u suprotnosti sa međunarodnim pravom, i mere koje krše ljudska prava, poput deportacije zarobljenika.

Međunarodna saradnja i solidarnost

Naš cilj je solidaran svetski privredni poredak koji, umesto podsticanja konkurentne borbe za mesto na globalnim izvoznim tržištima, otvara perspektive održivog razvoja za siromašnije zemlje i garantuje provođenje globalnih i socijalnih, ekoloških i demokratskih prava. Direktno investicije i transnacionalni koncerni moraju biti podvrgnuti strožim pravilima i kontrolama. Treba osigurati održavanje socijalnih i ekoloških standarda. Međunarodne institucije treba da se demokratizuju.

Solidaran razvoj i mir uzajamno se uslovljavaju. Pomoć zemljama u razvoju mora napokon da dostigne barem 0,7 odsto BDP-a, kao što je to dogovoreno još pre nekoliko decenija. Posebno treba osnažiti one zemlje koje su posebno pogođene nerazvijenošću, raspadom države i građanskim ratom. Ostvarivanju tog cilja mogu doprineti mere poput otpisa dugova, brzog povećanja pomoći za razvoj, podrške u izgradnji efikasnih javnih službi, posebno na području obrazovanja, zdravstva i javnih usluga, kao i demokratske strukture pravne države i prikladan transfer znanja i tehnologija.

Socijalno-ekološko restrukturiranje u 21. veku može da uspe samo ako se provodi globalno i solidarno. Samo za otklanjanje klimatskih katastrofa godišnje je, po procenama stručnjaka, potrebno oko sto milijardi dolara pomoći Severa Jugu – osim već pomenutog i davno potrebnog izdvajanja od 0,7 posto BDP-a bogatih država za pomoć zemljama u razvoju. DIE LINKE traži od Nemačke i Evropske unije da zemljama u razvoju, bez ikakvih preduslova i u potrebnoj visini, daju svoj finansijski i tehnički doprinos za suzbijanje siromaštva i prilagođavanje klimatskim promenama. Zemljama u razvoju treba besplatno ili po posebno povoljnim uslovima staviti na raspolaganje ekološke tehnologije. Strogo se protivimo premeštanju bilo koje u pogledu potrošnje energije i resursa skupe proizvodnje sa Severa na Jug. Razvojna politika mora jačati odnose među državama Juga kao i regionalna tržišta i proizvodnju malih poljoprivrednih dobara, podsticati preradu sirovina u zemljama u razvoju, osigurati poštene cene na svetskim tržištima, promovisati pravednost među polovima kao jednu od ključnih tema razvojne politike i podsticati obrazovanje devojaka i žena. Regulisanjem finansijskih tržišta i uspostavljanjem regionalnih rezervi treba sprečiti špekulacije prehrambenim proizvodima. Mora se isključiti uvoz agrarnih sirovina za proizvodnju biogoriva. Mi smo protiv subvencioniranja izvoza u zemlje u razvoju i zalažemo se za to da se tim zemljama pomogne u obezbeđivanju njihovog prehrambenog suvereniteta. Trebalo bi da se uspostavi energetska partnerstvo EU-a sa zemljama svetskog Juga u interesu zajedničkog prelaza na alternativne izvore energije. Moraju se obustaviti svi projekti i poduhvati koji otežavaju iskorenjivanje siromaštva, nerazvijenosti i ekološke devastacije.

5. Zajedno za promenu politike i bolje društvo

Partija DIE LINKE počela je menjati odnos političkih snaga u Nemačkoj. Daje svoj doprinos tome da se borbe za više plate, za program budućih javnih investicija, za besplatno studiranje, socijalnu sigurnost i održivu energetska politiku, za zaštitu prirodne okoline, za demokratiju i mir vode novom snagom. Politikom danas više ne može gospodariti kartel neoliberalnih partija.

DIE LINKE načelno predstavlja društvenu i političku opoziciju neoliberalizmu i vladavini kapitala, imperijalističkoj politici i ratu. Bori se za demokratsko, socijalno, emancipatorno i mirotvorno društvo. Mobilizacijom društvenog otpora i angažmanom za dubinsku transformaciju krećemo prema socijalističkom društvu. Na tom se putu oslanjamo na sve ono što je na planu socijalne, pravne i demokratske države kao i ekoloških regulacija već ostvareno kroz društvene i političke sukobe u prošlosti. Sva ta dostignuća želimo dalje razvijati i koristiti kao polazišnu tačku za nastavak progresivnih promena.

Ključan strateški zadatak DIE LINKE jeste da doprinese promeni odnosa snaga u društvu, da bi se mogla provesti solidarna transformacija društva i etablirati levo orijentisana, demokratska, socijalna, ekološka i miroljubiva politika. Naš cilj je promena odnosa vlasti i vlasništva. Za to je potrebno uspostaviti solidarnost među svim radnicima, koji zavise od plata, počevši od stalno zaposlenih, preko tzv. radnika sa niskim razvojnim potencijalom do nezaposlenih ili radnika sa privremenim ili povremenim poslom. U važne zadatke DIE LINKE spada i naglašavanje njihovih zajedničkih interesa. Tradicionalni radnički pokret, usko povezan sa sindikalnim i političkim masovnim organizacijama, obrazovnim i kulturnim društvima, udruženjima potrošača, ženskim i omladinskim organizacijama, i duboko ukorenjen u radničke stambene četvrti, uglavnom je nestao. To otežava mobilizaciju kod velikih masovnih pokreta protiv socijalnih rezova i smanjenja demokratskih prava, a za alternative sa levim predznakom. Međutim, svedoci smo sukoba iz kojih bi mogla da nikne nova klasna svest.

Za nastanak i uspostavljanje klasne vlasti potrebne su sindikalne i političke organizacije u kojima se formulišu zajednički interesi i vode borbe

za njihovu realizaciju. Zadatak partije DIE LINKE jeste da svesno i aktivno podstiče taj proces.

Široka koalicija stranaka levice

DIE LINKE sebe shvata kao političku partiju koja stalno uči. Politiku želimo kreirati zajedno sa građankama i građanima. Svesni smo da svoje predstave o boljem društvu ne možemo realizovati ni sami, ni bez društvene većine. Želimo se boriti boljim argumentima – javno, transparentno, kulturno i demokratski, želimo prihvatati koncepcije i ideje iz društva, razvijati vlastite i pridobiti društvene većine širokog raspona. Promena političkog pravca ne može se provesti samo na parlamentarnom nivou. Uspех možemo ostvariti samo u interakciji političkih polemika i sučeljavanja u vanparlamentarnom i parlamentarnom području.

Socijalna transformacija i političke promene moraju doći iz društva i mora ih podržavati većina stanovnika. Zato se borimo za široku društvenu koaliciju protiv neoliberalizma i prevlasti kapitala i za levičarsku demokratsku, socijalnu, ekološku i mirovnu politiku sa ciljem solidarne transformacije društva. Ova koalicija se obraća ne samo radnicima koji zavise od plate i socijalno slabim grupama, nego i srednjem sloju koji je danas ugrožen, te ljudima drugih socijalnih, liberberskih i humanističkih orijentacija. Polazimo od zajedničkih interesa zaposlenih i nezaposlenih ili diskriminiranih ljudi u Nemačkoj, u Evropi i svetu, te njihovih konkretnih problema.

Želimo alijansu sindikata, inicijativa i grupa kritičnih prema globalizaciji i razvoju društva, socijalnih pokreta, progresivnih ljudi iz nauke i kulture i partija levice. Podržavamo alijanse protiv neofašizma, rasizma, antisemitizma i antiislamizma i želimo da saradujemo sa svima koji se zalažu za socijalnu pravdu, bolje obrazovanje, emancipaciju i više demokratije, mir i očuvanje prirode.

Za promenu političkog kursa i solidarnu transformaciju društva trebaju nam jaki, aktivni, borbeni i politički nezavisni sindikati. Oni ne deluju samo u civilnom društvu, nego imaju svoju bazu u svetu rada. To sindikalno organizovanim radnicima daje društvenu moć, koja je od presudnog značaja za realizaciju socijalnih i socijalističkih reformi. Socijalni pokreti koji raspolažu mrežama za organizovanje kampanja i imaju nezavisne strukture takođe su od izuzetnog značaja za ostvarivanje društvenih promena.

Polazeći od svoje funkcije levičarske partije, DIE LINKE takvoj političkoj alijansi može staviti na raspolaganje svoje kompetencije i resurse. Kao partija uvek polazimo od interesa i aktivnosti naših političkih partnera i vlastitih zadataka. Podstičemo naše članove u sindikatima, socijalnim organizacijama, inicijativama, projektima i antiglobalističkim pokretima na aktivno učestvovanje.

Želimo ohrabriti ljude da se politici, koja je protivna njihovim interesima, suprotstave demonstracijama, građanskim inicijativama i građanskom neposlušnošću, ali i sredstvima kao što su politički štrajk i generalni štrajk. Ovo poslednje se – kao što nam pokazuju primeri iz drugih evropskih zemalja – ubraja u najefikasnije oblike borbe kako bi se vladajućima i kapitalu postavile granice i nametnule promene.

Zajedno sa drugim levim snagama radićemo na glavnim alternativnim projektima koji bi razvoj društva trebali odvesti u drugom smeru i uporno ćemo ih zastupati. Takvi projekti proizlaze iz aktualnih socijalnih i političkih polemika, a treba ih koncipirati u javnim diskusijama i akcijama različitih snaga. Povezivanje demokratskih i socijalnih demonstracija i političko učestvovanje u sadašnjem trenutku kao i razvoj dugoročnih alternativnih reformi shvatamo kao strateški izazov.

Polemika sa neoliberalnom ideologijom

DIE LINKE neoliberalnoj ideologiji suprotstavlja alternativne pozicije drugog puta kojim može krenuti razvoj. Njih želimo povezati sa iskustvima i konfliktima iz preduzeća, lokalne samouprave i svakodnevnog života te ih popularizirati i ofanzivno predstaviti u javnim polemikama. Zaoštavanje privrednih, ekoloških i socijalnih problema shvatamo pre svega kao rezultat odgovora neoliberalne politike na nove izazove pod uticajem interesa kapitala te kao odraz kriznih procesa i protivrečja koji proizlaze iz kapitalističke ekonomije. DIE LINKE pritom nastoji jasno ukazati na kontradikcije između nacionalne ekonomske i opšte društvene perspektive. Reč je o kritičkoj polemici, odnosima sa javnošću i pratećim aktivnostima, o širim obrazovnim aktivnostima, angažmanu u mrežama i učestvovanju u naučnim i publicističkim diskusijama.

Rad u parlamentima, skupštinama i vladama

Parlamentarni i vanparlamentarni rad za DIE LINKE su neraskidivo povezani. Na izborima i u političkim kampanjama afirmišemo svoje alternativne projekte i želimo pridobiti većinu za njihovu realizaciju.

Parlamentarni rad odvija se na takav način da je koristan za saradnju sa vanparlamentarnim levičarskim snagama i prezentaciju naših reformskih predloga u javnosti, pa time i za promenu odnosa snaga u društvu i političkih većina. Trudimo se oko transparentnosti političkih procesa i nastojimo razotkriti i sprečiti zloupotrebu političke moći.

Parlamentarna opozicija i rad u vladi za partiju DIE LINKE su sredstva političkog delovanja i oblikovanja društva. Borba za poboljšanje položaja slabijih socijalnih grupa, razvoj i realizaciju levičarskih projekata i reformi, promena odnosa snaga i za početak promene politike za nas su kriterijumi uspešnosti našeg političkog delovanja. U parlamentarne koalicije sa drugim političkim snagama se upuštamo samo onda ako je to korisno za promenu orijentacije u politici i društvu kojima težimo. U našoj politici vodimo računa o različitim mogućnostima političkog delovanja na lokalnom, regionalnom, federalnom i evropskom nivou. Za promenu politike pritom je presudan federalni nivo, na kojem postoji najviše kompetencija koje su za to neophodne, jer se tu uglavnom postavljaju (nove) skretnice.

Preduslov za široki odjek, podršku i uspeh partije DIE LINKE je naša verodostojnost pre i posle izbora. DIE LINKE, zahvaljujući svom programskom profilu i glavnim sadržajnim stajalištima, mora biti prepoznatljiva u svim političkim konstelacijama. Želimo drugačiju politiku i pritom se borimo za hegemoniju u javnom diskursu. Koalicija naše partije sa vladajućim partijama ima smisla samo ako će se na taj način ostvariti zaokret u odnosu na neoliberalni politički model i pokrenuti socijalno-ekološka promena kursa. DIE LINKE teži učestvovanju u vlasti samo ako time možemo postići poboljšanje životnih uslova ljudi. Jedino na taj način možemo povećati političku snagu naše partije i socijalnih pokreta i potisnuti osećaj nemoći i nedostatka alternativa koji postoji kod mnogih ljudi. Diskusija o našem učestvovanju u vlasti uvek treba polaziti od konkretnih uslova, a procena se mora temeljiti na navedenim političkim zahtevima. Odluke o predizbornom programu i eventualnim koalicijskim sporazumima zato uvek donose nadležni organi na kongresu partije.

Nećemo da učestvujemo u vladi koja vodi ratove i dopušta borbene misije nemačke vojske u inostranstvu, afirmiše naoružavanje i militarizaciju, privatizuje usluge od opšteg interesa ili smanjuje socijalna prava, a svojom politikom pogoršava stanje u javnom sektoru. Glavna okosnica promene politike sa našeg gledišta je na saveznom nivou veći manevarski prostor za finansiranje javnog sektora i jačanje socijalne države. Posebno

su nam važni jak i efikasan javni sektor, uvođenje zakonski propisanih minimalnih plata, borba protiv dampinga plata i isplata naknada koje nisu u skladu sa kolektivnim ugovorima, te prevazilaženje sistema Hartz IV. DIE LINKE zahteva politiku koja će prevladati socijalne i kulturne privilegije u obrazovanju i dovesti do poboljšanja položaja siromašnijih grupa stanovnika. Zalaže se za proširenje demokratskih prava, suprotstavlja se državi koja sve kontroliše i daljem rezanju građanskih prava.

Levičarska politika se uvek, pa čak ili upravo kad je deo vlade, mora oslanjati na sindikate i druge socijalne pokrete i mobilizaciju pritiska od vanparlamentarnih snaga, da ne bi podlegla strukturalnoj moći interesa kapitala i parlamentarnoj logici. Želimo ohrabriti ljude da sami postanu aktivni u zastupanju svojih interesa.

Evropska i međunarodna saradnja

Zajedno sa Partijom evropske levice (EL), zastupnicima frakcije levice u Evropskom parlamentu, aktivistima političkih i socijalnih organizacija i društvenih pokreta i dalje ćemo se boriti za demokratsku, socijalnu, ekološku i miroljubivu Evropu. Za takvu novu orijentaciju Evropske unije ne možemo se izboriti samo radom u parlamentu. Bez efikasne vanparlamentarne organizacije kao protivteže ne može se ostvariti ni demokratizacija institucija, ni demokratizacija ekonomske moći u EU. Zbog toga ćemo iz sve snage afirmisati povezivanje vanparlamentarnih političkih mreža i projekata u raznim stručnim područjima u Evropi.

DIE LINKE će doprinositi postojanju Partije evropske levice (EL) važnim faktorom u političkom životu Evrope. Kao i naša partija u Nemačkoj, Partija evropske levice (EL) predstavlja važan korak za ujedinjenje levice i može dovesti do pomaka snaga u smeru demokratske, ekološke i miroljubive Evrope. Zalažemo se za ravnopravnost svih levih stranaka unutar naše evropske partije. Želimo da Partija evropske levice (EL) naglasak stavi na ono što je svima zajedničko, ne zaboravivši pritom ni postojeće razlike. Bićemo jaki, samo ako nas povežu naša zajednička shvatanja i zajednički politički pristupi. DIE LINKE će zato svoje predloge i dalje iznositi u okviru rada u Partiji evropske levice i koncipiranju levičarske politike u Evropi. Tražimo partnere koji će se zajedno sa nama boriti za drugačiju Evropu. Tako nastaju alternative koje mogu pridobiti većinu, koje će da intervišu u društvenim debatama i koje će moći da podstaknu promene u interesu većine Evropljanki i Evropljana.

Poseban značaj pridajemo partnerskim odnosima sa organizacijama levičarskih partija u drugim evropskim zemljama, posebno u Nemačkoj susednim zemljama. DIE LINKE raskida sa evropocentrističkim načinom gledanja na stvari. DIE LINKE je internacionalistička partija. Ona se zalaže za globalne alijanse sa socijalnim pokretima.

Novi politički stil

DIE LINKE se zalaže za novi politički stil koji karakteriše transparentnost, društveni dijalog i direktna participacija građana. Partija je jaka u onoj meri u kojoj je utemeljena u društvu i u kojoj uživa društvenu podršku. Levičarska politika u parlamentu treba podsticajnu kritiku, javni pritisak i mobilizaciju vanparlamentarnih snaga. Žene je moraju doživljavati kao partiju koja zastupa njihove interese i u njoj naći politički prostor u kom se mogu boriti za političke promene bez stega patrijarhalnih odnosa među polovima. Profesionalni političari i političarke usko saraduju sa volonterima i aktivistima koji rade za DIE LINKE. Svi parlamentarni zastupnici na evropskom, federalnom i regionalnom nivou obvezni su objaviti podatke o svojim primanjima i njihovom poreklu. Nijedan zastupnik u parlamentu tokom svog mandata ne sme biti na platnoj listi nekog preduzeća ili privrednog udruženja. Naša partija ne prima donacije koncerana i banaka.

Potencijal partije DIE LINKE leži u sposobnosti njenih članova, njenoj ukotvljenosti u društvu i životnom iskustvu. Politička participacija i interes za politiku nastaju onda kada ljudi mogu suvereno i ravnopravno delovati i na demokratski način saodlučivati o koncipiranju i razvoju društvenih procesa. To je vizija koju želimo da ostvarimo i u vlastitoj partiji. DIE LINKE razvija svoju politiku kroz usku saradnju izabраниh predstavnika u glavnim telima partije i partijske baze u demokratskom procesu. Pluralizam i transparentnost su glavni oslonci naše partije. Kod odluka o političkom kursu DIE LINKE mora provesti diskusiju unutar partije uz učestvovanje vanparlamentarne baze i kroz obavezujuće izjašnjavanje članova razjasniti koji će stav da zauzme.

Zajedno za bolje društvo

Danas sve više ljudi odbija neobuzdani kapitalizam i želi društvo u kojem će da vlada sloboda, socijalna jednakost, pravednost i solidarnost. Zajedno sa njima DIE LINKE se želi boriti za demokratsko, socijalno i ekološko društvo, za demokratski socijalizam. Alternativa ne glasi „sloboda ili

socijalizam“, nego demokratija i sloboda u društvu demokratskog socijalizma bez eksploatacije i potlačenosti. Zajedno možemo da promenimo ovu zemlju i izgradimo bolje društvo.

Program partije u digitalnom obliku možete naći na internetskoj stranici:
www.die-linke.de/partei/dokumente/programmderparteidielinke

Cornelia Hildebrandt

Pogled iznutra na njemačku stranku DIE LINKE

Njemačka stranka DIE LINKE (Ljevica) ne želi se pomiriti sa svijetom u kojem „interesi profita odlučuju o perspektivama milijuna muškaraca i žena, a eksploatacija, ratovi i imperijalizam čitavim državama oduzimaju nadu i budućnost. „Umjesto toga, DIE LINKE zajedno sa sindikalnim snagama, socijalnim pokretima, drugim lijevo orijentiranim strankama i građanima Njemačke, Evrope i cijelog svijeta traži društvenu alternativu kako bi se izgradilo „društvo demokratskog socijalizma u kojem je uzajamno priznavanje slobode i jednakosti svakog čovjeka uvjet solidarnog razvoja svih.“¹ Tako je DIE LINKE formulirala svoj strateški pristup u novom stranačkom programu iz 2011.

Novi program zasnovan je na tri osnovne ideje: prvo, na individualnoj slobodi i osobnom razvoju svakog čovjeka kroz ravnopravno društveno sudjelovanje, u uvjetima samoodređenja i solidarnosti; drugo, na podređivanju privrede i načina života solidarnom razvoju i očuvanju prirode; i, treće, na realizaciji tih dviju ideja kroz emancipacijski proces „u kojem demokratske, socijalne i ekološki osviještene snage prevladavaju dominaciju

1 Program DIE LINKE. Rezolucija stranačkog kongresa održanog u Erfurtu od 21. do 23. oktobra 2011, usvojena glasanjem članova stranke u decembru 2011. Cijeli tekst nalazi se na adresi: www.dielinke.de/fileadmin/download/dokumente/english_die_linke_programm_erfurt.pdf

kapitala i nastaje društvo demokratskog socijalizma². Ova bi studija trebala pokazati koji potencijali stoje na raspolaganju stranki Ljevice za tako zahtjevan put.

Pozicioniranje unutar stranačkog sustava

DIE LINKE je promijenila političku kartu Njemačke. Zahvaljujući stalnoj prisutnosti na saveznoj razini još od 2005. godine, potvrđenoj i 2009. na parlamentarnim izborima, u Njemačkoj se učvrstio fluidni sustav od pet stranaka, među kojima su dvije masovne stranke CDU (demokršćani i konzervativci) i SPD (socijaldemokrati) te tri stranke srednje veličine: Bündnis 90 / Die Grünen (Zeleni), FDP (liberali) i DIE LINKE. Svih pet stranaka u otvorenom su međusobnom natjecanju i ne postoje strukturne asimetrije tj. ni građanski konzervativno-liberalni blok ni potencijalni blok lijevo orijentiranih stranaka, sastavljen od SPD-a, Zelenih i Ljevice, nemaju većinu u strukturama. „Fluidni karakter opisuje tendenciju otvorenih koalicijskih opcija koja se radikalno izmijenila zahvaljujući činjenici da je snaga velikih stranaka da za sebe vežu i zadrže svoje pristaše tijekom godina oslabila, kao i činjenici da je osnovana nova stranka ljevice.“³ Dok su 1998. dvije velike stranke CDU i SPD još reprezentirale 37,5 milijuna birača, a time 76,1 postotaka važećih glasova i 61,7 postotaka biračkog tijela, taj se udio 2009. smanjio na samo 24,6 milijuna birača odnosno 56,8 postotaka važećih glasova i 39,7 postotaka glasačkog tijela što znači da su od 1998. izgubili jednu trećinu birača. Rezultat je bila veća potreba za koalicijama triju stranaka. Pokušaji da se formira „crveno-crveno-zelena“ vladajuća koalicija na izborima 2008. u saveznoj pokrajini Hessen nisu urodili plodom, budući da je SPD odbio svaku participaciju Ljevice u vladi, pa čak i vladu koju bi DIE LINKE tolerirala. U Saarlandu je pokušaj stvaranja crveno-crveno-zelene koalicije 2009. propao zbog Zelenih čiji je odlazak iz zemaljskog parlamenta DIE LINKE ocijenila kao „najbolje jamstvo za promjenu vlasti“⁴. Nakon prijevremenog pada konzervativno-liberalno-zele-

2 Isto.

3 Horst Kahrs, Zwei Gewinner ein Absturz [Dva pobjednika jedan pad]. Međubilanca za diskusiju debatnog kružoka Fondacije Roza Luksemburg „Stranke i socijalni pokreti“, 2009, (internet) dostupno na: <http://www.rosalux.de/themen/parteien-demokratie/specials/parteien-und-soziale-bewegungen/deutsch/parteien-und-bewegungen/wahlanalysen/zwei-gewinner-ein-absturz.html>, verzija od 1.7.2010.

4 Oskar Lafontaine, Rot-rote Mehrheit und Regierungswechsel möglich bei Scheitern der Ökopartei [Crveno-crvena većina i promjena vlade mogući u slučaju neuspjeha Eko-stranke], u: „Süddeutsche Zeitung“, München, 5.8.2009.

ne koalicijske vlade u toj saveznoj zemlji 2012. godine, jedina opcija bila je koalicija SPD-a i DIE LINKE, no ona je isključena još u toku priprema za nove izbore i to zbog veta socijaldemokrata.

Na izborima za Bundestag 2009. godine DIE LINKE je postala četvrta najjača stranka s 11,9 posto glasova i 76 zastupničkih mandata u njemačkom parlamentu. Osim toga, ima osam zastupnika u Evropskom parlamentu u sklopu Konfederalne skupine Evropske ujedinjene ljevice / Nordijske zelene ljevice (GUE/NGL), zatim gotovo 200 zastupnika u 11 od 16 parlamenata njemačkih saveznih pokrajina te više od 6.200 mandata u lokalnim upravama.

Odlučujući faktor za uspjeh DIE LINKE na izborima za Bundestag bilo je socijalno pitanje. Stranka je privukla glasače kao svenjemačka stranka prosvjeda protiv rezanja socijalnih i demokratskih prava u okviru tzv. Agende 2010. i stranka koja je u stanju omogućiti pristojne plaće, dignitet rada, sigurnost mirovina i kvalitetnu politiku obrazovanja. Za tu stranku glasali su uglavnom radnici, nezaposleni, sindikalisti i umirovljenici. Jedan od četiri nezaposlena glasao je za DIE LINKE. Stranka sve više tendira transformaciji u „mušku stranku“ s obzirom na to da je 2009. godine za nju glasalo 13,3 posto muškaraca, a samo 10,6 postotaka žena. Međutim, stranka se nije uspjela u istoj mjeri probiti i do socijalno-liberalnih krugova glasača. Njezini izborni rezultati u utvrdama bivše Zapadne Njemačke – npr. u sveučilišnim gradovima – nisu ispunili očekivanja.

Uspjeh DIE LINKE je osim toga bio vezan uz opciju njezine političke snage kao dijela mogućeg političkog projekta za sprečavanje konzervativno-liberalne vlade, iako unutar stranačke politike nisu postojali ni najmanji preduslovi za realizaciju crveno-crveno-zelene koalicijske vlade na saveznoj razini. Politička dilema – ocijenio je Jörg Prellé u svojoj analizi izbornih rezultata u Hessenu – sastojala se u tome da su „mnogi stranački drugovi i drugarice računali na podršku iz sasvim drugog pravca: vjetar u leđa koji je trebao doći s ‘ceste’, kao reakcija javnosti na krizu“⁵. Parlamentarno jačanje stranke dosad nije pratilo isto takvo jačanje izvanparlamentarnog otpora.

DIE LINKE se razlikuje od svih drugih stranaka i po tome što je zbog postojećih regionalnih razlika između biračkog tijela Istočne i Zapadne

5 Jörg Prellé, Hessische Aspekte der Bundestagswahl 2009 [Hessenski aspekti izbora za Bundestag 2009.], (internet) dostupno na: www.rosalux.de/themen/parteien-demokratie/publikationen/publikation/datum/2010/01/24/der-blick-in-die-laender-1/thema/sprachen/parteien-demokratie/priorisierung-regional.html

Njemačke prisiljena na kontroverzne funkcije unutar stranačkog sustava Savezne Republike Njemačke. Tako je na izborima za Bundestag 2009. DIE LINKE u šest saveznih pokrajina Istočne Njemačke u prosjeku osvojila 26,4 posto glasova, postavši najjača ili druga najjača stranka u tim zemljama. U deset zapadnih pokrajina, u kojima se percipira prvenstveno kao stranka socijalne države i prosvjeda, prosječno je osvojila 8,3 posto glasova. Ti glasači uglavnom dolaze iz nižih društvenih slojeva i većinom su muškarci srednje dobi sa srednjim ili nižim obrazovanjem. U bivšoj Istočnoj Njemačkoj DIE LINKE je „stranka za sve – u kojoj nitko ne bi trebao biti isključen“, kako u odnosu na njezino glasačko tijelo tako i u odnosu na formuliranje njenih političkih pozicija. Iako i tu glasači dolaze iz nižih društvenih slojeva, ipak se mogu naći i među namještenicima, državnim službenicima, zaposlenima u javnom sektoru, poljoprivrednicima, kritičkim intelektualcima, praktikantima i u velikom broju među umirovljenicima. Na istoku je broj muškaraca i žena među glasačima DIE LINKE izjednačen, a struktura birača u odnosu na obrazovne kvalifikacije generalno je ravnomjernije raspoređena.

Tabela 1:

izborni rezultati DIE LINKE razvrstani po zanimanjima, obrazovanju i dobi

	UKUPNO	ZAPAD	ISTOK
Glasači stranke DIE LINKE	11,9 %	8,3 %	26,4 %
ZANIMANJE			
radnici	17	12	31
namještenici	12	8	29
državni službenici / javni sektor	8	6	26
samostalne djelatnosti	8	6	21
OBRAZOVANJE			
osnovna škola (8-9 godina školovanja)	12	9	28
Srednja škola (10-11 godina školovanja) – 0-razina	14	9	30
matura, viša ili visoka stručna sprema (A-razina)	1	6	28
DOB			
Mlađi od 30		10	23
30-44		9	26
45-59		10	33

Zbog razlike u percepciji stranke na istoku i zapadu Njemačke, čak je i među vodstvom stranke došlo do diferenciranog shvaćanja same stranke: regionalni čelnici na Zapadu doživljavaju je kao stranku protesta, na

Istoku je smatraju masovnom strankom. S jedne strane prevladava mišljenje da koncepcija masovne stranke relativira njeno fokusiranje na socijalno marginalizirane, da je nejasna i u kontradikciji sa shvaćanjem sebe kao klasne stranke radnika i nezaposlenih. S druge strane protivnici tog pristupa smatraju da uloga prosvjedne stranke socijalno zapostavljenih isključuje važne skupine glasača iz sredine društva, cementira poziciju DIE LINKE kao opozicijske stranke, zbog čega odustaje od formuliranja parlamentarne politike kao lijevo orijentirana vladajuća stranka. Međutim, upravo je to ono što očekuju glasači DIE LINKE iz istočnih pokrajina, kao što pokazuje izborni rezultat veći od 20 postotaka. Do 2011. DIE LINKE je deset godina sudjelovala u koalicijskim vladama u Mecklenburgu - Zapadnoj Pomeraniji i u Berlinu; trenutno je član vladajuće koalicije u Brandenburg, u svim slučajevima zajedno s SPD-om. U istočnim pokrajinama i u Saarlandu osvaja 20 posto ili više glasova, a glasači je percipiraju kao „stranku koja se brine“. U saveznim pokrajinama na Zapadu još nije ušla u sve regionalne parlamente, nema izgleda za ulazak u pokrajinske vlade, a ukupno je u tim pokrajinama osvojila manje od 23 posto svih vijećničkih mandata na razini općina i gradova.

Nakon izbora za Bundestag 2009. promijenila se pozicija DIE LINKE u stranačkom sustavu. Nakon formiranja vladajuće konzervativno-liberalne koalicije, DIE LINKE je u opoziciji zajedno sa Socijaldemokratima i Zelenima. Izgubljena je aritmetička većina što su je tri stranke pozicionirane lijevo od centra imale od 2005.⁶ – ne toliko zbog snage stranaka desnog centra, koliko zbog slabljenja SPD-a čija se biračka potpora prepolovila u odnosu na 1998. i pala na svega 23 posto, što je najgori rezultat za SPD od 1890.⁷ Čak je 1,49 milijuna njihovih glasača otišlo Ljevici i Zelenima, samo 1,05 milijuna prešlo je u konzervativno-liberalni blok CDU-a i FDP-a, a 1,6 milijuna birača ostalo je vjerno SPD-u. Socijaldemokrati su izgubili glasače svih dobnih skupina, ali posebno mladih: u prosjeku su izgubili 20 posto, a među mladim ženama i više, čak 21 odsto. Pretrpili su nadprosječne gubitke i u svojim tradicionalnim uporištima: među radnicima, namještenicima i sindikatima. Iako se SPD donekle oporavio kako u anketama, tako i na izborima u saveznim pokrajinama, čini se da je u cijeloj državi zapeo na razini od 30 posto, a i Ljevica i Zeleni su dugoročno ojačali, dijelom na račun socijaldemokrata. U svakom slučaju, DIE LINKE više ne može definirati samu sebe u odnosu na slabost SPD-a.

6 Usporedi: Kahrs 2009, već citirano mjesto.

7 Apstrahirajući izborne rezultate netom prije stupanja nacista na vlast i nakon toga.

Međutim, ako se stvori društvena i politička većina za promjenu političkog kursa, DIE LINKE će morati jasnije odrediti svoj odnos prema socijaldemokratima. Trenutno Ljevica, SPD i Zeleni djeluju u opoziciji, svatko za sebe, te se ne nazire nijedan zajednički politički i društveni projekt. Odnos DIE LINKE prema socijaldemokratima je nejasan. Gesine Lötsch, jedna od dvoje supredsjedatelja stranke u razdoblju 2010-2012., u SPD-u nije vidjela neprijatelja nego stranku s kojom bi mogla zamisliti suradnju.⁸ Nasuprot tome, njezin kolega Klaus Ernst izjavio je kako djelomično povlačenje SPD-a iz reforme tržišta rada Hartz IV nakon izbora za savezni parlament predstavlja doduše prvi korak, ali mu on nije dovoljan. Da bi bili sposobni vladati i u tu svrhu dobiti podršku Ljevice, smatra Ernst, potrebne su kadrovske promjene i daljnji koraci poput podrške porezu na imovinu, a na planu mirovne politike povlačenje njemačke vojske iz Afganistana.

U novom programu stranke, objavljenom u oktobru 2011. godine, navode se samo povijesne reference na SPD, budući da DIE LINKE osnivačku koncepciju socijaldemokracije smatra i dijelom svog povijesnog nasljeđa. Zeleni se pak spominju uglavnom u kontekstu kritike „crveno-zelene“ koalicije koja je bila na vlasti u razdoblju 1998-2005. U preambuli se tako pomalo nejasno navodi da se DIE LINKE razlikuje od svih onih stranaka koje se „ponizno podređuju željama privrednih moćnika koje se zbog toga međusobno gotovo više ne razlikuju“⁹. DIE LINKE sebe vidi kao „fundamentalnu društvenu i političku opoziciju neoliberalizmu i vladavini kapitala, imperijalističke politike i rata“¹⁰. Kao svoju središnju zadaću deklarira promjenu odnosa snaga u društvu kako bi se „provelo restrukturiranje društva utemeljeno na solidarnosti i lijevo orijentiranoj, demokratskoj, socijalnoj, ekološkoj i mirovnoj politici“¹¹, a sve to kroz promjenu odnosa vlasti i vlasništva. U to spada demokratski privredni poredak, *koji tržišnu usmjerenost proizvodnje i distribucije podređuje demokratskim, socijalnim i ekološkim okvirima i kontroli. Mora se temeljiti na javnom i demokratski nadziranom vlasništvu usluga od općeg interesa, društvene infrastrukture, energetike i financijskog sektora. Želimo demokratsku socijalizaciju daljnjih strukturno važnih sektora na bazi državnog, komunalnog, zadružnog*

8 Gesine Lötsch, Die SPD ist nicht mein Feind [SPD nije moj neprijatelj], (internet dostupno na: www.welt.de/politik/deutschland/article6292554/Gesine-Loetzsch-Die-SPD-ist-nicht-mein-Feind.html).

9 Program DIE LINKE, str. 4 (Preambula).

10 Isto, str. 74.

11 Isto, str. 75.

*ili radničkog vlasništva.*¹² Kako bi se to ostvarilo, potreban je širok društveni savez lijevih snaga. Političke koalicije, koje su za to potrebne, trebale bi se sklapati samo ako potiču promjenu kursa u politici i društvu i ako se prihvate i istinski implementiraju ključni zahtjevi Ljevice poput povlačenja njemačke vojske iz Afganistana, ukidanja neoliberalnih zakona o tržištu rada Hartz IV, uvođenja zakonske minimalne plaće i odbijanja povišenja dobne granice za umirovljenje na 67 godina.

DIE LINKE nakon izbora 2011.

Berlinski izbori u septembru 2011. bili su posljednji te godine, u kojoj su održani parlamentarni izbori u sedam saveznih pokrajina te komunalni izbori u dvije. DIE LINKE se uspjela etablirati kao politička snaga za socijalnu pravdu. Međutim, na svim su tim izborima postignuti bitno slabiji rezultati nego na izborima za savezni parlament 2009. na kojima je DIE LINKE osvojila ukupno 11,9 posto glasova u cijeloj Njemačkoj.

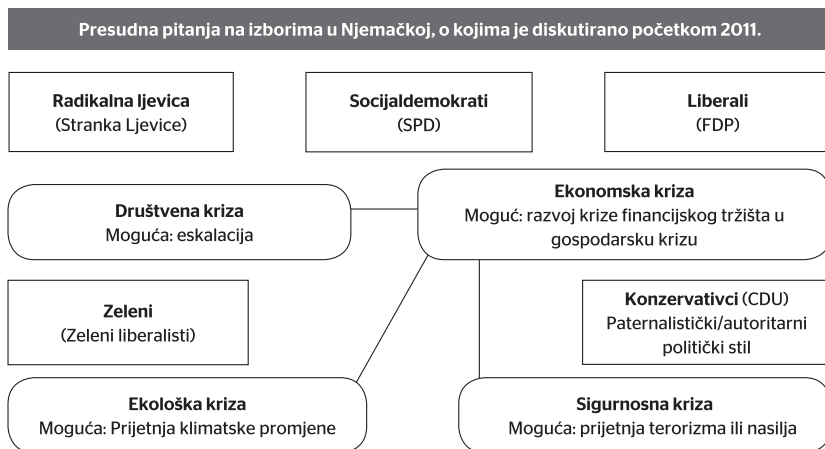
Iako građansko-konzervativni blok nema unificiranu strategiju za trenutnu ekonomsku i financijsku krizu, DIE LINKE nije uspjela postati dijelom alternativnog društvenog i političkog saveza. Naprotiv, opcija u kojoj su SPD i Zeleni, ali bez Ljevice, razmatra se kao realna politička alternativa. Sve veće društveno prihvaćanje Zelenih omogućilo je 2011. prvog predsjednika pokrajinske vlade iz redova Zelenih, konkretno u Baden-Württembergu, velikoj i ekonomski uspješnoj saveznoj pokrajini na jugozapadu Njemačke. S obzirom na prisutne tendencije razvoja u pravcu obnove neoliberalizma autoritarnim sredstvima i beskompromisnu neoliberalnu integraciju Evropske unije, njihova se ideja „Zelenog New Deal“ čini jedinom politički prihvatljivom alternativom, sposobnom da privuče podršku velikih segmenata društva. Razvoj prema zelenom kapitalizmu prvi se put politički manifestirao u odluci o napuštanju nuklearne energije, koju je donijela njemačka savezna vlada u martu 2011. godine, nakon havarije Nuklearne elektrane Fukushima u Japanu. Rezultiralo je time da su energija i klima postala prelomna pitanja na izborima kao što su bili oni za pokrajinski parlament Baden-Württemberga i susjednog Porajnja-Falačke, u kojem su Zeleni također ušli u vladu kao manji koalicijski partner SPD-a. Ni u jednoj od tih zemalja DIE LINKE nije uspjela osigurati mandate u parlamentu.

Tako su nove konstelacije društvenog sukoba promijenile percepciju i stavile naglasak na financijsku i privrednu, ekološku i energetska krizu, te navodnu krizu sigurnosti (terorizam, migracijski valovi, itd.).

12 Isto, str. 5 (Preambula).

Uvođenjem regulacija o povremenom radu, paketa ekonomskih stimulacija i ekološke premije, te zahvaljujući konzervativnim strukturalnim mjerama 2009. većina građana nije toliko bila pogođena posljedicama recesije i pada konjunktura. Sačuvani su uvjeti za brzo ponovno širenje proizvodnje i smanjenje nezaposlenosti, čim se ponovo pokrene potražnja. U tom je kontekstu socijalno pitanje izgubilo na važnosti, osobito u Stuttgartu, korporativnom sjedištu i glavnoj proizvodnoj lokaciji koncerna Mercedes-Benz i glavnom gradu Baden-Württemberga. CDU je razvio konzervativnu, izvozno orijentiranu privrednu strategiju, kombiniranu s pojačanom protuterorističkom i autoritarnom sigurnosnom politikom. Zeleni su odgovorili svojim „Zelenim New Dealom“, dizajniranim da poveže ekonomsku politiku s obratom u energetskej politici, a naglasak su stavili i na povećano socijalno uključivanje i demokratizaciju. Zahtjevi DIE LINKE za socijalno pravednom raspodjelom tereta krize tako nisu naišli na pozitivan odjek u javnosti.

Slika 1:
Sukobi u proljeće 2011. presudni za rezultate izbora

Zbog takve konstelacije koalicijsku pokrajinsku vladu CDU-a i FDP-a u Baden-Württembergu porazila je prva njemačka „zeleno-crvena“ koalicija, čime na vlast dolazi „zeleni“ predsjednik vlade uz potporu SPD-a, umjesto da je obrnuto. DIE LINKE gotovo da nije imala nikakvu ulogu u javnoj raspravi u kojoj su dominirale energetske i klimatske teme, ali i suprotstavljani politički stilovi: autoritaran protiv liberalističkog.

Na izborima održanim u maju u saveznoj pokrajini Bremen, energija i ekologija još su bile važne, ali više ne i presudne teme; socijalno pitanje ponovo je došlo na vrh političkog dnevnog reda. Usprkos tome, DIE LINKE je ponovo osvojila manje glasova nego na prethodnim izborima u toj saveznoj pokrajini 2007. ili na savezним izborima 2009. Isto se dogodilo i na sljedećim izborima održanim u septembru 2011. u istočnim pokrajinama Mecklenburg - Zapadna Pomeranija i Berlin. DIE LINKE se uspjela afirmirati kao stranka koja se zalaže za socijalnu pravdu, ali se suočila – posebno u Berlinu, gdje je bila na vlasti – s rastućim procesom fragmentiranja kao rezultatom neoliberalnih mjera, o kojima je odluka donesena na saveznoj i evropskoj razini, ali su se morale provesti na lokalnoj. Uspješne socijalne projekte Ljevice, posebno na području tržišta rada i socijalne politike, glasači su percipirali kao manje važne.

Ipak, početkom 2012. DIE LINKE je uspjela zadržati vjerodostojnost kao stranka socijalne pravde i stranka koja je u stanju pridobiti lojalnost posebno radnika i nezaposlenih. Nadprosječne rezultate bilježi kod glasača iz dobne skupine od 45 do 59 godina, a na području bivše Istočne Njemačke privlači glasače starije od 60 godina. Međutim, potpora mlađih glasača je ispod prosjeka, te gubi sve više pristalica u dobnoj skupini od 34 do 45 godina, generaciji čijim socijalnim i političkim iskustvom dominira razvoj post-fordovskih uvjeta rada i života te nove komunikacijske i informatičke tehnologije.

Rezultati izbornog ciklusa 2010. i 2011. godine odrazili su se na društveno djelovanje DIE LINKE, primjenjivost ideja i njihovu praktičnu vrijednost s gledišta javnosti, privlačnost njezinih političkih ponuda, te na poslijetku i samog vodstva. Na vidjelo je izašla snaga stranke kao partnera za pitanja povezana sa socijalnom pravdom, ali i njezini deficiti u razvoju vlastitog programa, strategije i organizacije te, prije svega, nedovoljna ukorijenjenost u društvu, osim prisutnosti u državnom parlamentu i gradskim upravama u najvećim savezним pokrajinama. Zbog toga DIE LINKE mora svoju veću prisutnost u savezним pokrajinama kao što je Donja Saska na sjeverozapadu Njemačke, u kojoj drži veliki broj mandata i kroz to ima pristup do više resursa, koristiti kao „motor“ da bi se ukorijenila u društvu, iako pritom mora biti svjesna da zastupljenost u parlamentu ne može nadomjestiti razvoj stranačke baze i lokalne organizacije prisutne na terenu.

Trenutno je DIE LINKE još stranka koja bi, prema aktualnim anketama, na izborima u pet od deset zapadnih pokrajina ostvarila rezultat

ispod praga od 5 posto, a granicu od 20 posto premašila u samo tri istočne pokrajine. DIE LINKE gubi podršku i u svojim nekadašnjim urbanim uporištima, između ostalog i u Berlinu. Godine 2011. stranka nije uspjela ostvariti svoj cilj nastavka ili uspostave novih projekata „crveno-crvene“ koalicije sa SPD-om: izgubila je glasače u Berlinu, pa je tamo prekinuta njena desetogodišnja vladavina, a u Mecklenburgu i Zapadnoj Pomeraniji pala je na treće mjesto, iza konzervativaca koji su u toj zemlji postali koalicijski partneri SPD-a. Trenutno joj u društvu nedostaje „vjetar s leđa“ koji joj je između 2007. i 2009. pomogao da se etablira kao uspješna politička snaga u više od 13 pokrajina i na saveznoj razini. Njezinoj novoj koncepciji društva iz 2009. godine, koja predviđa model socijalne države za 21. stoljeće povezujući socijalna i ekološka pitanja, nedostaje elana s obzirom na to da ne postoji privlačan program društvenog i ekološkog restrukturiranja koji bi bio politička alternativa. Dosada je DIE LINKE bila ona stranka koja „kaže kako stvari doista stoje“ i postavlja prava pitanja, ali svejedno nije uspjela prezentirati kompetentna rješenja za budućnost. I shvatila je da nema monopol ni privilegiju na otvaranje tema ili preispitivanje postojećih uslova. U Berlinu je na razini savezne pokrajine tu ulogu nedavno preuzela potpuno nova politička snaga, Piratska stranka, čiji članovi sebe dijelom također percipiraju kao ljevičare.

Članstvo i socijalna struktura DIE LINKE

DIE LINKE je 2010. godine imala oko 78.400 članova, od toga su 37 posto bile žene. Udio žena u istočnim pokrajinama iznosio je između 44 i 46 posto, a u zapadnim zemljama taj prosjek bio je oko 24 posto. Isto je vrijedilo i za nove članove stranke.¹³

O njihovoj se socijalnoj strukturi zbog nedostatka podataka mogu dati samo vrlo općeniti i neprecizni izvještaji koji se temelje na publikacijama o stranci¹⁴, izjavama stranačkih dužnosnika, bazama podataka i izvještajima komisija za verifikaciju mandata sa stranačkih kongresa. Članstvo stranke u velikoj mjeri korespondira sa skupinama glasača u dotičnoj regiji, tj. većina članova iz zapadnih saveznih pokrajina uglavnom potiče iz socijalno slabijih grupa, a među njima je i velik broj nezaposlenih. U član-

13 Podaci o razvoju članstva potiču od Izvršnog odbora Stranke Ljevice iz maja 2010.

14 Usp. Sören Messinger - Jonas Rugenstein, Der Erfolg der Partei DIE LINKE. Sammlung im programmatischen Nebel [Uspjeh stranke DIE LINKE. Okupljanje u programatskoj magli], u: Felix Butzlaff - Stine Harm - Franz Walter (ur.), Patt oder Gezeitenwechsel? Deutschland 2009 [Pat-pozicija ili promjena plime? Njemačka 2009.], Wiesbaden 2009.

stvu iz istočnih pokrajina još je disproporcionalno velik broj umirovljenika, iako ne među aktivnim članovima. To se najbolje vidi kod delegata na stranačkim kongresima, od kojih je više od 90 posto aktivno u organizacijama na lokalnoj razini ili obnaša neku funkciju u regionalnoj ili državnoj stranačkoj strukturi.¹⁵ Godine 2010. udio radnika i namještenika među njima iznosio je 33,8 postotaka (2008.: 32,6), samostalno zaposlenih 19,5 posto (2008.: 17,3), studenata 2,8 posto (2008.: 3,4), učenika 0,7 posto (2008.: 2,0), nezaposlenih 2,3 posto (2008.: 3,4) i umirovljenika 6,0 posto (2008.: 5,2).¹⁶ Ako to usporedimo s profilom delegata pretežno istočnonjemačkog PDS-a 1999., 2002. i 2004., vidjet ćemo da se udio radnika i namještenika smanjio sa 60 posto u 1999. na 41 posto 2006., a 2007. činili su oko trećinu delegata. Udio samostalno zaposlenih relativno je konstantan i kreće se oko 20 posto. Udio nezaposlenih među delegatima na stranačkim kongresima se smanjio. Godine 1999. iznosio je 6,9 posto, a od 2007. oscilira između 2 i 3 posto. Od 2008. udio umirovljenika među delegatima stranke iznosi oko 5 posto.

Među novim članovima se u razdoblju od 2004. do 2007. promijenio odnos između zaposlenih i nezaposlenih. Dok je 2004. još 48 posto bilo zaposleno, a 52 posto nezaposleno, već je 2007. udio zaposlenih iznosio 56 posto, a nezaposlenih 44 posto. Motivacija novih članova da se pridruže stranci uglavnom je vezana za pitanja socijalne pravde, koja uključuju porast socijalne nejednakosti, posao od kojeg se može živjeti, socijalne beneficije, mirovine koje omogućuju dostojanstven život i jednaka prava za sve. Za njihovu su motivaciju manje važna mirovna, ekološka i obrazovna pitanja.¹⁷

Uska korelacija između članova i glasača vidi se i kod dobne strukture. Najveći birački potencijal DIE LINKE ima u dobnoj skupini od 46 do

15 Komparacija izvještaja Komisije za verifikaciju mandata sa stranačkih kongresa 2004., 2006. i 2010. pokazuje da se udio predstavnika bazičnih organizacija lagano povećao s 22 posto 2006. na gotovo 26 posto 2010. Udio delegata na funkcijama u lokalnim i regionalnim stranačkim ograncima iznosi gotovo konstantno 45 posto. Problem dvostrukih funkcija – onih koji vrše i stranačku i izbornu dužnost – prikazan je u izvještajima: Zbroj svih podataka od 2006. znatno premašuje 100 posto. Udio delegata koji su članovi sindikata povećao se s 44 posto u 2006. na gotovo 60 posto u 2010.

16 DIE LINKE: Bericht der Mandatsprüfungskommission an den 2. Parteitag vom 15./16. Mai 2010 in Rostock. [Izvještaj Komisije za verifikaciju mandata na Drugom stranačkom kongresu].

17 Kajo Tetzlaff - Alexander Reetz, Statistische Untersuchung der Parteieintritte DIE LINKE 2004/2007 (Mai-August) [Statističko istraživanje novih članova stranke DIE LINKE, 2004/2007], 2009.

60 godina – oko 50 posto članova stranačkih organizacija u zapadnim pokrajinama u dobi je od 41 do 60 godina, oko 25 posto ima 35 ili manje godina, a više od 3 posto starije je od 70 godina. U istočnim pokrajinama situacija je drugačija, tamo udio članova do 35 godina starosti iznosi samo 7 posto, između 41 i 60 godina ih je oko 24 posto, a više od 50 posto članova starije je od 70 godina. Međutim, dobna struktura aktivnog članstva, kako to primjerice pokazuje sastav delegata na stranačkim kongresima, posve je drugačija.

Prvo, ta je dobna struktura ostala manje ili više konstantna od 1999. do 2010. Udio delegata starih do 25 godina kontinuirano je iznosio između 6 i 7 posto, a onih između 25 i 45 godina starosti između 13 i 17 posto. Oko 30 posto delegata spadalo je u dobnu skupinu od 45 do 55 godina. Udio onih između 55 i 65 godina starosti malo se povećao, od 18 posto u 2006. na 23 posto 2010. Od 1999. udio starijih od 65 godina ostao je između 5 i 7 posto.

Kako je udio članstva u zapadnoj Njemačkoj rastao, tako je DIE LINKE mijenjala retoriku i oslobađala se imidža istočne stranke. Godine 2006. još gotovo 80 posto članova stranke dolazilo je iz istočnih pokrajina, ali se već 2009. ta brojka smanjila na 63 posto. Dok je 2006. stranka u istočnim pokrajinama izgubila oko 5.000 članova, stranačke organizacije u zapadnim pokrajinama uspjele su regrutirati 13.000 novih članova. Političko ponderiranje Istoka i Zapada riješeno je već u toku fuzioniranja dviju prvobitnih stranaka u sporazumima o suradnji tih stranaka, istočno-njemačke Partije demokratskog socijalizma (PDS) i Izborne alternative za rad i socijalnu pravdu (WASG), sastavljene uglavnom od zapadnih Nijemaca, bivših članova SPD-a. Prema Sporazumu o suradnji, koji se primjenjivao i na ključ za izbor delegata na stranačkim kongresima, svaka od prvobitnih stranaka bila je podjednako zastupljena u svim tijelima. Tako je prosječan delegat iz istočnih pokrajina zastupao otprilike tri puta toliko članova, koliko delegat iz zapadnih pokrajina.

Očekivanja od stranke vrlo su različita, često kontradiktorna, pa čak i uzajamno isključiva, a idu i dotle da ljudi od stranke traže konkretnu pomoć za život. Za mnoge je stranka mjesto na kojem će zajedno tražiti pravdu i/ili socijalnu alternativu, a drugima je oaza zajedničke prošlosti ili utočište za razmjenu mišljenja i socijalni angažman. Ima i onih koji u njoj vide mogućnost za karijeru, šansu da se dokopaju moći i utjecaja ili nađu rješenje za svoje privatne probleme. Ne žele svi biti aktivni; nekima je dovoljno da plaćaju članarinu, a drugi nisu još našli prave strukture u kojima bi se aktivirali.

Nije jasno da li DIE LINKE želi dalje razvijati svoju organizaciju na terenu uz participaciju mnogih lokalnih ili građanskih inicijativa i puno prostora za lokalno samoorganiziranje ili se želi koncentrirati na izgradnju centara kompetencije kako bi proširila vlastite kompetencije i svoju parlamentarnu bazu. Oboje će biti potrebno i morat će se uzeti u obzir u daljnjem radu na izgradnji stranke usmjerenom i na konkretne probleme i na ukupnu odgovornost stranke.

Pitanje organizacije i unutarstranačke demokracije

DIE LINKE je ukorijenjena u povijest međunarodnog radničkog i mirovnog pokreta te opredjeljena za antifašizam. Bliska je sindikatima i socijalnim pokretima, a snagu crpi iz feminizma i ekološkog pokreta. Smatra se pluralističkom i otvorenom „za svakog tko želi ostvariti iste ciljeve demokratskim sredstvima“¹⁸. U svom ustroju stranka je podijeljena na regionalne, odnosno pokrajinske organizacije (na razini saveznih pokrajina), pri čemu svaki član pripada gradskoj ili mjesnoj organizaciji, obično u mjestu njegovog/njezinog stalnog boravka. DIE LINKE svakom svom članu daje široke ovlasti i prava, uključujući i pravo da zajedno s drugima unutar stranke formira razne forume ili asocijacije, da pokreće inicijative i predlaže amandmane svim tijelima stranke; pojedinci mogu čak podnijeti amandmane Nacionalnom kongresu stranke (na saveznoj razini). Mogućnost sudjelovanja u stranačkom radu može se proširiti i na „članove goste“, na koje se mogu prenijeti gotovo sva prava punopravnih članova, osim glasačkog prava kod referendumskog izjašnjavanja članstva i pitanja vezanih za statut, prava pasivnog glasanja na izborima za izvršna tijela i aktivnog prava glasa kod nominacije kandidata za parlamente i lokalna tijela vlasti. Članovi mogu slobodno formirati unutarstranačke asocijacije koje su priznate na nacionalnoj tj. saveznoj razini, ako ih je kao pokrajinsku asocijaciju priznalo najmanje osam regionalnih stranačkih organizacija. Te asocijacije djeluju neovisno, financira ih stranka i mogu birati delegate za stranačke kongrese. Trenutno na saveznoj razini postoje 22 takve asocijacije, među kojima i političke struje kao što su Socijalistička ljevica, Forum za demokratski socijalizam ili Antikapitalistička ljevica, ili radne/interesne grupe koje se bave specifičnim temama, primjerice Ekološka platforma, Radna zajednica za poduzeća i sindikate ili Radna zajednica za mirovnu i sigurnosnu politiku.

18 DIE LINKE: Bundessatzung der Partei DIE LINKE, 1. Auftrag und Name der Partei [Statut DIE LINKE. 1. Mandat i naziv stranke], 2007, str. 5.

Članovi stranke mogu se na referendumu izjasniti o svim političkim pitanjima. Zahtjevi za takvo referendumsko izglasavanje podnose se regionalnim ili gradskim stranačkim ograncima (pokrajinskim ili okružnim stranačkim organizacijama), a inicijativu mora poduprijeti najmanje jedna četvrtina članstva. Inicijativa se pokreće na temelju suglasnosti osam pokrajinskih organizacija, potpisa 5.000 članova stranke ili rezolucije stranačkog kongresa ili glavnog odbora stranke.

Nediskriminatorna jednakost¹⁹ i rodna ravnopravnost određeni su u nacionalnom statutu stranke. Polovinu svih funkcija u stranačkim tijelima moraju obnašati žene. Nešto manje od polovine članova nacionalnog vodstva stranke ili izvršnih odbora u pokrajinskim stranačkim organizacijama može biti imenovano na mandate na evropskoj, njemačkoj saveznoj ili pokrajinskoj razini.

Razvoj stranke

Paritet u upravnim tijelima stranke i visoka autonomija regionalnih organizacija nisu samo karakterizirali proces fuzioniranja, nego su i danas jamstvo za očuvanje političke i sociokulturne heterogenosti u stranci. Vodstvo nacionalnog izvršnog odbora izabrano na Kongresu stranke 2010. u Rostocku baziralo se, uz izuzetak rizničara, na paritetu Istoka i Zapada, odnosno PDS-a i WASG-a. To se odnosi na predsjedavajuće (tj. dvoje supredsjedavajućih), zamjenike predsjedavajućih, izvršne direktore stranke i sve zadužene za razvoj stranke. Vodstvo stranke na taj je način uređeno uz involviranje regionalnih predsjedavajućih kako bi se riješili sukobi koji su se početkom 2010. zaoštrili, nakon što je povlačenje Oskara Lafontainea (bivši WASG) i Lothara Biskya (bivši PDS) dovelo do političkog vakuuma na vrhu stranke.

Riječ je bila o pitanjima interpretacije i orijentacije stranke, njezinoj ulozi u stranačkom sustavu, njezinoj funkciji i pragmatičnosti. Unutar stranke, koja je još projekt dviju međusobno ovisnih podstranaka, ove su teme i dalje predmet kontroverznih diskusija koje otežavaju različiti pogledi na stranačku politiku, političke biografije, socijalizaciju i divergentne

19 Nediskriminatorna jednakost specificira se u Čl. 9 Statuta stranke i odnosi se na sprečavanje svake vrste diskriminacije kao osnovnog načela stranke. U paragrafu 2 piše: „Prava socijalnih, etničkih i kulturnih manjina među članovima, posebno pravo na samoodređenje, uživaju posebnu zaštitu nacionalnih i lokalnih izvršnih tijela stranke. Poticat će se njihova zastupljenost i sudjelovanje u stranačkim procesima donošenja odluka“. – Isto, str. 10.

političke kulture. Izborom novog stranačkog vodstva te su razlike izašle na vidjelo. Za produženje prijelaznih regulacija bio je nužan statutarri amandman usvojen na stranačkom kongresu. Da bi se na kongresu osigurala potrebna dvotrećinska većina za izmjene statuta, prije kongresa je organizirano referendumsko izglasavanje članstva na kojem je sudjelovalo oko 48 posto članova, od kojih se više od 80 postotaka suglasilo, a 94 posto se također izjasnilo za to da se do kraja 2011. organizira novi referendum na kojem će članovi stranke glasati o novom stranačkom programu.

Polazište za proces fuzioniranja

Stranka PDS je, kao što je poznato, nastala od SED-a, vladajuće komunističke stranke u bivšoj Istočnoj Njemačkoj. To je jedina takva stranka koja se transformirala u radikalnu ljevičarsku demokratsku stranku. Druge stranke, nastale na isti način, ili su se pridružile socijaldemokratskom taboru ili su, u nekoliko rjeđih slučajeva, ostale vjerne autoritarnoj „marksističko-lenjinističkoj“ tradiciji. Nakon poraza na izborima 2002. godine PDS je imao samo još dva zastupnika u Bundestagu.²⁰

WASG je nastao 2004. godine kao savez uglavnom zapadnonjemačkih članova SPD-a i sindikalnih aktivista, razočaranih političkim pravcem tadašnje vlade predvođene SPD-om. Kao stranka je osnovan u januaru 2005. Mnogi članovi nove stranke bili su dugogodišnji ljevičarski radikali, briteskim rječnikom kazano bili su „entristi“ (infiltratori) unutar SPD-a.

Na izborima u najvećoj saveznoj pokrajini Sjevernoj Rajni - Vestfaliji u maju 2005. obje su stranke, i PDS i WASG, ostale ispod izbornog praga od 5 posto, koji je potreban za ulazak u zemaljski parlament, osvojivši 2,2 posto, odnosno manje od 1 posto glasova. WASG očito nije mogao sam realizirati projekt stvaranja uspješne te u društvu i parlamentu utjecajne stranke kao alternative neoliberalnoj politici SPD-a u cilju izgradnje solidarnijeg društva. Resursi te stranke bili su relativno mali, a utjecaj u istočnim pokrajinama, osim u Berlinu, još je bio marginalan. Iako se PDS uspio oporaviti od izbornog poraza 2002. i stabilizirati svoju poziciju na izborima za Evropski parlament 2004. godine, ta se stranka suočila s neizvjesnim izgledima, budući da se njen potencijal za internu reorganizaciju

²⁰ PDS je na savezним izborima osvojio manje od 5 posto i u skladu s izbornim pragom ne bi trebali imati nijednog zastupnika u Bundestagu. Međutim, dva kandidata su u istočnom Berlinu osvojili mandate kao samostalni zastupnici. Da je troje njihovih članova osvojilo ta zastupnička mjesta, stranka bi ispunila kriterije za izuzetice iz pravila o izbornom pragu od 5 posto.

i političku obnovu velikim dijelom istrošio. Napori stranke da se etablira u zapadnim pokrajinama gotovo da nisu dali nikakvog rezultata.

Erozija biračke podrške SPD-u, premda nije rezultirala ni izbornim uspjehom ni parlamentarnim mandatima za WASG, ipak je dovela do gubitaka tradicionalnih uporišta SPD-a u korist koalicije CDU-a i FDP-a, a tog ljeta, neizravno, i do pada „crveno-zelene“ savezne vlade. S ozbirom na prijevremene izbore za Bundestag, dvije lijeve stranke našle su se „osuđene“ na suradnju i usuglašavanje procedura koje će im omogućiti zajednički nastup na izborima. U središtu programa obiju stranaka bilo je odbijanje Agende 2010 kao glavne okosnice neoliberalnog projekta ograničavanja socijalne države i demokracije. Njihov ulazak u Bundestag i odbijanje SPD-a da s njima surađuje dovelo je do formiranja prve vlade Angele Merkel, velike koalicije CDU-a i SPD-a.

Godine 2006. PDS i WASG udružili su se u DIE LINKE. Potrebne organizacijske pripreme vezane za izgradnju novu stranke, posebno strateške odluke koje se odnose na novi program, odgođene su do završetka predizbornih kampanja 2008. i 2009. Pitanja koja je trebalo raščistiti ostala su neriješena, što je ohrabrilo divergentne političke skupine, koje je do tada na okupu držao samo najviši vrh stranke, da se organiziraju unutar stranke. Struje i grupacije koje su tada izronile, dijelom su preuzele interne konflikte bivših stranaka i potaknule njihov transfer u novi stranački projekt. Pod zajedničkim krovom ujedinjene Ljevice stvorili su prostor za različite diskurse, projekte i konkretne aktivnosti. S jedne strane te su se različite skupine uspijevale objediniti u izbornoj borbi i zajednički nastupati npr. protiv reforme tržišta rada Hartz IV ili za uvođenje minimalne plaće, obranu demokratskih prava i sloboda te angažman u mirovnoj politici, a u novoj kvaliteti i za suradnju s društvenim pokretima npr. protiv summita skupine G-8 u Heiligendammu 2007. Ali s druge strane su omogućavale i paralelno postojanje divergentnih pogleda na politiku i organizaciju, različite političke stilove, mnoštvo političkih kultura i kulturalnih kodova koji su se razvili kroz stvarna politička iskustva ili teorijske diskurse. Konkretno, to je značilo koegzistenciju autoritarnih, socijalno orijentiranih, komunističkih, trockističkih, radikalno socijalističkih ili reformističko-liberalističkih grupacija. One svoju stranku nazivaju opisuju kao protukapitalističku ili kritičnu prema kapitalizmu, kao opozicijsku stranku u odnosu na kapitalizam i neoliberalizam, odnosno neoliberalno orijentiranu socijaldemokraciju, kao stranku koja brani socijalnu državu ili kao stranku koja je kritična prema sistemu i želi razviti emancipatorske potencijale građanskog društva.

Od 2006. te su se grupacije pretvorile u formalne stranačke struje s vlastitim statutima, osnivačkim aktima, webstranicama, manifestacijama, konferencijama i ljetnim školama, što je dovelo i do promjene njihovog shvaćanja samih sebe. Postali su organizirani akteri koji obnašaju vlast i utječu na razvoj stranke i njenu političku orijentaciju. Radili su na tome da osiguraju i prošire vlastitu političku težinu unutar stranke, nominirajući svoje kandidate na razne dužnosti i napokon nametali vlastitu partijsku liniju. Sadržajno različite pozicije suprotstavljane su kao protupolovi. Na Evropskom stranačkom kongresu 2009. godine DIE LINKE se kulturološki prezentirala kao savez divergentnih tendencija. Međutim, na stranačkom kongresu u Berlinu, održanom iste godine u okviru priprema za savezne izbore, stvari su bile sasvim drugačije. Tu se, pod pritiskom predizborne kampanje, DIE LINKE uspjela konsolidirati i profilirati kao stranka socijalne pravde, potkrijepivši to sa svoja već navedena četiri temeljna zahtjeva.

DIE LINKE danas njeguje imidž konzistentne političke snage za socijalnu pravdu i mir. Nakon izbora 2009. taj je imidž konkretizirala i pretočila u svoj Hitni program od 10 točaka, no njime nije uspjela ispuniti proklamirani cilj, a to je da postojeći sistem dovede u pitanje. Da bi to učinila, stranka bi morala povezati aktualne zahtjeve sa svojom „novom socijalnom idejom“. Postoji suglasnost oko odbijanja neoliberalizma, ali ne i oko (negativne) ocjene kapitalizma. Kritika kapitalizma i mogućnosti za razvoj društvenih alternativa kapitalizmu definiraju se različito ili kontroverzno. Divergentnost karakteriziraju različiti pogledi na sebe i različita očekivanja od stranke i njenih strateških partnera, od dosega političkih strategija, programa i projekata. Odražavaju se u dokumentima različitih frakcija unutar stranke: antikapitalističkih ili kritičnih prema kapitalizmu, radikalnih i/ili reformističkih.

Po čemu se razlikuju lijeve pozicije?

U nastavku ćemo na primjeru četiri središnje i istodobno sporne teme u stranci DIE LINKE pokušati prikazati razlike među različitim stranačkim strujama, dakle na analizi kapitalizma, na opisu linije sukoba u društvu, na pitanju vlasništva i na pitanju sudjelovanja ljevice u vlasti. Sve su te teme trenutno predmet kontroverznih rasprava, posebno u kontekstu programatskih diskusija.²¹

21 Prezentirane pozicije nalaze se u programskim dokumentima dotične struje.

1. Analiza kapitalizma i društvene perspektive

Iako se pitanje o sposobnosti kapitalizma za razvoj i inovaciju naoko čini jednostavnim, unutar DIE LINKE postoje vrlo divergentne pozicije o tome. Da li je ta sposobnost samo rezultat eksploatacije ljudi i prirode te ugnjetavanja pojedinih naroda ili ta sposobnost razvojem novih načina proizvodnje, novih tehnologija i novih proizvoda stvara i novu kvalitetu načina proizvodnje i života koja pokazuje put u budućnost i izvan kapitalizma? Predstavljaju li, drugim riječima, njegova postignuća, kao primjerice socijalna država, odricanje od normi kapitalizma ili su pak, kao područje koje nije isključivo orijentirano na profit, konstituirajući uvjet kapitalističkog sistema oko kojeg se uvijek iznova vode borbe i na kojem se odvijaju društveni sukobi? Mora li DIE LINKE težiti potpunom raskidu s kapitalizmom ili bi svoju strategiju i programe trebala usmjeriti na prevladavanje dominantne uloge profita u kapitalizmu?

Za one koji zastupaju rigidnu antikapitalističku poziciju u središtu svih analiza stoji destruktivni potencijal kockarskog „kazino-kapitalizma“ ili „predatorskog“ kapitalizma i njegova nesposobnost da odgovori na izazove trenutnih kriza. Po njihovom mišljenju, sposobnost za reforme služi isključivo prilagođavanju novim egzistencijalnim uvjetima ili je rezultat klasnih borbi. Pobornici antikapitalističkog gledišta ističu prije svega razvoj fleksibilnog kapitalizma sklonog krizama koje generiraju financijska tržišta.

Pobornici više reformski orijentirane pozicije ističu suprotnost između njegovih produktivnih mogućnosti i konkretne realnosti društvenih odnosa. Drugi pak pretpostavljaju da bi se, usprkos prevlasti kapitala u čijem je središtu maksimiranje profita, mogla stvoriti područja koja ne slijede logiku profita i stoga bi uz promijenjene hegemonijske uvjete mogli poticati alternativne razvoje. Dosljedno tome, oni zastupaju koncepciju transformatorskog procesa koji se može realizirati samo u praksi dijalektičkog ispreplitanja reformskih i revolucionarnih promjena.

Isto tako različito se interpretira i socijalizam kao društvena alternativa. Za neke je on i dalje cilj, put i sustav vrijednosti, kako je to navedeno u stranačkom programu PDS-a iz 2003. godine, koji opisuje socijalizam kao društvo u kojem svaki pojedinac ima jednak pristup osnovnim dobrima slobodnog i solidarnog života. Cilj je primaran, a o sredstvima se mora konkretno i demokratski odlučiti. Sloboda je referentna točka socijalističke politike, a jednakost je mjera sudjelovanja u beneficijama slobode, dakle onima koje omogućavaju socijalno izjednačen pristup elementarnim

osnovnim preduvjetima samoodređenog života dostojnog ljudskih bića. To uključuje socijalnu i pravnu sigurnost, zdravlje, rad, obrazovanje, kulturu, zdrav i nezagađen zrak i vodu i još puno toga.²²

Na razini konkretne parlamentarne politike, posebno na razini saveznih pokrajina, dosad je nedostajala dijalektička poveznica između cilja i prakse, između svakodnevne politike i socijalnih alternativa, iako se parlamentarni zastupnici opetovano referiraju na „strateški trokut“ Ljevice: prvo, na razradu alternativne vizije društvenog razvoja (demokratski socijalizam); drugo, na otpor socijalnim rezovima, ograničavanju demokracije, uništavanju okoliša i ratu; te, treće, na političko oblikovanje društva unutar parlamenta i izvan njega.

Umijeće ljevičarske političke strategije je u povezivanju svega navedenog s razvojem projekata koji stvaraju uvjete za alternativni put društvenog razvoja i pridobivanja društvene većine za te projekte.

2. Pitanje vlasništva

DIE LINKE se razlikuje od drugih stranaka po tome što pitanje o odnosima vlasništva i proizvodnje postavlja kao pitanje ključno za sistem. Dominacija kapitalističkog privatnog vlasništva mora se prevladati stvarnim podruštvljenjem, odnosno vraćanjem u društveno vlasništvo. Uklanjanje kapitalističkog vlasničkog poretka znači transferiranje svih bitnih privrednih subjekata u ključnim sektorima, odnosno svih poduzeća od vitalne i strukturne važnosti u javno vlasništvo. U stranci je postignuta suglasnost da to prije svega podrazumijeva područja ključnih javnih usluga i dobara, infrastrukture, energetske i informatičke mreže kao i financijski sustav.

Mišljenja se razilaze oko pitanja na što bi se sve javno vlasništvo trebalo proširiti. Treba li npr. nacionalizirati sve koncerne? Ili nam treba i društveno relevantan i decentralizirano organiziran poduzetnički sektor koji bi omogućio postojanje konkurentnih i učinkovitih proizvodnih privrednih jedinica koje samostalno djeluju na vlastitu odgovornost i proizvode za vlastiti račun? Da li socijalistički sistem vlasništva znači transferiranje svih bitnih proizvodnih sredstava u javno vlasništvo ili pak znači multisektoralnu privredu s jakim javnim sektorom koji podliježu demokratskoj kontroli?

²² Usp. Program stranke PDS-a iz 2003.

3. Pitanje interesa i glavne linije sukoba u društvu

Čije bi interese trebala zastupati DIE LINKE? Treba li zastupati interese radnika i nezaposlenih tj. treba li biti zastupnik specifičnih interesa ili samu sebe shvaća kao zastupnika ukupnih interesa većine stanovništva? Jasno je da ljevica može preuzeti vodstvo samo ako će artikulirati i povezati različite interese. Jasno je, također, da će pritom biti potrebno pomiriti proturječne interese koji na razne načine odražavaju linije društvenog sukoba, kao što najamni radnici i nezaposleni prije svega odražavaju sukob između kapitala i rada. Dominaciju tog sukoba koji derivira druge, kao što je onaj između rodova ili između čovječanstva i njegova prirodnog okoliša, obično ističu pobornici antikapitalističkog stajališta. Stoga se ključnom zadaćom Ljevice smatra organizacija društva i pravedna raspodjela plaćenog rada i drugih društveno potrebnih vrsti rada.

Sl. 3:

Komparativni prikaz divergentnih pozicija unutar DIE LINKE

Pozicija A	Tema	Pozicija B
Društvo je kapitalističko, tj. svi segmenti društva su kapitalistički. Promjene proizlaze iz procesa prilagođavanja koji su imanentni sustavu ili su posljedica klasnih borbi koje privremeno ublažavaju određena zla.	Slika svijeta kakav jest	Kapitalističko društvo razvija se kroz sukob dviju tendencija: dominantne logike kapitala i socijalne logike koja se razvija kao posljedica socijalnih i demokratskih borbi. Društvo u kojem dominira kapital ima emancipatorske potencijale na koje se DIE LINKE mora nadovezati.
Kriza prevelike akumulacije vodi u stalno pooštavanje tržišnog natjecanja među najjačim kapitalističkim državama. Forsira se radikalna preraspodjela nacionalnog dohotka na teret svih koji žive od rada, a paralelno se režu i privatiziraju sustavi socijalnog osiguranja i usluge javnog sektora.	Tumačenje kriza	Kriza kapitalizma finansijskih tržišta povezana je s dubokom krizom civilizacije, u kojoj koincidiraju finansijska, privredna, klimatska i prehrambena kriza. Mogući su različiti scenariji: autoritarni kapitalizam s ograničavanjem demokracije i socijalnim rezovima, Zeleni New Deal, socijalno-ekološka transformacija društva.
Kapitalizam je ušao u novu ekspanzivnu i agresivnu fazu.	Trenutan odnos snaga	Nastupila je organska kriza neoliberalnog kapitalizma finansijskih tržišta.

Pozicija A	Tema	Pozicija B
Dominacija sukoba kapitala i rada iz kojeg proizlaze svi drugi sukobi.	Glavne linije sukoba	Pluralitet sukoba: kapital-rad, rasizam, seksizam, sukob sjevera i juga.
Transformacija društva odbija se kao iluzorna, smatra se da je potreban jedino otpor protiv vladajućeg bloka, protiv masovne nezaposlenosti i borba za očuvanje i izgradnju socijalne države.	Društvene perspektive	Socijalizam kao srednjoročno usmjerenje bez alternative za lijeve pozicije. Demokratski socijalizam kao transformacijski proces. Solidarno društvo.
Društveni poredak u kojem se stvarnim podruštvljenjem prevladava privatno vlasništvo nad sredstvima za proizvodnju.	Shvaćanje socijalizma	Cilj, put i sustav vrijednosti u skladu sa stranačkim programom PDS-a iz 2003.
Ekonomska demokracija, posebno demokratska regulacija financijskih tržišta. Alternativna ekonomska politika uz jačanje domaće potražnje.	Putevi i sredstva	Socijalno-ekološke strukturne reforme, jačanje javnog sektora i dalekosežna demokratizacija privrede i društva.
Svi oblici vlasništva nad sredstvima za proizvodnju trebaju biti stavljeni pod javni nadzor, a o njima trebaju suodlučivati zaposlenici; pretvorba ključnih sektora privrede i usluga od općih interesa u javno vlasništvo.	Pitanje imovine	Pluralistički solidaran vlasnički poredak; sudjelovanje različitih snaga u raspolaganju (zaposlenika, predstavnika regija, ekoloških interesa), a da se pritom ne ukida poduzetnička samostalnost.
Radnika koji žive od nesamostalnog rada (zaposlenici, nezaposleni, umirovljenici). Interese onih koji unutar kapitalističkog društva ne posjeduju ništa ili malo.	Čije interese prije svega treba zastupati (ciljne skupine)?	Savez lijevog centra; DIE LINKE se na Istoku percipira kao masovna stranka koja ima političku ponudu za sve; izgradnja političkih saveza lijevog centra.
Poboljšanje konkretnog života ljudi. Sudjelovanje u vladi treba uvjetovati sljedećim: nema socijalnih rezova, nema privatizacije usluga i dobara od općeg interesa, nema smanjenja javnih službi, na saveznoj razini povlačenje njemačke vojske iz Afganistana.	Participacija u vladi	Poboljšanje konkretnih životnih uvjeta. Sudjelovanje u vladi služi koncipiranju politike nužne za provedbu reformskih projekata; put za promjenu unutarnjeg i vanjskog odnosa snaga: strateški trokut – kombinacija prosvjeda, otpora i alternativnih projekata.

Pozicija A	Tema	Pozicija B
Nema angažiranja njemačke vojske u inozemstvu (ni s mandatom UN-a ni bez njega).	Mirovna politika	Odbijanje vojnih misija Bundeswehra bez mandata UN-a.
Ključni zahtjev: ista plaća za isti posao, ravnopravan pristup tržištu rada i stoga od ključnog značaja: usklađivanje poslovnih zahtjeva i obiteljskog života. Povijesno gledano, ženski pokreti politički su ukorijenjeni u ljevici.	Odnos među rodovima	Odnosi među rodovima nisu sporedna oprečnost, nego jednako važni kao i druga društvena proturječja; ukidanje tradicionalnih rodnih uloga; rodna ravnopravnost i pravda, posebno s obzirom na plaće i zapošljavanje; pomirenje i usklađivanje obitelji i karijere.
Bez privatizacije javnog vlasništva koje se doživljava kao „interna kolonizacija“, umjesto toga društvena, državna i komunalna odgovornost za obrazovanje, zdravstvo, vodu i energiju; širenje javnog sektora.	Razlike u ključnim zahtjevima	Bez privatizacije usluga od općeg interesa; istraživanje odgovornosti oblika javnog vlasništva, javni karakter sam nije dovoljan; restrukturiranje javnog sektora.
Ravnopravan pristup i pravednija raspodjela na tržištu rada, minimalne plaće, plaće koje osiguravaju egzistenciju; kraće radno vrijeme bez smanjenja naknade.	Rad	Dostojanstven pristup radu od kojeg se može živjeti, ali i problematiziranje otuđenja plaćenog rada u kapitalističkim uvjetima – bez prinudnog rada.
Prednost zajedničkih/kolektivnih vrijednosti kao solidarnost u svakodnevnom životu i svakodnevnoj svijesti; individualne vrijednosti na drugom mjestu. <i>Sloboda kroz socijalizam.</i>	Vrijednosti	Sloboda, jednakost, solidarnost, emancipacija, pravda, očuvanje prirode; naglasak na individualnoj slobodi. <i>Socijalizam kroz slobodu.</i>

Rodna ravnopravnost znači jednak pristup tržištu rada, iste plaće za iste poslove, pomirenje i usklađivanje obitelji i karijere. U tom smislu politika DIE LINKE mora biti klasno orijentirana. Različite pozicije u stranci zastupaju oni koji se smatraju emancipatorima, pa stoga i vrijednost slobode shvaćaju kao slobodu od otuđenog rada u kapitalizmu. U skladu s time zahtijevaju i bezuvjetno pravo na osnovne prihode (minimalne plaće). Taj pristup ističe pluralitet različitih oblika eksploatacije i opresije, protiv kojih se mora razviti pluralitet emancipatorske borbe na bazi solidarnosti, koje bi trebale imati jednaki status i biti podjednako važne za stranku. Samo će na taj način biti moguće stvoriti alternativni savez lijevog centra,

kojem pripadaju emancipatorsko-solidarne grupe društvenog i kulturnog centra, ugroženi srednji sloj i glavne grupe radnog stanovništva, nezaposleni ili dijelom zaposleni koji rade pod lošim uvjetima, društveno marginalizirani, imigranti i izbjeglice.

Bez obzira na način na koji su formulirani ciljevi društvene promjene i konkretni zahtjevi ili ambicije i želje koje opisuju – primjerice „realistično i radikalno, prodirući do same srži stvari“, ili „postati političkom snagom prosvjeda i otpora u njemačkom stranačkom sustavu“, ili „kao kreativna lijevo orijentirana snaga povezivati parlamentarnu politiku sa socijalističkim perspektivama kako bi se stvorile pretpostavke za alternativni razvoj“ – DIE LINKE ih je konceptijski ili pragmatično do sada uspjele ispuniti tek u naznakama. Ne postoji, naime, koherentna koncepcija za socijalno-ekološku preobrazbu čitavog društva na temelju drugačijeg načina proizvodnje ili življenja, individualnog samoodređenja i solidarnosti.

Teme koje trenutno visoko kotiraju na dnevnom redu stranke prvenstveno su očuvanje socijalnih i demokratskih prava, koja se s rastom socijalne nepravde sve više ograničavaju, zatim opasnost od urušavanja demokracije zbog prijenosa odlučivanja na izvršnu razinu, kao što se to događa kod paketa mjera za spašavanje i oživljavanje konjunktura na saveznoj i regionalnoj razini, te prebacivanje tereta krize na leđa u prvom redu socijalno najslabijih, posebno onih koji primaju socijalnu pomoć u okviru reformске mjere Hartz IV ili koriste druga socijalna prava. DIE LINKE djeluje kao društvena snaga protiv sve problematičnijih uvjeta rada i masovne nezaposlenosti braneći funkcionalnu socijalnu državu. Svoj zahtjev za demokratizacijom privrede povezuje sa zahtjevima za proširenjem demokratskog sudjelovanja radnika, proširenjem participacije sindikata i zahtjevom za radničkim dioničarstvom (vlasničkim udjelima radnika).

4. Pitanje pozicioniranja DIE LINKE unutar stranačkog sustava, u odnosu na strateške partnere i sudjelovanje stranke u vladi

Pitanje sudjelovanja ljevice u vladi od samog je početka bilo sporno za novoosnovanu stranku DIE LINKE. Berlinski ogranak stranke WASG ispočetka je čak odbijao pridružiti se, pa je samog sebe kandidirao na izborima u toj saveznoj pokrajini 2006. godine, kao opoziciju tadašnjoj vladi u kojoj je bila i DIE LINKE. Ali to nije bio ni odraz sukoba između Istoka i Zapada (iako je berlinski ogranak WASP-a bio pretežno zapadna grupacija), niti sukob između navodno radikalnih i reformističkih struja unutar

same stranke. Nijedna politička struja unutar DIE LINKE načelno ne odbija sudjelovanje u vlasti ili toleriranje „crveno-zelenih“ koalicija. Ni u Hessenu 2008, ni u Saarlandu i Tiringiji 2009, ni u Sjevernoj Rajni - Vestfaliji 2010. nije načelno bila isključena „crveno-crveno-zelena“ koalicija na razini savezne pokrajine. Tu je opciju spriječilo stajalište SPD-a.²³

Isto vrijedi i za federalnu razinu. Raspravlja se samo o uvjetima pod kojima bi DIE LINKE bila spremna sudjelovati u vlasti. To po sebi nije ništa novo, jer je to bio slučaj u Berlinu 2006. Tamo je stranka formulirala sve bitne političke zahtjeve prije no što je ušla u vladu: besplatno studiranje, isključenje mogućnosti privatizacije javnih službi, stvaranje društveno korisnih radnih mjesta koja se financiraju javnim poticajima (öffentlich geförderte Beschäftigungssektor /ÖBS/), unificiranje zajedničke osnovne škole od 1. do 10. razreda te program za suzbijanje desničarskog ekstremizma financiran državnim poticajima.

U stranci postoje različita mišljenja o tome, da li i kako povući „crvene linije“ koje određuju granice mogućih kompromisa i tko bi o tome trebao odlučivati. „Spremni smo sudjelovati, ako se socijalni rezovi definitivno mogu zaustaviti u Bundesratu.“²⁴ U programu stranke²⁵ uvjeti za sudjelovanje u vladi lijeve orijentacije formulirani su na sljedeći način: *„DIE LINKE teži sudjelovanju u vlasti samo ako time možemo postići poboljšanje životnih uvjeta ljudi... Nećemo sudjelovati u vladi koja vodi ratove i dopušta borbene misije njemačke vojske u inozemstvu, promiče naoružavanje i militarizaciju, privatizira usluge od općeg interesa ili reže beneficije socijalne države, a svojom politikom pogoršava stanje u javnom sektoru.“*

Ove su formulacije rezultat rasprave vođene unutar DIE LINKE, uglavnom između onih koji u stranci prije svega vide snagu koja bi trebala djelovati vanparlamentarno i onih koji bi ljevičarsku politiku željeli provoditi kao stranka na vlasti na državnoj razini.

Međutim, sporno je i dalje smanjenje broja radnih mjesta u javnom sektoru. To je teško pitanje, pogotovo sa stajališta istočnih saveznih pokrajina,

23 Osim u Saarlandu, gdje su Zeleni mogli birati između potpore koalicijskoj vladi SPD-a i DIE LINKE ili CDU-a i FDP-a, pa su odabrali ovu drugu opciju. Nakon pada te koalicije 2012. stanje je bilo obrnuto: sada su Zeleni opet bili otvoreni za „crveno-crveno-zelenu“ opciju, ali SPD nije.

24 Oskar Lafontaine, Govor održan prvog dana 2. Kongresa DIE LINKE, 15. maja 2010., u Rostocku. Bundesrat, gornji dom njemačkog parlamenta, sastoji se od predstavnika vlada saveznih zemalja koji de facto mogu utjecati na nacionalnu politiku.

25 Program DIE LINKE, već citirano mjesto.

budući da zanemaruje različite prilike na istoku i zapadu države, posebno masovno iseljavanje iz istočnih pokrajina, koje godišnje u prosjeku napušta oko 50.000 ljudi, uglavnom mladih žena. Stopa nezaposlenosti još je duplo veća na Istoku, prihodi tamo iznose samo 70 posto onih na Zapadu, sindikati su puno slabiji na Istoku. Rizik osiromašenja u Baden-Württembergu iznosi 10 posto, a u Mecklenburgu i Zapadnoj Pomeraniji gotovo 30 posto.

Sporan zahtjev, osim toga, ignorira i razliku u odnosima političkih snaga u tim pokrajinama. Zapadne pokrajine poput Baden-Württemberga tradicionalne su sindikalne utvrde, posebno moćnog Sindikata metalaca (IG Metall); tu je DIE LINKE osvojila 7,2 posto glasova na izborima za Bundestag, za razliku od 32,4 posto dobivenih u Sachsen-Anhaltu, istočnoj pokrajini sa slabim sindikatima. Zbog toga se DIE LINKE nalazi u dilemi, jer svoje aspiracije da uđe u koalicijsku vladu veže uz jake sindikate i jake vanparlamentarne društvene pokrete, što je problem u pokrajinama poput Sachsen-Anhalta gdje oni ne postoje. DIE LINKE je tamo doduše bila najjača stranka na izborima, ali je unatoč toj činjenici njezino društveno okruženje nedovoljno dobro organizirano. Stoga bi bilo problematično u tom kontekstu tražiti da se na razini cijele Njemačke postupa ujednačeno.

Vlade lijeve orijentacije trebaju biti društveno i politički prihvaćene. Nakon neuspjeha koalicijskih pregovora 2010. u Sjevernoj Rajni i Vestfaliji to se dogodilo u samo nekoliko istočnih zemalja. Početkom 2010. pojavilo se nekoliko novih „*crossover*“-projekata koje su s entuzijazmom pokrenuli ljevičari, socijaldemokrati, Zeleni, sindikalisti i društveni pokreti. Iako su brzo prihvaćeni u društvu, njihova dinamika i političko značenje uskoro su izbljედili. Usprkos tome DIE LINKE bi se i dalje trebala baviti takvim projektima, kako bi razjasnila svoja i zajednička stajališta u cilju razvoja društvene alternative – nečег što ljevičari nazivaju i socijalizam.

Cornelia Hildebrandt, zamjenica direktora Instituta za društvenu analizu (Institut für Gesellschaftsanalyse /IfG/) pri Rosa Luxemburg Stiftungu, izradila je studiju o stanju stranke DIE LINKE, njezinom nastanku i pozicioniranju unutar stranačkog sustava, njezinom biračkom tijelu i članstvu uoči prošlog kongresa stranke u junu 2012. godine, na kojem je izabrano novo vodstvo, na čelu sa supredsjedateljima Katjom Kipping i Berndom Riexingerom.

Hildebrandt se u svojoj studiji posebno fokusirala na internu stranačku diskusiju o kontroverznim pitanjima kao što su analiza kapitalizma i raspodjele dobara, interesi i ključna unutarstranačka pitanja, te aktualnu raspravu o participaciji u vlasti na državnoj razini.

Literatura

DIE LINKE: Bericht der Mandatsprüfungskommission an den 2. Parteitag vom 15./16. Mai 2010 in Rostock [Izvrještaj Komisije za verifikaciju mandata na Drugom stranačkom kongresu].

DIE LINKE: Bundessatzung der Partei DIE LINKE, 1. Auftrag und Name der Partei [Statut DIE LINKE. 1. Mandat i naziv stranke], 2007.

Kahrs, Horst: Zwei Gewinner ein Absturz [Dva pobjednika jedan pad]. Međubilanca za diskusiju debatnog kružoka Fondacije Roza Luksemburg „Stranke i socijalni pokreti“, 2009, (internet) dostupno na: <http://www.rosalux.de/themen/parteien-demokratie/specials/parteien-und-soziale-bewegungen/deutsch/parteien-und-bewegungen/wahlanalysen/zwei-gewinner-ein-absturz.html>, verzija od 1.7.2010.

Lafontaine, Oskar: Govor održan prvog dana 2. Kongresa DIE LINKE, 15. maja 2010., u Rostocku.

Lafontaine, Oskar: Rot-rote Mehrheit und Regierungswechsel möglich bei Scheitern der Ökopartei [Crveno-crvena većina i promjena vlade mogući u slučaju neuspjeha Eko-stranke], u: „Süddeutsche Zeitung“, München, 5.8.2009.

Lötsch, Gesine: Die SPD ist nicht mein Feind [SPD nije moj neprijatelj], (internet) dostupno na: www.welt.de/politik/deutschland/article6292554/Gesine-Loetzsch-Die-SPD-ist-nicht-mein-Feind.html.

Messinger, Sören - Rugenstein, Jonas: Der Erfolg der Partei DIE LINKE. Sammlung im programmatischen Nebel [Uspjeh stranke DIE LINKE. Okupljanje u programatskoj magli], u: Butzlaff, Felih - Harm, Stine - Walter, Franz (ur.), Patt oder Gezeitenwechsel? Deutschland 2009 [Pat-pozicija ili promjena plime? Njemačka 2009.], Wiesbaden 2009.

Prelle, Jörg: Hessische Aspekte der Bundestagswahl 2009 [Hessenski aspekti izbora za Bundestag 2009.], (internet) dostupno na: www.rosalux.de/themen/parteien-demokratie/publikationen/publikation/datum/2010/01/24/der-blick-in-die-laender-1/thema/sprachen/parteien-demokratie/priorisierung-regional.html

Program DIE LINKE. Rezolucija stranačkog kongresa održanog u Erfurtu od 21. do 23. oktobra 2011, usvojena glasanjem članova stranke u decembru 2011. (internet) dostupno na: www.dielinke.de/fileadmin/download/dokumente/englisch_die_linke_programm_erfurt.pdf

Tetzlaff, Kajo - Reetz, Alexander: Statistische Untersuchung der Parteieintritte DIE LINKE 2004/2007 (Mai-August) [Statističko istraživanje novih članova stranke DIE LINKE, 2004/2007], 2009.

Pojmovnik

Agenda 2010 – Programska platforma koja podrazumijeva čitav niz različitih zakonskih mjera bivše vladajuće koalicije njemačkih socijaldemokrata i zelene partije usmjerenih ka privatizaciji i fleksibilizaciji tržišta rada, socijalnih osiguranja, zdravstvenih službi i obrazovnog sustava u Saveznoj Republici Njemačkoj.

Bundesland (Savezna pokrajina) – Savezna Republika Njemačka se sastoji od šesnaest saveznih pokrajina, od Schleswig-Holsteina na sjeveru do Bavarske na jugu.

Bundesrat (Savezno vijeće) – U Bundestagu predstavničko tijelo 16 saveznih pokrajina Savezne Republike Njemačke.

Bundestag – Savezni parlament Savezne Republike Njemačke koji se bira na četiri godine.

Bundeswehr – Oružane snage Savezne Republike Njemačke.

ESOP (Europska sigurnosna i obrambena politika /European Security and Defence Policy) – Ključna obrambena strategija Europske unije.

FRONTEX – Europska agencija za upravljanje operativnom suradnjom na vanjskim granicama država članica Europske unije.

CFSP (Common Foreign and Security Policy) – Zajednička vanjska i sigurnosna politika, ustanovljena Ugovorom o Europskoj uniji, a pruža okvir za zajedničku politiku obrane zemalja članica.

GUE/NGL (Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left) – Konfederalna skupina Ujedinjene europske ljevice i Sjeverne zelene ljevice, koja predstavlja frakciju Europskog parlamenta i čija je predsjedateljica od 2012. godine Gabriele Zimmer, članica njemačke ljevice.

Instrumenti Hermes garancija – Razgovorni jezički naziv kreditnih garancija Savezne Republike Njemačke za zaštitu njemačkih izvoznika.

Konvencija UN o pravima osoba sa invaliditetom (Übereinkommen der Vereinten Nationen über die Rechte von Menschen mit Behinderungen) – Tekst Konvencije usvojila je Opća skupština Ujedinjenih naroda u decembru 2006. godine. Konvencija svojim odredbama, uvažavajući specifične potrebe osoba s invaliditetom, s jedne strane jamči, a s druge strane obvezuje države potpisnice na praktičnu provedbu temeljnih ljudskih prava kao što su dostojanstvo, jednakost, nediskriminacija itd.

ÖBS (/Öffentlich geförderter Beschäftigungssektor/ Financiranje javnim poticajima) – Pokušaj stvaranja trećeg, tj. „javnog“ sektora na tržištu rada kako bi se ublažile socijalne nejednakosti državnog i privatnog gospodarstva.

Piratska stranka (Piratenpartei) – Piratska stranka je naziv kojeg su usvojile razne političke stranke u mnogo različitih zemalja. Piratske stranke podržavaju civilna prava, izravnu demokraciju i sudjelovanje, reformu zakona o autorskim pravima i patentima, slobodno dijeljenje znanja, privatnost (osobnih) podataka, transparentnost, slobodu informacija i slobodno obrazovanje.

RAF (Rote Armee Fraktion /Frakcija Crvene armije) – Frakcija Crvene Armije bila je jedna od najutjecajnijih ljevičarskih, zapadno-njemačkih militantnih organizacija („urbana gerila“) sve do 1998. godine.

Reforma tržišta rada Hartz IV (Hartz IV-Reformen) – Reformom tržišta rada Hartz IV je po bivšem njemačkom menadžeru Volkswagena Peteru Hartzu označena liberalizacija i fleksibilizacija tržišta rada i socijalnih osiguranja, čije se posljedice očitavaju naročito u snažnom padu životnog standarda radnika i radnica.

Treuhand (Fond za privatizaciju) – Označava pravnu regulaciju prijenosa imovine na upravljačko treće lice. Najpoznatiji slučaj te vrste regulacije u Njemačkoj bio je prijenos državne i društvene imovine Njemačke Demokratske Republike u vlasništvo Savezne Republike Njemačke i njenu prateću privatizaciju.

Zakon o socijalistima – Zakon o socijalistima iz 1878. godine određuje ilegalizaciju snažne Socijaldemokratske stranke u vrijeme Njemačkog carstva pod vodstvom kancelara Bismarcka. Strategija slabljenja svih organizacija njemačkog socijalističkog pokreta podrazumijevala je istodobno pomak socijalnih i radnih prava radnika i radnica. Zakon je vrijedio do 1890. godine.

Kratice

ALBA – [Alianza Bolivariana para los Pueblos de Nuestra América] Bolivarska alijansa naroda Amerike

BetrVG – Zakon o radničkim vijećima

Bündnis 90 / Die Grünen – Savez 90/Zeleni

CDU – Kršćansko-demokratska unija

CFSP – Zajednička vanjska i sigurnosna politika EU

EL – Europska ljevica

ESOP – Europska sigurnosna i obrambena politika

FDP – Slobodna demokratska stranka

GUE/NGL – Konfederalna skupina Evropske ujedinjene ljevice / Nordijska zelena ljevica

IMF – Međunarodni monetarni fond

KPD – Komunistička partija Njemačke

NATO – Sjevernoatlantski obrambeni savez

PDS – Partija demokratskog socijalizma

RAF – Frakcija Crvene armije

SED – Jedinствena socijalistička partija Njemačke

SPD – Socijaldemokratska partija Njemačke

USPD – Neovisna socijaldemokratska partija Njemačke

WASG – Izborna alternativa za rad i socijalnu pravdu

WTO – Svjetska trgovinska organizacija

CIP - Каталогизacija y publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

329.14(430)

DIE Linke u Nemačkoj : partija demokratskog
socijalizma : partijski program uz osvrt na razvoj
organizacije / [prevod Ines Meštrović, Sonja
Đerasimović]. - Beograd : Rosa Luxemburg Stiftung,
Regionalna kancelarija za Jugoistočnu Evropu, 2013
(Beograd : Standard 2). - 132 str. ; 21 cm

Tiraž 500. - Str. 7-8: Predgovor / Boris Kanzleiter. -
Pojmovnik: str. 130-131. - Napomene i bibliografske
reference uz tekst. - Bibliografija: str. 129. - Sadrži:
Program partije Die Linke. Pogled iznutra na njemačku
stranku Die Linke / Cornelia Hildebrandt.

ISBN 978-86-88745-06-2

a) Левица (Немачка)
COBISS.SR-ID 198790668

U ovoj publikaciji Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe objavljuje dva teksta o nemačkoj partiji DIE LINKE (Levica). Prvi tekst je osnovni program stranke, koji je nakon duge debate vodene unutar partije usvojen na kongresu u Erfurtu, u oktobru 2011, i na referendumu nakon kongresa podržan glasovima velike većine članova stranke. Partija je prema tom programu koncipirana kao pluralistička organizacija, koja je utemeljena u tradiciji komunističkog, socijalističkog i socijaldemokratskog radničkog pokreta te feminističkog i drugih emancipatorskih pokreta. Poseban naglasak stavljen je na „raskid sa staljinizmom kao sistemom“. Program istovremeno sadrži načelnu kritiku kapitalizma kao dominantnog ekonomskog modela. U njemu je razvijena ideja demokratskog socijalizma kao moguće alternative. Pojedini delovi programa u prvom redu odnose se na politički i istorijski kontekst u Nemačkoj. Ako zanemarimo taj specifični kontekst, veći deo programa relevantan je za redefinisane pozicije međunarodne levice i levičarskih partija. Drugi tekst je napisala Cornelia Hildebrandt sa Instituta za društvenu analizu (IfG) pri Rosa Luxemburg Stiftungu u Berlinu. Ona analizira poziciju DIE LINKE unutar partijskog sistema u Saveznoj Republici Nemačkoj, socijalnu strukturu članstva i razvitak partijske strukture. Objašnjava i oko kojih se političkih i strateških pitanja vode kontroverzne diskusije unutar partije.

**ROSA
LUXEMBURG
STIFTUNG
SOUTHEAST
EUROPE**